

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA UCZNIÓW Z JĘZYKA POLSKIEGO.

I. CELE OCENIANIA:

1. Wdrażanie do samodzielnej, systematycznej pracy.
2. Określenie stopnia opanowania wiedzy teoretycznej i praktycznej.
3. Wspieranie i motywowanie uczniów.
4. Dostarczanie uczniom, rodzicom i nauczycielom informacji o poziomie osiągnięć edukacyjnych, postępach oraz indywidualnych potrzebach uczniów.
5. Ustalenie oceny śródrocznej i końcoworocznej.

II. PRZEDMIOT OCENIANIA:

1. PSO obejmuje ocenę:
 - wiadomości,
 - umiejętności,
 - zaangażowanie,
 - postawy.
2. Oceniania się następujące elementy:
 - wiedza o języku,
 - wiedza o literaturze,
 - formy wypowiedzi,
 - interpunkcja i ortografia,
 - postawy wobec wartości uniwersalnych.

III. FORMY AKTYWNOŚCI PODLEGAJĄCE OCENIE:

1. Prace pisemne:
 - 1-2 prace klasowe,
 - 1-3 sprawdziany z nauki o języku,
 - 1-2 testy literackie (w oparciu o tekst lektury),
 - 2-3 dyktanda,
 - kartkówki.

2. Wypowiedzi ustne.
3. Prace domowe:
 - wypracowania,
 - prace zgodne z bieżącymi wymaganiami.
4. Recytacja.
5. Zaangażowanie w tok lekcji, praca w grupach.
6. Prace dodatkowe.
7. Samodzielność, oryginalność i pomysłowość w prezentowaniu zdobytych wiadomości.
8. Estetyka prac.

IV. KRYTERIA OCENY PRAC PISEMNYCH UCZNIÓW:

- >zgodność z tematem,
- >wnikliwość omówienia tematu,
- >trafny dobór przytoczonych przykładów,
- >poziom argumentacji,
- >poprawność kompozycyjna,
- >spójność i logika wyводу,
- >poprawność językowa,
- >poprawność ortograficzna i interpunkcyjna,
- >dostosowanie stylu do formy wypowiedzi,
- >dostosowanie do wskazanej formy,
- >estetyka.

OCENA SZKOLNA:

CELUJĄCY:

- sprawnie, świadomie redaguje różne formy wypowiedzi, potrafi je łączyć(w zależności od potrzeb) lub redaguje formy nieprzewidziane programem,
- wykorzystał wiadomości spoza programu oraz lektur poznawanych podczas lekcji, wykazał się znajomością zagadnień dodatkowych,
- redaguje prace ciekawe, oryginalne, twórcze, pomysłowe, nieszablonowe, o odmiennym od ogólnie przyjętego spojrzenia,
- posługuje się różnego typu wypowiedziami, pisze z emfazą, stosuje wyrazy, wyrażenia i zwroty wzbogacające wypowiedź,
- tworzy ciekawy, dowcipny dialog, swobodnie wprowadza go w różne formy wypowiedzi w zależności od intencji,
- dobiera ciekawe, oryginalne cytaty, spoza lektur poznawanych podczas lekcji,

- pisze poprawnie wyrazy, wyrażenia i zwroty będące wyjątkami lub nowo poznawane
- bierze udział w konkursach i turniejach..

BARDZO DOBRY:

- ✓ swobodnie posługuje się różnymi formami wypowiedzi,
- ✓ wyczerpał temat, zna zagadnienie, swobodnie porusza się po omawianych zagadnieniach,
- ✓ samodzielnie redaguje prace przemyślane, twórcze, oryginalne, zawierające własne spojrzenie na dany temat,
- ✓ w zależności od potrzeb buduje wypowiedzenia krótkie, treściwe lub bogate, nasycone określeniami, słownictwem najpełniej oddającym poruszany temat, zachowana jest poprawna składnia,
- ✓ świadomie buduje wypowiedzenia, unika powtórzeń, błędów składniowych,
- ✓ poprawnie zapisuje dialog i wprowadza go w tekst ciągły, zachowuje właściwą interpunkcję, potrafi przedstawić sytuację, w której toczy się dialog,
- ✓ cytaty dobierane są właściwe, zachowana jest poprawna interpunkcja dotycząca wprowadzania cytatu,
- ✓ stosuje poprawną interpunkcję w różnego typu wypowiedzeniach,
- ✓ zachowuje poprawną ortografię, świadomie kontroluje pisownię wyrazów, samodzielnie korzysta ze słownika ortograficznego w niepewnych sytuacjach.

DOBRY:

- * redaguje wypowiedź, zachowując formę,
- * praca na temat, ale nie całkiem został wyczerpany, redaguje prace twórcze samodzielnie, ale nieoryginalne, zgodne z przyjętym schematem, sposobem interpretowania (ujęcia) tematu,
- * stosuje wypowiedzenia pojedyncze i złożone, występują nieliczne błędy składniowe,
- * unika powtórzeń,
- * stosując dialog, powtarza wyrazy (czasowniki) wprowadzające dialog,
- * dobiera cytaty,
- * stosuje poprawną interpunkcję w wypowiedzeniach złożonych,
- * popełnia nieliczne błędy ortograficzne.

DOSTATECZNY:

- ❖ redaguje wypowiedź zachowując formę, ale nie występują wszystkie elementy,
- ❖ praca na temat, lecz ujęty został powierzchownie, zostały ujęte najważniejsze (kluczowe) zagadnienia,
- ❖ posługuje się planem, słownictwem i przygotowanym wcześniej (podczas lekcji), redaguje prace w dużej mierze odtwórcze,
- ❖ posługuje się zdaniami krótkimi, często występują błędy składniowe, ale zachowana jest logika wypowiedzi,
- ❖ eliminuje potok składniowy,
- ❖ wprowadza dialog w tekst ciągły, nie zawsze stosuje poprawną interpunkcję,
- ❖ podany cytat wprowadza w tekst ciągły,
- ❖ stosuje poprawną interpunkcję w wypowiedziach pojedynczych,
- ❖ poprawnie zapisuje wyrazy poznawane i ćwiczone podczas lekcji.

DOPUSZCZAJĄCY:

- ❑ stara się zachować formę,
- ❑ praca zbliżona do wymaganego tematu,
- ❑ tworzy pracę odtwórczą,
- ❑ zadania są krótkie, zawierają liczne błędy składniowe,
- ❑ nie panuje nad potokiem składniowym charakterystycznym dla języka mówionego,
- ❑ poprawnie zapisuje dialog, ma kłopoty z wprowadzeniem dialogu w tekst ciągły,
- ❑ ma problemy z dobieraniem cytatu, z wprowadzeniem podanego cytatu w tekst ciągły,
- ❑ popełnia liczne błędy interpunkcyjne,
ma kłopoty z zachowaniem poprawnej pisowni.

V. KRYTERIA OCENY DYKTAND:

BŁĘDY ZASADNICZE:

- wyrazy z : ó- u, rz- ż, h- ch,
- pisownia partykuły przeczącej „nie” z różnymi częściami mowy,
- wielka i mała litera,
- zakończenia : -ij, -ii, -i,
- wyrazy z „i” oraz „j”,
- wyrazy z „om”, „on”, „em”, „en”.

POZOSTAŁE TO BŁĘDY DRUGORZĘDNE.

PUNKTACJA:

- 1 bł. - 5
- 2-3 bł. - 4
- 4 bł. - 3
- 5-6 bł. - 2
- 7 bł. - 1
- 3 bł. II* - 1 bł. I*
- 3 bł. inter. - 1 bł. I*

VI. KRYTERIA OCENY WYPOWIEDZI USTNEJ:

CELUJĄCY:

- w swojej wypowiedzi zawiera treści wykraczające poza program,
- stosuje różne wypowiedzenia, dostosowując je do sytuacji mówienia,
- mówi w sposób oryginalny, ciekawy, przemyślany,
- potrafi skupić na sobie uwagę odbiorcy dzięki sposobowi mówienia.

BARDZO DOBRY:

- swobodnie posługuje się różnymi formami wypowiedzi,
- mówi na temat, wyczerpująco,
- buduje zdania poprawne pod względem składniowym,
- mówi płynnie, ciekawie, dobierając zróżnicowane słownictwo stosowne do tematu,
- świadomie rozwija swe umiejętności językowe,
- mówi głośno, wyraźnie, z odpowiednią intonacją, barwą głosu, we właściwym tempie.

DOBRY:

- ◇ wypowiedzi ustne dotyczą zadawanych pytań, poleceń,
- ◇ mówi na temat,
- ◇ popełnia nieliczne błędy składniowe,

- ◇ mówi płynnie, bez powtórzeń,
- ◇ dba o kulturę języka,
- ◇ mówi głośno, wyraźnie, nawiązuje kontakt z odbiorcą,

DOSTATECZNY:

- wypowiada się, starając się zachować wymaganą formę wypowiedzi,
- mówi krótko, na temat, nie wyczerpuje omawianych zagadnień,
- zachowuje poprawny szyk wyrazów, występują błędy składniowe,
- dobierając słowa, stara się rozwijać umiejętności językowe,
- stara się mówić tak, by nawiązać kontakt z odbiorcą.

DOPUSZCZAJĄCY:

- wypowiada się krótko, chaotycznie,
- ma problem z odpowiedzią na temat,
- nie panuje nad potokiem składniowym,
- nie dysponuje dużym zasobem słownictwa,
- używa języka odbiegającego od norm,
- mówi niewyraźnie, cicho, w sposób niezrozumiały dla odbiorcy.

RECYTACJA PROZY I POEZJI:

- pamięciowe opanowanie tekstu 0-2p.
- zachowanie interpunkcji 0-1p.
- dykcja 0-1p.
- modulacja i intonacja głosu 0-1p.
- interpretacja głosowa tekstu 0-1p.

VII. USTALANIE OCENY ŚRÓDROCZNEJ I KOŃCOWOROCZNEJ:

1. Decydujący wpływ na ocenę klasyfikacyjną mają:

- samodzielne prace pisemne(prace klasowe, testy, sprawdziany),
- kartkówki i dyktanda,
- odpowiedzi ustne .
- oryginalność prezentacji.

2. Inne czynniki to:

- prace domowe,
- estetyka prac,
- recytacja,
- praca w grupach,
- aktywność.

3. Ocena śródroczna wpływa na ustalenie oceny końcoworocznej, ma rangę pracy klasowej.

WAŻENIE OCEN Z JĘZYKA POLSKIEGO

Każda ocena otrzymana przez ucznia ma swoją wagę. Podzielone są one na cztery kategorie.

Kategoria I waga 5 pkt.	Kategoria II waga 3 pkt.	Kategoria III waga 2 pkt.	Kategoria IV waga 1 pkt.
- Oceny z prac klasowych, - Ocena wyliczona za I semestr.	- Oceny ze sprawdzianów obejmujących materiał z kilku lekcji, - Oceny z kartkówek obejmujących	- Oceny z dyktand i testów ortograficznych, - Oceny z twórczych, samodzielnie wykonanych prac domowych,	- Oceny za pracę w grupie, - Oceny za odtwórczą pracę domową, - Oceny za recytację utworu

	materiał z dwóch lub trzech lekcji, - Oceny z testów sprawdzających znajomość lektury.	- Oceny z kartkówki z ostatniej lekcji lub sprawdzającej pracę domową. - Oceny za sukcesy w konkursach przedmiotowych.	literackiego, - Oceny za pracę dodatkową, - Oceny za różne formy aktywności, - Oceny za wypowiedź ustną.
--	---	---	---

Zasada wyliczania wartości liczbowej oceny:

- Dodajemy do siebie oceny danej kategorii i otrzymaną sumę mnożymy przez wagę tych ocen,
- Otrzymane iloczyny sum dodajemy do siebie i dzielimy przez sumę iloczynów liczby ocen w poszczególnych wagach przez wartość ich wag,
- Otrzymany wynik porównujemy z tabelą ocen.

Przedział punktowy	Ocena za I semestr/koniec roku szkolnego.
do 1,60	niedostateczny
1,61 – 2,54	dopuszczający
2,55 – 3,79	dostateczny
3,80 – 4,54	dobry
4,55 – 5,29	bardzo dobry
5,30 – 6,00	celujący

VIII. USTALENIA DODATKOWE:

1. Prace klasowe zapowiadane-1 tydzień wcześniej.
2. Sprawdziany- 3- 4 dni wcześniej.
3. Kartkówki- bez zapowiedzi, obejmować mogą treści trzech ostatnich lekcji.
4. Prace klasowe są obowiązkowe. Uczeń, który nie pisze pracy z powodu usprawiedliwionej nieobecności w szkole, powinien dopełnić tego obowiązku w ciągu dwóch tygodni. Terminy pisania prac uzgadniane są z nauczycielem. Jeżeli uczeń nie przystąpi do poprawy z własnej winy traci szansę, a nauczyciel zyskuje prawo do obniżenia oceny semestralnej.
5. Uczeń może również otrzymywać tzw. dodatkowe oceny cząstkowe - celujące i bardzo dobre z języka polskiego:
 - jeżeli uczestniczy (i zajmuje znaczące lokaty) w szkolnych konkursach polonistycznych, różnych konkursach zewnętrznych, olimpiadzie przedmiotowej itp.
 - twórczo i samodzielnie rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania , podejmuje działalność literacką lub kulturalną
 - zdobywa wyróżnienia lub jest laureatem konkursów na szczeblu gminnym, powiatowym, wojewódzkim, ogólnopolskim
6. Uczeń ma prawo poprawy oceny w ciągu semestru z oceny niedostatecznej na dopuszczającą. O szansie ucznia na dodatkową poprawę przed końcem semestru lub roku szkolnego decyduje nauczyciel, kierując się przesłankami uznanymi przez siebie za ważne.
7. Uczeń dwa razy w semestrze może zgłosić nieprzygotowanie do zajęć. Nie dotyczy to zapowiedzianych sprawdzianów. Zgłoszenie nieprzygotowania do lekcji nie zwalnia ucznia z udziału w lekcji bieżącej. Uczeń jest zobowiązany do noszenia podręczników i zeszytu na każdą lekcję. Ich notoryczny brak może skutkować oceną niedostateczną.
8. Za twórczy i aktywny udział w zajęciach edukacyjnych oraz przyniesione dodatkowe materiały uczeń może otrzymać plusa. Pięć plusów składa się na ocenę bardzo dobrą za aktywność.
9. Na pierwszej godzinie lekcyjnej uczeń ma prawo do zapoznania z PSO. Oceny cząstkowe są jawne. Sprawdziany i inne prace przechowywane są w szkole do końca roku szkolnego. Uczeń lub rodzic może zapoznać się z nimi tylko w obecności nauczyciela.
10. O ocenach cząstkowych informuje się rodziców na zebraniach lub podczas spotkań indywidualnych. O ocenie klasyfikacyjnej na miesiąc przed końcem semestru.

Kryteria szczegółowe

LEKTURA I INNE TEKSTY KULTURY, NAUKA O JĘZYKU	WYMAGANIA			
	konieczne (ocena: dopuszczający)	podstawowe (ocena: dostateczny)	rozszerzone (ocena: dobry)	dopełniające (ocena: bardzo dobry)
UCZEŃ				
Anthony de Mello <i>Orzeł królewski</i>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza fabułę utworu na poziomie dosłownym, • przedstawia się w kilku zdaniach 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega przenośny charakter utworu, • przedstawia się w sytuacji oficjalnej i nieoficjalnej 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje wnioski wyjaśniające przenośne znaczenie tekstu, • przedstawia się w sytuacji oficjalnej i nieoficjalnej, stosując odpowiednie słownictwo 	<ul style="list-style-type: none"> • zestawia tekst z przypowieścią jako gatunkiem literackim, wskazuje w utworze cechy przypowieści, • redaguje krótki tekst, w którym dokonuje autoprezentacji
Jan Twardowski Podziękowanie	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje formy pozwalające rozpoznać nadawcę i adresata wypowiedzi, • wymienia elementy przyrody przywołane w utworze, • wskazuje metafory dotyczące człowieka, • krótko opisuje swoje otoczenie 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa i określa nadawcę i adresata wypowiedzi, • wskazuje cechy przedstawionych składników przyrody, nazywa opisujące je środki językowe, • próbuje przełożyć język metafor na znaczenia dosłowne, • opisuje swoje otoczenie, stara się rozbudować wypowiedź 	<ul style="list-style-type: none"> • określa relacje między nadawcą i adresatem, • analizuje budowę epitetów, wyjaśnia ich funkcję w tekście, • wyjaśnia znaczenia wynikające z metafor, • opisuje swoje otoczenie, stosuje funkcjonalnie odpowiednie środki językowe 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje postawę nadawcy wobec świata, • uogólnia wnioski dotyczące sposobu obrazowania przyrody, określa cechy opisanego świata, • na podstawie metafor formułuje wnioski dotyczące natury człowieka, • opisuje swoje otoczenie, wykorzystując wnioski

				z analizy tekstu
Hanna Kowalska-Pamięta Pamiętnik jedynaczki (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie <i>świat przedstawiony</i>, • wymienia bohaterów tekstu, krótko ich przedstawia, • wskazuje w tekście określenia dotyczące wyglądu postaci, • redaguje według wzoru krótki opis postaci 	<ul style="list-style-type: none"> • wylicza elementy świata przedstawionego, • określa relacje między bohaterami utworu, • porządkuje określenia dotyczące wyglądu postaci według podanej zasady, • redaguje samodzielnie opis postaci 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>świat przedstawiony</i>, • wskazuje narratora utworu, dostrzega tożsamość narratora i bohatera, • uzupełnia określenia z tekstu własnymi propozycjami, • redaguje rozwinięty opis postaci 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i określa elementy świata przedstawionego w tekście, • określa własny stosunek do narratorki (bohaterki) utworu, • uzupełnia i porządkuje określenia związane z wyglądem postaci według przyjętej przez siebie zasady, • redaguje opis postaci, stosuje bogate słownictwo nazywające i określające cechy wyglądu, stosuje porównania
<i>Być albo nie być?</i> Czasownik	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje czasownik wśród innych części mowy, • wie, że czasownik jest odmienną częścią mowy, • rozpoznaje i tworzy formę osoby, liczby, rodzaju, czasu, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia czasowniki nazywające czynności i stany, • rozpoznaje i tworzy stronę czynną i bierną, rozróżnia czasowniki przechodnie i 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia czasowniki w formie osobowej i nieosobowej, • odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, określa aspekt czasownika, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym wyróżnia się czasownik spośród wszystkich części mowy, • rozpoznaje i tworzy formy czasownika: osobę, liczbę, rodzaj, czas, stronę, aspekt,

	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje ogłoszenie według wzoru, • stosuje prawidłowo odmianę czasowników ruchu (<i>iść, wejść</i>) w czasie przeszłym 	<p>nieprzechodnie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje samodzielnie krótkie ogłoszenie, • stosuje prawidłowo odmianę czasowników o poszerzonym temacie (<i>umieć, rozumieć</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje ogłoszenie, stosując funkcjonalnie formy czasownika, • stosuje i prawidłowo zapisuje formy czasu przeszłego czasowników zakończonych na <i>-ąć</i> (<i>wziąć</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje ogłoszenie, stosując funkcjonalnie różnorodne formy czasownika, • stosuje prawidłowo odmianę trudnych czasowników
<p>Barbara Ciwoniuk <i>Igor</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że epika to jeden z rodzajów literackich, • odtwarza własnymi słowami zawartość treściową fragmentu powieści, • wskazuje w tekście słownictwo typowe dla języka potocznego, • zna układ graficzny listu, • redaguje krótki list (tradycyjny i e-mail) w sytuacji nieoficjalnej 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że obecność narratora stanowi główny wyróżnik epiki, • wymienia i określa elementy świata przedstawionego we fragmencie powieści, • odróżnia język potoczny od oficjalnego, • zna części kompozycyjne listu (tradycyjnego i internetowego), • redaguje rozwinięty treściowo list w sytuacji nieoficjalnej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę narratora w utworze epickim, • wskazuje narratora utworu, wyszukuje w tekście informacje pozwalające go przedstawić, • wskazuje sytuacje, w których posłuży się językiem nieoficjalnym i oficjalnym, • przekształca list z języka nieoficjalnego na oficjalny, zachowując jego zawartość treściową 	<ul style="list-style-type: none"> • wyróżnia i nazywa dwa typy narratora, określa cechy każdego z nich, • charakteryzuje narratora na podstawie jego wypowiedzi, • wskazuje różnice między językiem oficjalnym a nieoficjalnym, • ma świadomość odmiany mówionej i pisanej języka, • redaguje list (tradycyjny i internetowy) w sytuacji oficjalnej i nieoficjalnej na ten sam temat

<p><i>W trybie natychmiastowym. Tryby czasownika</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje formy trybu oznajmującego, rozkazującego, przypuszczającego czasownika • wie, że tryb przypuszczający wyróżnia cząstka <i>-by</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i tworzy formy trybu oznajmującego, rozkazującego, przypuszczającego, • zna zasady pisowni cząstki <i>-by</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca zdania, wykorzystując różne formy trybu czasownika, • zapisuje poprawnie cząstkę <i>-by</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje informacje, polecenia, prośby, przypuszczenia, stosując odpowiednie formy trybu, • zapisuje je zgodnie z zasadami ortografii
<p>Rafał Olbiński <i>Cala Polska czyta dzieciom</i> (plakat)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i nazywa elementy przedstawione na plakacie, • tworzy dialog między postaciami przedstawionymi na plakacie 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega kontrast jako zasadę kompozycyjną plakatu, wstępnie omawia kompozycję plakatu, • redaguje krótkie opowiadanie związane tematycznie z jednym z elementów plakatu 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega znaczenia wynikające z kontrastu, • opisuje jeden z elementów przedstawionych na plakacie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przerośnięte znaczenie elementów plakatu, formułuje przesłanie plakatu, • formułuje wnioski oceniające plakat, uzasadnia je
<p><i>Wyobraża sobie Pani życie bez czytania?</i> – wywiad z Dorotą Terakowską</p>	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu wymienia argumenty popierające tezę, • wypowiada się na temat lektur szkolnych, • redaguje według wzoru dedykację 	<ul style="list-style-type: none"> • uzupełnia argumenty pisarki własnymi, • wypowiada się na temat lektur szkolnych i podaje własne propozycje jej uzupełnienia, • samodzielnie redaguje dedykację 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia własny pogląd na temat tez przedstawionych w wywiadzie, • przygotowuje wystawę ulubionych książek, • ciekawie i oryginalnie formułuje treść dedykacji 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje i przeprowadza ankietę, • przygotowuje zestawy informacji na temat wystawionych książek, • ciekawie i oryginalnie formułuje treść dedykacji wpisanej na odwrocie fotografii oraz do

				książki
Józef Baran <i>Sztuka dom</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście nazwy i określenia związane z teatrem, • dzieli tekst na części kompozycyjne, wyodrębnia sceny, • zbiera informacje na temat przeszłości swojej rodziny, • odtwarza zawartość treściową i kompozycję życzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje podobieństwa między teatrem a życiem, • przedstawia zawartość tematyczną kolejnych scen, • porządkuje informacje na temat swojej rodziny, • według podanej zasady redaguje samodzielnie życzenia we wskazanej sytuacji 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje znaczenia tekstu wynikające z zestawienia życia z teatrem, • opisuje obrazy poetyckie związane z kolejnymi scenami, • porządkuje informacje na temat swojej rodziny według ustalonej przez siebie zasady, • redaguje życzenia we wskazanej sytuacji, stosuje odpowiednie formy grzecznościowe 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje zwięzłą wypowiedź na temat motywu życia jako teatru, • wyjaśnia metaforyczne znaczenie tytułu, nazywa wartości związane z życiem przedstawionej rodziny, • przedstawia informacje o przeszłości i tradycji swojej rodziny w wybranej przez siebie formie, • samodzielnie redaguje życzenia z zachowaniem wszystkich cech językowych i kompozycyjnych tej formy wypowiedzi
Janina Porazińska <i>Kto mi dał skrzydła</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że J. Kochanowski to jeden z najwybitniejszych pisarzy polskich, • wyodrębnia z tekstu wydarzenia, 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kiedy żył i tworzył J. Kochanowski, • układa chronologicznie wydarzenia z tekstu, 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi podać kilka informacji biograficznych z życia J. Kochanowskiego, • wydobywa z tekstu informacje, na 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi krótko wyjaśnić, dlaczego J. Kochanowski jest uznawany za jednego z najwybitniejszych pisarzy polskich,

	<ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela redaguje streszczenie, korzystając z podanego planu wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie układa plan wydarzeń, na jego podstawie przy wsparciu nauczyciela redaguje streszczenie 	<p>podstawie których można odtworzyć realia historyczne,</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje samodzielnie plan wydarzeń i streszczenie 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie wprowadzenia i tekstu przedstawia J. Kochanowskiego jako twórcę, obywatela, gospodarza, • redaguje samodzielnie streszczenie, zachowuje wszystkie cechy tej formy wypowiedzi
Jan Kochanowski <i>Na dom w Czarnolesie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje formy pozwalające rozpoznać nadawcę i adresata utworu, • wskazuje wersy zawierające prośby nadawcy 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia nadawcę i adresata utworu, • odtwarza w języku sobie współczesnym treść prośb nadawcy, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje apostrofę jako środek poetycki wskazujący adresata, • korzysta z przypisów, • stara się przełożyć język utworu na wypowiedź współczesną, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa relacje między nadawcą i adresatem utworu, • na podstawie wypowiedzi nadawcy określa jego stosunek do życia i świata
Adam Mickiewicz <i>Na ścianach sopolcowskiego dworku</i>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta płynnie tekst, odtwarza swoimi słowami jego treść, • wymienia nazwy przedmiotów opisanych w utworze, gromadzi podstawowe słownictwo do opisu 	<ul style="list-style-type: none"> • wylicza i określa elementy świata przedstawionego, • wskazuje w tekście środki opisujące przedmioty, gromadzi i porządkuje słownictwo do opisu, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia postacie historyczne wspomniane w tekście, podaje informacje na ich temat, • nazywa odczucia i emocje bohatera 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu przedstawia i charakteryzuje wygląd wnętrza opisanego w utworze, • redaguje opis przedmiotu, stosuje bogate słownictwo

	<p>przedmiotu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy nauczyciela redaguje krótki opis przedmiotu 	<ul style="list-style-type: none"> • stara się samodzielnie zredagować opis przedmiotu 	<p>wywołane widokiem przedmiotów,</p> <ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie redaguje wyczerpujący opis przedmiotu 	<p>nazywające cechy wyglądu</p>
<p><i>Nie tylko ludzie i rzeczy.</i> Rzeczowniki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje rzeczownik wśród innych części mowy, • tworzy prawidłowe formy przypadków i liczby 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia rzeczowniki pospolite i własne, • określa i tworzy prawidłowe formy przypadków, liczby, rodzaju 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia rzeczowniki konkretne i abstrakcyjne, • potrafi wyodrębnić temat i końcówkę rzeczownika 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia kategorie nazywane rzeczownikami, • rozpoznaje rzeczowniki pospolite, własne, konkretne, abstrakcyjne, • określa i tworzy prawidłowe formy gramatyczne rzeczowników, • rozpoznaje temat i końcówkę rzeczownika
<p><i>W gąszczy reguł.</i> Trudne formy rzeczownika</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że istnieją rzeczowniki odmieniające się według odmiennych reguł, • stosuje prawidłowe formy rzeczowników <i>przyjaciel, rok</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • zna rzeczowniki odmieniające się tylko w liczbie mnogiej, • stosuje ich prawidłowe formy 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłowe formy rzeczowników typu <i>sędzia, oczy, Amerykanin</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłowo wszystkie formy rzeczowników o trudnej odmianie
<p>Ewa Przybylska <i>Dzień kolibra</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że rzeczywistość 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>fikcja literacka</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu potrafi wskazać 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega fikcja

	<p>przedstawiona w utworze ma charakter fikcyjny, rozróżnia świat rzeczywisty i fikcyjny,</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiada własnymi słowami treść utworu, • przy niewielkiej pomocy redaguje opowiadanie o dalszych losach bohatera, • wymyśla tytuł opowiadania 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje fragmenty, na podstawie których można scharakteryzować bohatera, • samodzielnie redaguje opowiadanie o dalszych losach bohatera, • wprowadza dialogi 	<p>związki między światem rzeczywistym i fikcyjnym,</p> <ul style="list-style-type: none"> • komentuje zachowanie, reakcje, myśli bohatera, • nazywa jego emocje, • redaguje opowiadanie zawierające dialogi i opisy 	<p>realistyczna,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście przykłady realistycznych elementów świata przedstawionego, • porównuje emocje bohatera z własnym doświadczeniem, • formułuje uogólnienia w postaci wniosków, • redaguje twórcze opowiadanie zakończone puentą
Tomek Tryzna <i>Panna Nikt</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i krótko omawia elementy świata przedstawionego, • opowiada o wybranym wydarzeniu, określa rolę każdej z bohaterek biorącej w nim udział 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje narratora, dostrzega subiektywny charakter narracji, • odtwarza i nazywa emocje bohaterki, ujawniające się w głównym wydarzeniu tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje realistyczny charakter świata przedstawionego, • charakteryzuje bohaterki na podstawie ich działania i wypowiedzi, wstępnie je ocenia 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje elementy świata przedstawionego, podkreślając realizm konwencji i subiektywizm narracji, • określa, komentuje i ocenia relacje łączące obie bohaterki utworu
<i>Opisywać i oceniać?</i> Przymiotniki	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje przymiotniki wśród innych części mowy, • podaje przykłady przymiotników, 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, na jakie pytania odpowiada przymiotnik, • wie, przez jakie formy się odmienia, 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że przymiotnik podlega stopniowaniu, • zna stopnie przymiotnika, 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłowe formy gramatyczne przymiotnika, • stosuje różne sposoby stopniowania,

	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że niektóre przymiotniki mają trudną odmianę 	<ul style="list-style-type: none"> • stara się prawidłowo stosować niektóre trudne formy odmiany przymiotnika 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłowe formy stopniowania przymiotników trudnych 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłową odmianę i stopniowanie trudnych form przymiotnika
<p>Antoine de Saint-Exupéry <i>Mały Książę</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wylicza etapy wędrówki bohatera, opowiada przebieg jednego z nich, • łączy nazwy miejsc z odpowiednimi postaciami, • porządkuje informacje przedstawiające tytułowego bohatera, • rozpoznaje narratora utworu, • czyta ze zrozumieniem definicję symbolu, • wypisuje cytaty dotyczące przyjaźni, • formułuje krótko własną opinię na temat utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje etapy wędrówki, wskazuje ich cechy wspólne, • przedstawia wygląd i zajęcia bohaterów utworu, • przedstawia tytułowego bohatera, • określa i przedstawia narratora utworu, • na podstawie definicji wyjaśnia pojęcie symbolu, • komentuje cytaty dotyczące przyjaźni, • formułuje własną ocenę utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przyczyny podjęcia wędrówki, określa jej cel, • krótko charakteryzuje bohaterów, • opisuje wygląd tytułowego bohatera, • charakteryzuje narratora utworu, • wymienia elementy utworu, którym można przypisać symboliczne znaczenia, • rozwija myśli zawarte w cytatach dotyczących przyjaźni, • formułuje ocenę utworu, uzasadnia ją argumentami 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega symboliczny charakter wędrówki, podaje przykłady podobnego motywu z innych utworów, • ocenia bohaterów, • wskazuje fantastyczne i realistyczne elementy związane z tytułowym bohaterem, • określa relacje łączące narratora z głównym bohaterem, nazywa uczucia, emocje narratora związane z postacią głównego bohatera, • określa symboliczne znaczenia elementów świata przedstawionego w utworze, • na podstawie

				<p>cytatów wyjaśnia, jak rodzą się więzi przyjaźni,</p> <ul style="list-style-type: none"> • bierze aktywny udział w forum dyskusyjnym na temat utworu
<p>Wiktor Gomułcki Wspomnienia niebieskiego <i>mundurka</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy tekstu, na podstawie których można określić czas i realia wydarzeń, • odszukuje w podanych źródłach informacje o przywołanych w tekście postaciach biblijnych, • korzystając z wzoru, zapisuje dialog 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje opisaną rzeczywistość szkolną z własnym doświadczeniem, • wyjaśnia, kim były biblijne postacie przywołane w tekście, • samodzielnie zapisuje krótki dialog 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje wnioski wynikające z porównania, • wyjaśnia, z czego wynika skonstruowanie bohaterów utworu, • zapisuje rozbudowany dialog 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje i ocenia atmosferę panującą w opisanym szkole, zestawia ją z własnymi doświadczeniami szkolnymi, • wymienia pary bohaterów z innych utworów literackich lub filmowych przedstawionych w podobny sposób, • zapisuje dialog, korzystając z wszystkich graficznych sposobów zapisu
<p><i>Jak się uczyć, żeby odnieść sukces?</i> Przysłowki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje przysłowki wśród innych części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, co nazywają i na jakie pytania odpowiadają przysłowki 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, od jakich części mowy tworzone są przysłowki 	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo stopniuje przysłowki
<p>Stefan Żeromski <i>Syzyfowe</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia 	<ul style="list-style-type: none"> • określa napięcie 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje

<p><i>prace</i> (fragment)</p>	<p>własnymi słowami przebieg wydarzeń,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia głównego bohatera fragmentu, • podaje z tekstu przykłady obrazujące proces rusyfikacji, • opowiada treść mitu o Syzyfie 	<p>wydarzenia przedstawione we fragmencie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wstępnie charakteryzuje głównego bohatera fragmentu, • opowiada o sposobach funkcjonowania szkoły przedstawionej w utworze, • wyjaśnia symboliczne znaczenia mitu 	<p>emocjonalne kolejnych wydarzeń,</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje postawę życiową głównego bohatera fragmentu, • wymienia sposoby rusyfikacji opisane we fragmencie, • wyjaśnia przenośne znaczenie tytułu powieści 	<p>zachowanie bohaterów związane z kolejnymi wydarzeniami,</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje i próbuje ocenić postawy życiowe postaci przedstawionych we fragmencie, • przedstawia i komentuje sposoby przeciwstawiania się rusyfikacji, • wyjaśnia sposób i cel nawiązania powieści do mitu
<p>Stefan Żeromski <i>Dzienniki</i> (fragmenty)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa tematy kolejnych notatek w dzienniku, • opowiada w trzeciej osobie wybrany fragment 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje ogólny wniosek dotyczący tematyki dziennika jako gatunku, • wskazuje elementy biografii autora, które można rozpoznać w <i>Syzyfowych pracach</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy dziennika jako gatunku, • wstępnie charakteryzuje autora dziennika 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co odróżnia dziennik od utworów literatury pięknej, • charakteryzuje autora dziennika z dwóch różnych punktów widzenia
<p>Aidan Macfarlane, Ann MacPherson <i>Dziennik nastolatka</i> (fragmenty)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • w formie kartki z dziennika relacjonuje wydarzenie ze swojego życia 	<ul style="list-style-type: none"> • w formie kartki z dziennika relacjonuje spotkanie z inną osobą, przedstawia ją, 	<ul style="list-style-type: none"> • w formie kartki z dziennika pisze o swoich planach i marzeniach 	<ul style="list-style-type: none"> • w formie kartki z dziennika wyraża swoje opinie na wybrany przez siebie temat

<p>Czworo oczu lepsze niż <i>dwoje</i>. Liczebniki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje liczebnik wśród innych części mowy, • wie, co określają liczebniki, • wie, że niektóre liczebniki mają trudną odmianę 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje liczebniki główne i porządkowe, • stosuje prawidłowo ich formy, • stara się prawidłowo stosować niektóre trudne formy odmiany liczebnika 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kiedy należy użyć liczebników zbiorowych, • stosuje prawidłowo ich formy, • stosuje prawidłowe trudne formy odmiany liczebnika 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłowe formy liczebników ułamkowych i nieokreślonych, • stosuje prawidłową odmianę liczebników wielowyrazowych, • stosuje prawidłową odmianę trudnych form liczebnika
<p>Julian Tuwim <i>Nauka</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cytaty związane z różnymi dziedzinami nauki, • wskazuje wyrazy i formy pozwalające rozpoznać osobę mówiącą 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa dziedziny nauki przywoływane w wierszu, • określa czas, ustala, czego dotyczy przeszłość, teraźniejszość, przyszłość 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia dosłowne i uogólnione znaczenie tytułu, • charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega ironię w sposobie wypowiedzi podmiotu, • ustala, czego dotyczy ironia
<p>Adam Bahdaj <i>Telemach w dżinsach</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy świata przedstawionego w utworze, • wskazuje i przedstawia bohaterów utworu, • określa temat rozmowy bohaterów, wypisuje cytaty, które uważa za ważne dla tematu, 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia elementy świata przedstawionego w utworze, • zaznacza fragmenty, na podstawie których można scharakteryzować bohaterów, • odtwarza własnymi słowami myśli zawarte 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega motyw wędrowki, wyjaśnia jego związek z problem poruszonym w rozmowie bohaterów, • charakteryzuje bohaterów, porównuje ich, • odtwarza refleksje bohaterów na temat rodzajów szczęścia, 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady innych utworów literackich, w których występuje motyw wędrowki, wyjaśnia jego symboliczne znaczenia, • określa cele życiowe każdego z bohaterów, • rozwija myśli bohaterów na temat

	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje prostą instrukcję dotyczącą konkretnych działań 	<p>w cytatach, próbuje je komentować,</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje instrukcję dotyczącą konkretnych działań, uwzględnia ich kolejność 	<p>próbuje je komentować,</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje instrukcję na temat: <i>Jak osiągnąć szczęście?</i> 	<p>szczęścia własnymi refleksjami,</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje instrukcję na temat: <i>Jak osiągnąć szczęście?</i>, zachowuje jednolitą formę czasowników
Jakow Swiet <i>Kolumb</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia krótko postać Krzysztofa Kolumba, • wybiera informacje do notatki, redaguje notatkę, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia okoliczności odkrycia dokonanego przez Kolumba, • porządkuje informacje do notatki, redaguje notatkę 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega wielkość dokonań Kolumba, • redaguje notatkę, tytułuje ją 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje podane oceny postaci Kolumba, • redaguje notatkę, proponuje jej funkcjonalny zapis graficzny
<i>Wieczni „zastępcy”</i> . Zaimki	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że zaimki mogą zastępować różne części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zaimki wśród innych części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zaimki ze względu na część mowy, którą zastępują, stosuje je w wypowiedziach 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zaimki ze względu na funkcję, jaką pełnią, stosuje je w wypowiedziach
Konstanty Ildefons Gałczyński <i>Teatrzyk „Zielona Gęś” ma zaszczyt przedstawić „Zakrycie Ameryki”</i>	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega tematyczny związek utworu z postacią Kolumba i jego dokonaniem 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy utworu łączące go z formami dramatycznymi 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega w tekście humor, wskazuje jego przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega absurd, podaje jego przykłady
Marek Kamiński <i>Razem na biegun</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje motyw wędrówki na poziomie dosłownym, określa jej trasę, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa motywy i cele wędrówki bohaterów pojmwanej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przerośnięte znaczenia wędrówki bohaterów • wylicza 	<ul style="list-style-type: none"> • określa motywy i cele wędrówki bohaterów pojmwanej

	<ul style="list-style-type: none"> • wybiera z tekstu materiał językowy do opisu bieguna, • układa pytania, które chciałby zadać autorom zapisków, • korzystając z podanego wzoru, redaguje gratulacje 	<p>dosłownie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje wygląd bieguna, • porównuje zapiski obu bohaterów, wskazuje podobieństwa, • samodzielnie redaguje gratulacje we wskazanej sytuacji 	<p>umiejętności pomocne przy zdobywaniu bieguna,</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje zapiski obu bohaterów, wskazuje różnice, • redaguje gratulacje w samodzielnie wymyślonej sytuacji 	<p>przenośnie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje dosłowne i metaforyczne znaczenia pojęcia <i>biegun</i>, • formułuje tezę dotyczącą sensu podjęcia wyprawy przez bohaterów, popiera ją argumentami, • redaguje gratulacje, dołącza do nich życzenia
Wisława Szymborska <i>Nic dwa razy</i>	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega, że temat wiersza związany jest z przemijaniem, • rozpoznaje podmiot liryczny w utworze, • dostrzega zestawienie życia ze szkołą 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i przytacza tezę zawartą w utworze, • określa podmiot liryczny na podstawie jego wypowiedzi, • dostrzega związek z utworem Tuwima 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje z tekstu przykłady argumentów uzasadniających tezę, • odtwarza opinie osoby mówiącej na temat życia, • wyjaśnia znaczenia wynikające z zestawienia życia ze szkołą, 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje poetyckie przesłanie na temat życia, • ustosunkowuje się do opinii osoby mówiącej w wierszu, • wskazuje paradoks, wyjaśnia wynikające z niego znaczenia
Jan Parandowski <i>Przygody Odyseusza</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia kolejne przygody bohatera, tytułuje je, • przypomina przyczyny tułaczki Odyseusza, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza trasę wędrówki Odyseusza, • wymienia sprzymierzeńców i wrogów Odyseusza, • gromadzi i 	<ul style="list-style-type: none"> • łączy nazwy krain z odpowiednimi postaciami, wyjaśnia, kim one są, • wyjaśnia, kto i w jaki sposób wpływał 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kim był aojda; wciela się w rolę aojdy, opowiada o wybranej przygodzie Odyseusza, • rozumie pojęcie

	<ul style="list-style-type: none"> wydobywa z tekstu informacje służące przedstawieniu Odyseusza, na ich podstawie przedstawia bohatera, nazywa kilka cech charakteru Odyseusza, redaguje krótką charakterystykę postaci według wzoru 	<p>porządkuje materiał językowy do opisu wyglądu Odyseusza,</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje przykłady zachowania, postępowania bohatera, na ich podstawie nazywa cechy jego charakteru, samodzielnie redaguje krótką charakterystykę postaci 	<p>na losy Odyseusza,</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje wygląd Odyseusza, nazywa cechy charakteru Odyseusza, dzieli je na wady i zalety, redaguje charakterystykę postaci, wykorzystuje cytaty, 	<p><i>homo viator</i>, wyjaśnia zasadność używania go w odniesieniu do Odyseusza,</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje wygląd Odyseusza z punktu widzenia wybranej postaci, nazywa cechy charakteru Odyseusza, wskazuje, którą uważa za najbardziej istotną, uzasadnia swą opinię, redaguje wyczerpującą charakterystykę postaci, zawiera w niej własną ocenę
Herbert George Wells <i>Wehikul czasu</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> określa, o jakim rodzaju wędrowki opowiada fragment powieści, wymyśla dalszy ciąg powieści 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia bohatera – narratora utworu, decyduje, czy sam chciałby odbyć wędrowkę w czasie, uzasadnia swoje zdanie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia wrażenia doznawane przez bohatera w czasie wędrowki, przedstawia zagrożenia i korzyści płynące z możliwości podróżowania w czasie, 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia i nazywa emocje bohatera, wskazuje ich źródła i przyczyny, przedstawia argumenty potwierdzające opinię na temat zagrożeń i korzyści podróżowania w czasie,
<i>Odyseja językowa</i> . Trudne zaimki	<ul style="list-style-type: none"> używa poprawnie dłuższych i krótszych 	<ul style="list-style-type: none"> używa poprawnie zaimków względnych i 	<ul style="list-style-type: none"> używa poprawnie zaimków 	<ul style="list-style-type: none"> używa poprawnie wszystkich form

	form zaimków	dzierżawczych	wskazujących	zaimków
Adam Mickiewicz <i>Koncert wieczorny</i>	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa miejsca, w których odbywa się nietypowy koncert, • wskazuje w tekście epitety, • wie, że uosobienie i ożywienie to rodzaje przenośni, • wie, że język utworu lirycznego cechuje się obecnością różnych środków poetyckich 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia nietypowych muzykantów i instrumenty, na których grają, • wskazuje w tekście porównania, • wskazuje w tekście przykłady uosobienia i ożywienia, • rozpoznaje i nazywa podstawowe środki poetyckie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście wyrazy dźwiękonaśladowcze, • zaznacza wersy, w których występuje instrumentacja głoskowa, • określa funkcję epitetów i porównań, • wie, czym jest hiperbola i peryfraz, wskazuje przykłady w tekście, • określa funkcję podstawowych środków poetyckich 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia efekty uzyskane dzięki wyrazom dźwiękonaśladowczym i instrumentacji głoskowej, • wyodrębnia obrazy poetyckie, opisuje je, • wyjaśnia, na czym polega przenośnia, wskazuje w tekście różne jej rodzaje i nazywa je, • formułuje znaczenia wynikające ze środków poetyckich
Artur Szlosarek <i>O pięknie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia własnymi słowami sytuację liryczną, • podaje przykłady rzeczy, zjawisk, które uważa za piękne, • korzystając z wzoru, redaguje ogłoszenie 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje podmiot liryczny i bohatera lirycznego utworu, • wyjaśnia, czym dla osoby mówiącej w wierszu jest piękno, • redaguje ogłoszenie podające podstawowe informacje 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza myśli i refleksje osoby mówiącej, • zna pojęcie <i>estetyka</i>, wyjaśnia jego znaczenie, • redaguje ogłoszenie, • stosuje środki językowe wpływające na odbiorcę, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa postawę wobec świata osoby mówiącej, • komentuje podane cytaty na temat piękna, • redaguje ogłoszenie zgodnie ze wszystkimi cechami tej formy wypowiedzi,
Rafał Malczewski	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje elementy 	<ul style="list-style-type: none"> • proponuje epitety, 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy krótką

<p><i>Pogodne życie</i> (reprodukcja obrazu)</p>	<p>przedstawione na obrazie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • proponuje przysłowki i przymiotniki, które można wykorzystać przy określeniu nastroju miejsca przedstawionego na obrazie, • nazywa barwy wykorzystane na obrazie, • wskazuje elementy świata związane z określonymi barwami, • rozpoznaje i wskazuje elementy przedstawione symetrycznie 	<p>przedstawione na obrazie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa nastrój przedstawionego miejsca, • określa kolorystykę obrazu, • wskazuje elementy widoczne z bliska i z oddali 	<p>porównania, które można by wykorzystać przy opisie elementów obrazu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym kieruje się odbiorca przy określaniu nastroju, • komentuje wrażenia wywołane kolorystyką obrazu, • dostrzega perspektywę, • określa punkt widzenia, z jakiego został przedstawiony widok 	<p>wypowiedź, w której określa temat obrazu i opisuje elementy przedstawionego świata,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje malarskie środki tworzące nastrój, • rozpoznaje zasadę, według której dobrane zostały barwy, • omawia kompozycję obrazu, wskazuje jej najważniejsze zasady
<p><i>Och! Jaki piękny świat!</i> <i>Czyż nie zachwyca?</i> Wykrzykniki i partykuły</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że wykrzykniki i partykuły to nieodmierne części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, co można wyrazić za pomocą wykrzykników, • stosuje zasady interpunkcyjne przy ich zapisie 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, co można wyrazić za pomocą partykuł, stosuje je w swych wypowiedziach 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje prawidłowo i funkcjonalnie wykrzykniki i partykuły w swych wypowiedziach
<p>Jostein Gaarder <i>Świat Zofii</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia bohaterkę utworu, • szuka w podanych źródłach wyjaśnienia 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób bohaterka poznaje tajniki filozofii, 	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje, kim jest filozof, wymienia wyróżniające go cechy, 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu wyjaśnia, czym cechuje się postawa filozofa wobec świata,

	słowa <i>filozofia</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie słowa <i>filozofia</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wypisuje z tekstu pytania o charakterze filozoficznym 	<ul style="list-style-type: none"> • układa samodzielnie pytania o charakterze filozoficznym
Wisława Szymborska <i>Jarmark cudów</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wylicza konkretne zjawiska przedstawione w wierszu, • dostrzega związek z tekstem J. Gaardera, • wskazuje zwroty z języka potocznego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia sposób ich przedstawienia, • określa związek z tekstem Gaardera, • wskazuje zwroty charakterystyczne dla komunikatu 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje znaczenie tytułu utworu, • dostrzega w wierszu refleksje o charakterze filozoficznym. • wskazuje powtórzenia, wyjaśnia ich funkcję, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa postawę wobec świata zaprezentowaną w wierszu, • formułuje refleksje o charakterze filozoficznym wynikające z tekstu, • wskazuje paradoks, wyjaśnia jego znaczenie
Bolesław Prus <i>Faraon</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wie, czym są i gdzie się znajdują piramidy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jakim celu wznoszono piramidy 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje materiał językowy z tekstu do opisu piramid 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego piramidy uważane są za niezwykle budowle, • uzasadnia ich znaczenie w kulturze
<i>Mali, lecz wielcy w języku.</i> Przyimki i spójniki	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia przyimki od spójników 	<ul style="list-style-type: none"> • używa prawidłowych form przypadków rzeczownika w wyrażeniach przyimkowych 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje przyimki złożone, stosuje je w wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje celowo spójniki dla wyrażenia łączności, przeciwstawienia, rozłączności, wynikania
Małgorzata Musierowicz <i>Opium w rosole</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przykłady, na 	<ul style="list-style-type: none"> • określa miejsce i czas wydarzeń, 	<ul style="list-style-type: none"> • ukonkretnia i omawia miejsce i czas 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia realia rzeczywistości, w

	<p>podstawie których można określić miejsce i czas wydarzeń,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodziny przedstawione w powieści, • przedstawia wybranych bohaterów utworu, • wypisuje z tekstu zdania o charakterze sentencji 	<ul style="list-style-type: none"> • wlicza członków rodzin przedstawionych w powieści, • wstępnie charakteryzuje wybranych bohaterów utworu, • wskazuje sentencję, którą uważa za ważną we własnym życiu, próbuje uzasadnić swój wybór 	<p>wydarzeń,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia relacje między członkami rodzin przedstawionych w powieści, • dokonuje wyczerpującej charakterystyki bohaterów, • próbuje komentować sentencje życiowe zawarte w utworze 	<p>której toczy się akcja utworu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia i porównuje atmosferę panującą w opisanych domach, • charakteryzuje porównawczo bohaterów, omawia i ocenia ich postawy wobec świata, • rozwija sentencje zawarte w utworze własnymi refleksjami
<p>Stanisław Lem <i>Dzienniki gwiazdowe. Podróż ósma</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podaje z tekstu przykłady fantastycznych urządzeń, postaci, miejsc, • przedstawia cel podróży głównego bohatera, • wie, co to neologizm 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między elementami fantastycznymi z tekstu a fantastyką baśniową, • przedstawia własnymi słowami rozmowę bohaterów, • wyszukuje neologizmy w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia charakterystyczne cechy świata przedstawionego w utworze, • nazywa emocje głównego bohatera, ustala, czym są wywołane, • próbuje podać wyrazy, które były inspiracją do stworzenia neologizmów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co jest wyróżnikiem literatury fantastycznonaukowej, • ocenia, jaki obraz ludzkości wyłania się z rozmowy bohaterów, • podaje wyrazy, które były inspiracją do stworzenia neologizmów
<p>Homer <i>Iliada</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że <i>Iliada</i> to jedno z 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że <i>Iliada</i> opowiada historię 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jakie były przyczyny wybuchu 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że <i>Iliada</i> jest eposem, wymienia

	<p>najważniejszych dzieł literackich w kulturze europejskiej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • czyta uważnie tekst, zaznacza wyrazy i formy wyrazów, których nie rozumie, • przedstawia kto, z kim, dlaczego walczy, • czyta uważnie definicję porównania homeryckiego, • redaguje krótkie sprawozdanie, w którym podaje najważniejsze informacje o relacjonowanym wydarzeniu 	<p>wojny trojańskiej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • czyta uważnie tekst, korzysta z przypisów, • opowiada własnymi słowami jeden z epizodów walki, • wykorzystując definicję, wyjaśnia, czym cechuje się porównanie homeryckie, • redaguje sprawozdanie, w którym przedstawia przebieg relacjonowanego wydarzenia 	<p>wojny trojańskiej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia postacie przedstawione we fragmencie, • wyodrębnia kolejne epizody walki, • wskazuje w tekście przykład porównania homeryckiego, • redaguje sprawozdanie, w którym przedstawia emocje uczestników wydarzenia 	<p>cechy eposu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kim są postacie przedstawione we fragmencie, • opisuje zachowanie uczestników walki, nazywa wartości, w imię których podjęli walkę przeciw sobie, • charakteryzuje język porównania homeryckiego, • redaguje sprawozdanie, wykorzystuje czas teraźniejszy, stosuje różne typy zdań
<p><i>Wygrać z językiem.</i> Wypowiedzenie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia zdanie od równoważnika zdania, • rozpoznaje wypowiedzenia oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe 	<ul style="list-style-type: none"> • zastępuje zdania ich równoważnikami, • przekształca zdania oznajmujące w pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym cechuje się zdanie, a czym równoważnik, • sprawnie posługuje się różnymi typami wypowiedzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje funkcjonalnie równoważniki w wypowiedziach, • celowo wykorzystuje różne typy wypowiedzeń dla osiągnięcia zamierzonych efektów
<p>Opowieści Okrągłego <i>Stołu</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada wybrane wydarzenie, 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o zwyczajach 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym był i co symbolizuje 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym był i co symbolizuje

	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rycerskie atrybuty, przedstawia podstawowe zasady rycerskiego postępowania w formie kodeksu 	<p>rycerskich,</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co oznaczały rycerskie atrybuty, hierarchizuje zasady rycerskiego postępowania w formie kodeksu 	<p>okrągły stół,</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia rycerskie powinności, redaguje kodeks rycerskiego postępowania, zachowuje jednorodną formę czasowników 	<p>Święty Graal,</p> <ul style="list-style-type: none"> nazywa główne cechy rycerza, wymienia najważniejsze dla niego wartości, redaguje kodeks rycerskiego postępowania, proponuje graficzny układ zapisu
<p>Fryderyk Schiller <i>Rękawiczka</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> czyta płynnie tekst, wyodrębnia strofy, dostrzega rymy, wyodrębnia kolejne wydarzenia, wyodrębnia dialog, wie, że tekst jest balladą 	<ul style="list-style-type: none"> czyta płynnie tekst z uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych, nazywa rymy, określa rytm, wskazuje zawiązanie, punkt kulminacyjny i rozwiązanie akcji, określa bohaterów prowadzących dialog, proponuje rozwinięcie go, czyta i odtwarza definicję ballady 	<ul style="list-style-type: none"> czyta tekst, stara się oddać napięcie dramatyczne utworu, wskazuje i nazywa środki poetyckie, dostrzega narratora, określa jego postawę wobec świata przedstawionego, ocenia postacie na podstawie ich wypowiedzi, wie, że ballada łączy cechy różnych rodzajów literackich 	<ul style="list-style-type: none"> stara się głosowo interpretować tekst, wymienia i omawia liryczne cechy utworu, wymienia epickie cechy utworu, dostrzega elementy dramatyczne w utworze, wyjaśnia, na czym polega synkretizm rodzajowy
<p><i>Powiedzieć wszystko, co pomyśli głowa. Części zdania</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia logiczne związki wyrazów w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia związek główny, tworzy poprawne 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia związki poboczne, tworzy poprawne 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy logiczne struktury zdaniowe, sprawnie posługuje

		<p>związki główne w swoich wypowiedziach,</p> <ul style="list-style-type: none"> • posługuje się terminami: <i>podmiot, orzeczenie</i> 	<p>związki poboczne,</p> <ul style="list-style-type: none"> • posługuje się terminami: <i>przydawka, dopełnienie, okolicznik</i> 	<p>się nazwami wszystkich części zdania</p>
<p>Christopher Paolini <i>Eragon</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia fantastyczne postacie, dzieli je na bohaterów pozytywnych i negatywnych, • wskazuje związki utworu z baśnią 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy magii, wyjaśnia, z czym są związane, • wskazuje elementy wywodzące się z opowieści rycerskich 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega motyw smoka, omawia jego znaczenie w świecie przedstawionym utworu, • wskazuje związki z mitem, legendą 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia główne cechy świata przedstawionego w utworze, • wskazuje cechy utworów należących do literatury fantasy,
<p><i>Przybyli, zobaczyli, zwyciężyli.</i> Orzeczenie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, o czym informuje orzeczenie, na jakie pytania odpowiada 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje orzeczenie czasownikowe, prawidłowo używa go w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje orzeczenie imienne, prawidłowo używa go w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje wszystkie rodzaje orzeczenia, prawidłowo używa ich w zdaniach
<p>Henryk Sienkiewicz <i>Pan Wołodyjowski</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa miejsce, czas przedstawionych wydarzeń, wymienia bohaterów biorących w nich udział, • opowiada własnymi słowami przebieg ślubowania złożonego przez bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • dzieli fragment na części, tytułuje je, • przedstawia motywy działania bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje narratora, określa jego stosunek do prezentowanych postaci i ich czynów, • przedstawia pozytywne i negatywne skutki decyzji podjętej przez bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że utwór jest powieścią historyczną, • wyjaśnia sens określenia: <i>ku pokrzepieniu serc</i>, • nazywa wartości, którymi kierowali się bohaterowie, ocenia ich postępowanie
<p>Stanisław Kałamański</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia

<i>Legandy spod Giewontu</i> (fragment)	własnymi słowami treść legendy	realistyczne i fantastyczne	tekst jest legendą	symboliczne znaczenie motywu śpiących rycerzy
<i>Kto śpi, a kto czuwa?</i> Podmiot	<ul style="list-style-type: none"> • wie, o czym informuje podmiot, na jakie pytania odpowiada 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje podmiot gramatyczny, • rozpoznaje podmiot domyślny 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje podmiot logiczny, • wskazuje podmiot szeregowy i towarzyszący 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i wskazuje wszystkie rodzaje podmiotu, • rozpoznaje zdania bezpodmiotowe
Konstanty Ildefons Gałczyński <i>Pieśń o żołnierzach z Westerplatte</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wydobywa z tekstu informacje pozwalające określić sytuację liryczną, • rozpoznaje motyw nieba, przypomina symboliczne znaczenie nieba, • płynnie recytuje tekst 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zbiorowego bohatera lirycznego, • nazywa wartości reprezentowane przez bohatera zbiorowego, • recytuje tekst, zwraca uwagę na prawidłową wymowę 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia wypowiedzi podmiotu lirycznego i bohatera lirycznego, ustala, czego dotyczą, • wyjaśnia pojęcie <i>apoteoza</i>, ustala, co i w jaki sposób zostało w tekście poddane idealizacji, gloryfikacji, • recytuje tekst, zwraca uwagę na odpowiednie tempo 	<ul style="list-style-type: none"> • postrzega tekst jako legendę poetycką, • określa sposób i cel jej tworzenia, • głosowo interpretuje utwór
Adam Mickiewicz <i>Świtezianka</i>	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada wybrane wydarzenie, • określa ogólnie miejsce wydarzeń, • przedstawia bohaterów, • wstępnie określa nastrój utworu, • rozpoznaje utwór 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza ramowy plan wydarzeń, • wypisuje elementy krajobrazu, • krótko charakteryzuje bohaterów, • wskazuje elementy świata 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada wybrane wydarzenie z punktu widzenia jednego z bohaterów, • ustala cechy krajobrazu, • wyjaśnia, na czym polega wina strzelca, jaką ponosi karę, kto 	<ul style="list-style-type: none"> • dzieli wydarzenia według zasady prawdopodobieństwa, • wskazuje i nazywa językowe środki opisujące krajobraz, • formułuje prawdy moralne wynikające z tekstu,

	jako balladę	przedstawionego tworzące nastrój, <ul style="list-style-type: none"> wskazuje elementy fantastyki i specyfikę nastroju jako ważne cechy ballady 	ją wymierza, <ul style="list-style-type: none"> dostrzega zmiany nastroju, wie, że ballada łączy w sobie cechy liryki, epiki, zawiera elementy dramatu 	<ul style="list-style-type: none"> nazywa nastrój poszczególnych części utworu, wymienia wszystkie cechy ballady jako gatunku literackiego
Jakiż to chłopiec piękny i młody? Przydawka	<ul style="list-style-type: none"> wie, że przydawka jest częścią zdania, wymienia pytania, na które odpowiada przydawka 	<ul style="list-style-type: none"> wie, że przydawka jest określeniem rzeczownika 	<ul style="list-style-type: none"> wie, jakimi częściami mowy może być wyrażana przydawka 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje przydawki, celowo i funkcjonalnie wykorzystuje je w swoich wypowiedziach
Juliusz Słowacki <i>Balladyna</i>	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady realistycznych i fantastycznych wydarzeń, przedstawia krótko osoby dramatu, przedstawia tytułową bohaterkę, odróżnia tekst główny od tekstu pobocznego, wie, że utwór jest dramatem 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze wydarzenia akcji, wymienia postacie fantastyczne, podaje przykłady ich ingerencji w losy innych bohaterów, nazywa cechy osobowości tytułowej bohaterki, rozpoznaje w tekście głównym dialogi i monologi, wie, że dramat to rodzaj literacki, wymienia lirykę i epikę jako nazwy dwóch pozostałych 	<ul style="list-style-type: none"> szereguje najważniejsze wydarzenia akcji, nazywa najważniejszą cechę każdej postaci, tworzy portret psychologiczny tytułowej bohaterki, wydobywa z tekstu pobocznego informacje, ustala, czego dotyczą, wskazuje brak narratora i cechy budowy jako istotne wyróżniki rodzajowe dramatu 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje wydarzenia o największym napięciu dramatycznym, motywuje swój wybór, charakteryzuje wybranego bohatera, wprowadza elementy oceny, ocenia tytułową bohaterkę, formułuje argumenty uzasadniające ocenę, zaznacza fragmenty tekstu głównego, które uważa za istotne, uzasadnia swój wybór, wymienia cechy dramatu jako rodzaju

		rodzajów literackich		literackiego
Mary Shelley <i>Frankenstein</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> opowiada własnymi słowami tekst, stosuje narrację trzecioosobową, przedstawia narratora utworu 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego, opowiada, w jaki sposób naukowiec stworzył człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> określa temat utworu, przedstawia motywy, którymi kierował się naukowiec, stwarzając człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego utwór jest powieścią grozy, prezentuje i uzasadnia swoją opinię na temat granic lub ich braku wobec dokonań naukowych
<i>Czy słyszeliście o nich? Co odkryli i komu to potrzebne?</i> . Dopełnienie	<ul style="list-style-type: none"> wie, że dopełnienie jest częścią zdania, wymienia pytania, na które odpowiada dopełnienie 	<ul style="list-style-type: none"> wie, że dopełnienie jest określeniem czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> wie, jakimi częściami mowy może być wyrażone dopełnienie 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje dopełnienia, celowo i funkcjonalnie stosuje je w swoich wypowiedziach
Hans Christian Andersen Pewna wiadomość	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zwierzęcych bohaterów utworu, dostrzega i wyjaśnia różnice między faktem i plotką, przegląda gazetę lub internetowy serwis informacyjny w poszukiwaniu tekstów informacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje uosobienie jako sposób przedstawienia bohaterów, wykorzystując podane propozycje, odtwarza etapy powstawania plotki, określa tematykę wiadomości zamieszczonych w prasie lub internetowych serwisach informacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia cel zastosowania uosobienia, odtwarza mechanizmy powstawania plotki, wyodrębnia rodzaje informacji, uzupełnia schemat 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega i z czego wynika uniwersalizm utworu, wyjaśnia, na czym polegają negatywne skutki plotki, podaje przykłady, w tekstach informacyjnych oddziela fakty od opinii i komentarzy
Kazimierz Wierzyński <i>Strofa o Prometeuszu</i> , Zbigniew Herbert <i>Stary</i>	<ul style="list-style-type: none"> przypomina treść mitu o Prometeuszu, dostrzega związek 	<ul style="list-style-type: none"> przypomina, kim był Prometeusz, wskazuje, do 	<ul style="list-style-type: none"> przypomina, co ludzkość zawdzięcza temu tytanowi, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jaką funkcję pełniły mity w kulturze antycznej,

<p><i>Prometeusz</i></p>	<p>wiersza K. Wierzyńskiego z mitem o Prometeuszu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • sprawdza w odpowiednim słowniku znaczenie terminu <i>prometeizm</i> 	<p>którego fragmentu mitu nawiązuje wiersz K. Wierzyńskiego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • na podstawie definicji słownikowej wyjaśnia własnymi słowami znaczenie terminu <i>prometeizm</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje sposób przedstawienia Prometeusza w tekście Z. Herberta, • wyjaśnia, czym wyraża się postawa prometejska 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega reinterpretacja mitu w tekście Z. Herberta, • nazywa nadrzędne wartości ujawniające się w postawie prometejskiej bohatera, • podaje przykłady postaci, z którymi można łączyć postawę prometejską
<p>Jan Twardowski <i>Nie rozdziela</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu wprowadzenia z podręcznika wyjaśnia znaczenie słowa <i>pasja</i>, • tytułuje kolejne strofy wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy występujące w motywach pasyjnych, • wskazuje słowa-klucze w tekście, uzasadnia swój wybór 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i omawia motyw pasyjny na obrazie, • tworzy mapę skojarzeń wokół słów-kluczy 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i omawia motyw pasyjny w wierszu, porównuje z motywem pasyjnym na obrazie, • wyjaśnia, jak zostały przedstawione w tekście pojęcia abstrakcyjne
<p>John Ronald Reuel Tolkien <i>Władca Pierścieni</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wylicza elementy świata przedstawionego, • wyjaśnia, na czym polega zadanie, którego podjęli się bohaterowie, • odtwarza etapy ich wędrówki, • redaguje 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia elementy świata przedstawionego, • przedstawia bohaterów, wymienia zadania każdego z nich, • omawia okoliczności związane z wędrówką 	<ul style="list-style-type: none"> • określa, jakim rodzajem powieści jest utwór Tolkiena, • komentuje fragmenty opisujące przeżycia i emocje bohaterów, • wymienia trudności, które musieli pokonać 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego tekst należy do powieści fantasy, • komentuje i ocenia postępowanie bohaterów, • wyjaśnia metaforyczne znaczenie wędrówki bohaterów,

	zaproszenie według podanego wzoru	bohaterów (jak, gdzie, kiedy, po co, dlaczego?), <ul style="list-style-type: none"> • redaguje zaproszenie, zachowuje graficzny układ tej formy wypowiedzi 	bohaterowie w czasie wędrówki, <ul style="list-style-type: none"> • redaguje zaproszenie, prawidłowo stosuje formy grzecznościowe 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje zaproszenie zawierające obok informacji zachętę
<i>Nadstaw ucha – najciekawsze są okoliczności. Okoliczniki</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że okolicznik jest częścią zdania, wymienia pytania, na które odpowiada okolicznik 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że okolicznik jest określeniem czasownika 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jakimi częściami mowy mogą być wyrażane okoliczniki 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje okoliczniki, celowo i funkcjonalnie stosuje wszystkie rodzaje okolicznika w swych wypowiedziach
<i>Biblia Przypowieść o miłosiernym Samarytaninie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza wydarzenia przedstawione w tekście, • wymienia postacie, • wie, że tekst jest przypowieścią, • zna dwa znaczenia pojęcia <i>samarytanin</i> (<i>Samarytanin</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kto i w jakich okolicznościach opowiada o wydarzeniach, • przedstawia postępowanie i zachowanie bohaterów, • wyjaśnia, czym cechuje się przypowieść, • wyjaśnia, czym cechuje się postawa samarytańska 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje przebieg wydarzeń, • wyjaśnia motywy postępowania i zachowania bohaterów, • wskazuje w tekście cechy przypowieści, • podaje przykłady postawy samarytańskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega symboliczne znaczenie wydarzeń, • komentuje i ocenia postępowanie i zachowanie bohaterów, • formułuje pouczenia wynikające z przypowieści, • określa znaczenie postawy samarytańskiej we współczesnym świecie
<i>Anna Dymna, Wojciech Szczęwiński Warto mimo wszystko (fragment)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa cechy charakteryzujące postawę życiową zaprezentowaną w 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie nazwy fundacji „Mimo wszystko”, • projektuje plakat 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia motywy postępowania przedstawionego w wywiadzie, 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje postawę życiową zaprezentowaną w wywiadzie,

	wywiadzie, <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia istotę wolontariatu 	lub plaketkę zachęcającą do wolontariatu	<ul style="list-style-type: none"> • wymyśla hasło propagujące wolontariat 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia argumenty uzasadniające ideę wolontariatu
<i>Co się kryje w zdaniu?</i> Analiza struktury zdania	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia w zdaniu związek główny 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia w zdaniu grupę podmiotu i grupę orzeczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w związkach wyrazowych wyrazy określone i określające 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy poprawny wykres zdania
Adam Mickiewicz Dziady cz. II	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kiedy żył i tworzył A. Mickiewicz, • określa czas, miejsce i uczestników ceremonii dziadów, • wie, co to jest motto, • wymienia postacie duchów, • odróżnia akt od sceny dramatu, • wymienia głównych twórców przedstawienia teatralnego 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu wprowadzenia z podręcznika przedstawia podstawowe fakty z biografii A. Mickiewicza, • wyjaśnia nazwę obrzędu, przedstawia jego cel, • objaśnia sens motto, • odtwarza historię poszczególnych zjaw, • wyjaśnia, czym jest scena jako część kompozycyjna dramatu, • wymienia wszystkich twórców przedstawienia teatralnego 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie uzupełnia fakty biograficzne dotyczące życia i twórczości A. Mickiewicza, • porządkuje podane elementy dramatu, dzieląc je na chrześcijańskie i pogańskie, • przypomina za co i jaką karę ponosi każda zjaw, • wskazuje punkt kulminacyjny każdej sceny, • wymienia zadania poszczególnych twórców przedstawienia teatralnego, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>wieszcz</i>, krótko uzasadnia, dlaczego można obdarzyć tym mianem A. Mickiewicza, • przedstawia wyczerpująco obrzęd dziadów, • odtwarza własnymi słowami treść przestrogi związanej z każdą postacią, nazywa wartości, wynikające z kolejnych przestróg, • określa zasadę łączenia scen w <i>Dziadach</i>, • wymienia tworzywa sztuki teatralnej, łączy z nimi poszczególnych twórców

				przedstawienia teatralnego
Dorota Terakowska <i>Tam gdzie spadają Anioły</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje fragmenty tekstu opisujące zachowanie, sposób mówienia bohaterów redaguje i poprawnie zapisuje graficznie dialogi bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia na podstawie tekstu zachowanie, sposób mówienia bohaterów, redaguje wskazówki dotyczące wyglądu, zachowania uczestników dialogu 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje zachowanie, sposób mówienia bohaterów w formie tekstu pobocznego, redaguje wskazówki opisujące scenografię, w której toczy się dialog 	<ul style="list-style-type: none"> ustala, czego można dowiedzieć się o bohaterkach na podstawie ich zachowania, sposobu mówienia, redaguje fragment scenariusza teatralnego
Jan Kochanowski <i>Fraszki</i> (wybór), Jan Szaudynger <i>Fraszki</i> (wybór)	<ul style="list-style-type: none"> określa temat kilku wybranych fraszek, wskazuje grę słów jako źródło humoru, podaje przykład fraszki, rozpoznaje fraszkę wśród innych tekstów literackich 	<ul style="list-style-type: none"> określa temat wszystkich podanych fraszek, wyjaśnia grę słów we wskazanych fraszkach, wie, że fraszka to jeden z gatunków lirycznych 	<ul style="list-style-type: none"> grupuje fraszki według wybranej przez siebie zasady, wskazuje puentę jako źródło humoru we fraszce, podaje przykłady, wyjaśnia, czym cechuje się fraszka jako gatunek literacki 	<ul style="list-style-type: none"> ustala, co może być tematem fraszki jako gatunku literackiego, wskazuje ironię jako źródło humoru we fraszce, wyjaśnia znaczenie ironii we wskazanych przykładach, próbuje samodzielnie zredagować fraszkę, zachowując reguły gatunku
Kazimierz Wierzyński <i>Zielono mam w głowie</i>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia wyrazy i ich formy pozwalające wskazać osobę mówiącą w wierszu, wyczuwa regularność rytmu utworu, 	<ul style="list-style-type: none"> nazywa uczucia i emocje wyrażane przez osobę mówiącą, wskazuje rymy, wiąże ich układ z rytmem wiersza, wskazuje wszystkie 	<ul style="list-style-type: none"> próbuje określić, kim może być osoba mówiąca, omawia budowę i układ wersów, wiąże swe spostrzeżenia z rytmem wiersza, 	<ul style="list-style-type: none"> określa postawę życiową osoby mówiącej, wskazuje i omawia wszystkie elementy rytmizujące wiersz, interpretuje

	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady przenośni, • redaguje podziękowanie według wzoru 	<p>przenośnie zastosowane w tekście,</p> <ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie redaguje podziękowanie o charakterze oficjalnym 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie wybranej przenośni, • redaguje podziękowanie o charakterze osobistym, 	<p>znaczenia wynikające z metaforyki utworu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje rozwinięte podziękowanie, zachowując wszystkie cechy tej formy wypowiedzi
Małgorzata Musierowicz <i>Czarna polewka</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wypisuje z tekstu określenia dotyczące wyglądu, usposobienia bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> • do wypisanych przykładów dobiera wyrazy o przeciwnym znaczeniu 	<ul style="list-style-type: none"> • do wypisanych przykładów dobiera wyrażenia bliskoznaczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wypisuje z tekstu zwroty o przenośnym znaczeniu, podaje ich dosłowne znaczenie
<i>Uśmiech fortuny i kaprysy losu</i> . Synonimy, antonimy, związki frazeologiczne	<ul style="list-style-type: none"> • korzystając ze słownika, dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie dobiera synonimy i antonimy 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje w wypowiedziach frazeologizmy, podaje ich dosłowne znaczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje celowo w wypowiedziach synonimy, antonimy, • rozumie znaczenia związków frazeologicznych
Sławomir Mrozek <i>Śpiąca królowna</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście wydarzenia typowe dla baśni • wyodrębnia wypowiedzi narratora i wypowiedzi bohaterów • odtwarza treść opowiadania własnymi słowami 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje wydarzenia niezgodne z konwencją baśniową • określa temat wypowiedzi bohaterów • proponuje zarys dalszego ciągu wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje postaci, wskazuje cechy nietypowe dla bohaterów baśniowych, • charakteryzuje styl wypowiedzi narratora, • proponuje dalszy ciąg opowiadania 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób nawiązania w opowiadaniu do konwencji baśniowej, • komentuje język utworu, wskazuje jego cechy, • proponuje dalszy ciąg opowiadania z zachowaniem konwencji zastosowanej przez autora
Marc Chagall <i>Spacer</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposoby

(reprodukcja obrazu)	warstwy przedstawieniowej obrazu, <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia plany obrazu, • proponuje inny tytuł obrazu, odzwierciedlający jego wymowę 	realistyczne warstwy przedstawieniowej obrazu, <ul style="list-style-type: none"> • wymienia składniki poszczególnych planów obrazu, • próbuje sformułować własną krótką ocenę dzieła 	nadrealistyczne, magiczne, <ul style="list-style-type: none"> • dostrzega deformację elementów przedstawionych na poszczególnych planach, • wydobywa symboliczne znaczenia z warstwy przedstawieniowej obrazu 	łączenia wszystkich elementów na obrazie, <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i nazywa niekonwencjonalne sposoby malarskiego przedstawienia świata, • uogólnia artystyczne przesłanie dzieła
----------------------	---	---	---	--

KRYTERIA OGÓLNE

SPRAWNOŚCI	WYMAGANIA			
	konieczne (ocena: dopuszczający)	podstawowe (ocena: dostateczny)	rozszerzone (ocena: dobry)	dopełniające (ocena: bardzo dobry)
UCZEN				
słuchanie	<ul style="list-style-type: none"> • słucha uważnie wypowiedzi nauczyciela i kolegów, • odtwarza podstawową treść cudzej wypowiedzi, • rozumie treść pytań i poleceń 	<ul style="list-style-type: none"> • słucha uważnie całości wypowiedzi nauczyciela i kolegów, • odtwarza pełną treść cudzej wypowiedzi, • odtwarza własnymi słowami treść pytań i poleceń 	<ul style="list-style-type: none"> • nawiązuje do cudzych wypowiedzi we własnej pracy, • selekcjonuje informacje z wysłuchanej wypowiedzi, • potrafi wyjaśnić sens pytań i poleceń 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje twórczo cudze wypowiedzi, • notuje informacje i główne myśli cudzej wypowiedzi, • rozpoznaje intencje zawarte w pytaniach i poleceniach
mówienie	<ul style="list-style-type: none"> • krótko wypowiada się na podany temat, • przestrzega poprawności gramatycznej, 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na podany temat, zachowuje wewnętrzną logikę wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • porządkuje treść swojej wypowiedzi, świadomie ją komponuje, • stosuje 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy rozbudowaną wypowiedź na podany temat, zachowuje logikę, spójność i

	<p>prawidłowo wymawia wyrazy,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia się w kilku zdaniach, • opowiada własnymi słowami wybrane wydarzenie z fabuły utworu epickiego, • krótko przedstawia sytuację zobrażoną w utworze lirycznym, • odtwarza wybrane wydarzenie akcji dramatu, • krótko przedstawia bohatera utworu, prezentuje jego wygląd, • nazywa uczucia bohaterów literackich, • nazywa wartości przedstawiane w tekście, • przedstawia rzeczowe argumenty w dyskusji na temat problemów znanych z codziennego życia, • odtwarza zawartość treściową definicji, • formułuje pytania 	<ul style="list-style-type: none"> • unika powtórzeń wyrazów, stara się prawidłowo je wymawiać i akcentować, • przedstawia się w sytuacji oficjalnej i nieoficjalnej, • opowiada własnymi słowami fabułę krótkiego utworu epickiego, • opowiada własnymi słowami sytuację liryczną zobrażoną w wierszu, • odtwarza główne wydarzenia, akcję dramatu, • wstępnie charakteryzuje bohatera utworu, • nazywa i krótko przedstawia uczucia bohaterów literackich, • krótko wypowiada się na temat wartości przedstawianych w tekście, • przedstawia rzeczowe i 	<p>urozmaicone słownictwo,</p> <ul style="list-style-type: none"> • stara się przestrzegać zasad poprawnej wymowy i akcentowania, • przedstawia się w sytuacji oficjalnej i nieoficjalnej, stosuje odpowiednie słownictwo, • opowiada fabułę utworu kilkuwłtkowego, • opowiada i dookreśla sytuację liryczną, • odtwarza akcję dramatu, • charakteryzuje i krótko ocenia bohatera utworu, • wypowiada się na temat uczuć i przeżyć bohaterów literackich, • omawia wartości przedstawiane w tekście, • przedstawia argumenty w dyskusji dotyczącej tekstu literackiego, 	<p>kompozycję wypowiedzi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosuje funkcjonalnie różnorodne środki językowe, • bezbłędnie wymawia i akcentuje wyrazy, • tworzy wypowiedź o charakterze autoprezentacji, • opowiada fabułę utworu, świadomie wykorzystuje tempo mówienia, intonację, • komentuje sytuację liryczną, • opowiada akcję dramatu, eksponuje głosowo punkt kulminacyjny, • charakteryzuje i ocenia bohatera utworu, przedstawia i komentuje motyw jego postępowania, • określa uczucia i przeżycia bohaterów, uzasadnia swą wypowiedź odwołaniami do
--	---	--	--	--

	<p>dotyczące warstwy przedstawieniowej utworu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • płynnie wygłasza tekst z pamięci 	<p>emocjonalne argumenty w dyskusji na temat znanych mu z doświadczenia problemów,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia znaczenie terminów i pojęć, wykorzystując podane definicje, • formułuje pytania związane z dosłownymi znaczeniami utworu, • płynnie recytuje tekst, przestrzega intonacji zdaniowej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia samodzielnie znaczenie terminów i pojęć, • formułuje pytania związane z przenośnymi znaczeniami utworu, • płynnie recytuje tekst, dobiera odpowiednie tempo, intonację 	<p>tekstu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • prezentuje własne stanowisko wobec wartości przedstawianych w tekście, • posługuje się wszystkimi rodzajami argumentów w dyskusji na różne tematy, • swobodnie posługuje się w wypowiedziach terminami i pojęciami, • formułuje pytania problemowe dotyczące wszystkich składników utworu, • interpretuje głosowo utwór
<p>czytanie. odbiór tekstów literackich i innych tekstów kultury</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta płynnie tekst, • wydobywa z tekstu wskazane informacje, • odtwarza elementy świata przedstawionego w tekście, • wskazuje formy pozwalające rozpoznać nadawcę i adresata w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta płynnie tekst, uwzględnia znaki interpunkcyjne, • samodzielnie wydobywa z tekstu najważniejsze informacje, • odczytuje tekst na poziomie dosłownym, • nazywa i określa nadawcę i adresata 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta płynnie tekst, dobiera odpowiednie tempo i intonację, • wydobywa i porządkuje istotne informacje, • odczytuje naddane znaczenia tekstu, • określa relacje między nadawcą i adresatem w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • czyta tekst, uwzględnia jego organizację rytmiczną, • twórczo wykorzystuje informacje z tekstu we własnej pracy, • odczytuje i komentuje naddane znaczenia tekstu, • charakteryzuje

	<p>lirycznym,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wydobywa z tekstu informacje pozwalające określić sytuację liryczną, • wie, że język utworu lirycznego cechuje się obecnością różnych środków poetyckich, • odróżnia lirykę od innych rodzajów literackich, • kojarzy pieśń, fraszkę z liryką jako rodzajem literackim, • zna balladę jako gatunek, • odróżnia narratora od autora utworu, • rozróżnia pojęcia: <i>wątek, fabuła, akcja</i>, • odróżnia epikę od innych rodzajów literackich, • kojarzy powieść i opowiadanie z epiką jako rodzajem literackim, • odróżnia dramat od innych rodzajów literackich, 	<p>wypowiedzi lirycznej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia sytuację liryczną, • rozpoznaje i nazywa podstawowe środki poetyckie, • wymienia podstawowe cechy liryki jako rodzaju literackiego, • wymienia główne cechy gatunkowe fraszki, • wie, że ballada ma cechy różnych rodzajów literackich, • rozpoznaje narratora w tekście, • szereguje wydarzenia wątku, • wymienia podstawowe cechy epiki jako rodzaju literackiego, • wymienia główne cechy powieści i opowiadania, • rozpoznaje w tekście głównym dialogi i monologi, • rozpoznaje elementy realistyczne i 	<p>lirycznym,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia obrazy poetyckie, • określa funkcję różnych środków poetyckich, • wyjaśnia, czym cechują się utwory liryczne, • wyjaśnia, czym jest fraszka, • wskazuje w balladzie cechy różnych rodzajów literackich, • wyjaśnia rolę narratora w tekście, • wyodrębnia etapy akcji utworu, • wyjaśnia, czym cechują się utwory epickie, • wyjaśnia, czym cechuje się powieść, opowiadanie, • wskazuje brak narratora i cechy budowy jako ważne wyróżniki rodzajowe dramatu, • dostrzega w tekstach ironię, 	<p>postawę nadawcy wobec świata,</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje adresata wypowiedzi lirycznej, • opisuje i komentuje obrazy poetyckie, • formułuje znaczenia wynikające z zastosowanych środków poetyckich, • uzasadnia, dlaczego utwór należy do liryki, • wykorzystuje wiedzę o przynależności gatunkowej utworu lirycznego do interpretacji tekstu, • wyjaśnia, czym cechuje się ballada jako gatunek literacki, • określa narratora i narrację utworu, • komentuje przebieg akcji utworu, • rozpoznaje budowę fabuły, • uzasadnia, dlaczego utwór należy
--	--	---	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia tekst główny od tekstu pobocznego, • odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości, • rozpoznaje w tekstach podstawowe motywy literackie, • zna podstawowe słowniki, • wymienia elementy warstwy przedstawieniowej obrazu 	<p>fantastyczne,</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzega ciągłość podstawowych motywów literackich, • wyszukuje w odpowiednich słownikach wskazane informacje, • komentuje warstwę przedstawieniową obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • zestawia teksty, w których występuje ten sam motyw literacki, • samodzielnie korzysta z odpowiednich słowników, • rozpoznaje na obrazie znaczenia naddane, • wskazuje elementy symboliczne 	<p>do epiki,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje różne rodzaje powieści, • wymienia cechy dramatu jako rodzaju literackiego, • wyjaśnia rolę i funkcję ironii, • porównuje i komentuje sposób wykorzystania tego samego motywu literackiego w różnych tekstach, • posługuje się informacjami zaczerpniętymi ze słowników, • wyjaśnia rolę środków języka malarskiego w tworzeniu znaczeń obrazu
pisanie	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy poprawne związki wyrazowe, • buduje logiczne zdania, • pisze zgodnie z podstawowymi normami poprawnościowymi, • redaguje według 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy poprawnie zdania rozwinięte i złożone, • nie popełnia błędów zakłócających komunikację językową, • redaguje samodzielnie 	<ul style="list-style-type: none"> • łączy logicznie zdania, • pisze tekst przejrzysty kompozycyjnie, • stosuje akapity, • redaguje użytkowe formy wypowiedzi, stosuje odpowiednie 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje funkcjonalnie bogate słownictwo, • tworzy tekst bez błędów, przejrzysty kompozycyjnie, • dba o estetykę zapisu, • redaguje użytkowe

	<p>podanego wzoru użytkowe formy wypowiedzi: streszczenie, ogłoszenie, list, dedykację, życzenia, instrukcję, notatkę, gratulacje, ogłoszenie, zaproszenie, podziękowanie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje według podanego wzoru: opis postaci, miejsca, przedmiotu, • przy niewielkiej pomocy redaguje opowiadanie, nadaje mu tytuł, • redaguje według podanego wzoru charakterystykę postaci 	<p>użytkowe formy wypowiedzi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • zachowuje podstawowe cechy każdej z form wypowiedzi, • redaguje samodzielnie opis postaci, miejsca, przedmiotu, • redaguje samodzielnie opowiadanie, wprowadza dialogi, • redaguje samodzielnie charakterystykę postaci 	<p>słownictwo, środki językowe podkreślające intencję wypowiedzi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje rozwinięty opis postaci, miejsca, • redaguje opowiadanie zawierające dialogi i opisy, • redaguje charakterystykę postaci, stosuje bogate słownictwo nazywające cechy 	<p>formy wypowiedzi zgodnie z wszystkimi cechami kompozycyjnymi i językowymi danej formy,</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje opis postaci, miejsca, przedmiotu, stosuje bogate słownictwo nazywające i określające cechy wyglądu, stosuje porównania, • redaguje twórcze opowiadanie zakończone puentą, • redaguje charakterystykę postaci, uzasadnia podane cechy, przedstawia ocenę postaci
--	---	--	---	---

PLAN WYNIKOWY DLA KLASY 2

kryteria szczegółowe

LEKTURA I INNE TEKSTY KULTURY, NAUKA O JĘZYKU	WYMAGANIA			
	konieczne (ocena: dopuszczający)	podstawowe (ocena: dostateczny)	rozszerzone (ocena: dobry)	dopełniające (ocena: bardzo dobry)
UCZEŃ				
Józef Wybicki <i>Mazurek Dąbrowskiego</i>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia postacie i fakty historyczne wspomniane w tekście, wskazuje wyrazy i ich formy gramatyczne, pozwalające rozpoznać nadawcę tekstu, gromadzi podstawowe materiały do prezentacji multimedialnej, 	<ul style="list-style-type: none"> zbiera i przedstawia podstawowe informacje o postaciach i faktach historycznych, określa, kto i w którym imieniu wypowiada się w tekście, porządkuje materiały do prezentacji multimedialnej według wybranej przez siebie zasady, 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia okoliczności powstania hymnu, nazywa wartości ukazane w tekście, układa tekst komentarzy słownych do prezentacji multimedialnej, 	<ul style="list-style-type: none"> formułuje argumenty, które uzasadniają uznanie <i>Mazureka Dąbrowskiego</i> za hymn narodowy, formułuje przesłanie wynikające z tekstu hymnu, przedstawia samodzielnie przygotowaną prezentację multimedialną,
Wymówić głoskę, zapisać literę. Głoska i litera	<ul style="list-style-type: none"> świadomie posługuje się terminami: <i>głoska, litera, sylaba</i>, poprawnie dzieli proste wyrazy na 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnice między samogłoską a spółgłoską, poprawnie dzieli wyrazy na głoski i litery, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje i prawidłowo stosuje różne sposoby zapisywania głosek, poprawnie dzieli wyrazy na sylaby, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje w wyrazach funkcję głoski <i>i</i>, prawidłowo zapisuje te wyrazy, dzieli trudne wyrazy na głoski,

	głoski i litery,			litery, sylaby; poprawnie zapisuje znaki diakrytyczne,
Adam Mickiewicz <i>Inwokacja</i>	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje adresatów wypowiedzi, wymienia elementy krajobrazu przedstawianego w tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia <i>apostrofa, inwokacja</i>, dostrzega malarskość opisu krajobrazu, nazywa środki poetyckie służące do jego przedstawienia, 	<ul style="list-style-type: none"> określa, kim może być osoba mówiąca, nazywa jej uczucia, dostrzega nawiązanie do fraszki J. Kochanowskiego, wyjaśnia jego rolę w tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia stosunek osoby mówiącej do kraju dzieciństwa, rozpoznaje idealizację wspomnianego świata, rozpoznaje motyw arkadyjski, wyjaśnia jego znaczenie w kreowaniu wspomnianego przez poetę świata,
<i>Aby język giętki powiedział wszystko. Upodobnienia głoskowe, Na to trzeba położyć nacisk. Akcent i intonacja</i>	<ul style="list-style-type: none"> wie, że istnieją różnice między wymową a pisownią wyrazów, prawidłowo akcentuje wyrazy ze stałym akcentem, stara się poprawnie recytować utwór, 	<ul style="list-style-type: none"> prawidłowo zapisuje wyrazy, w których występują różnice między wymową a pisownią, prawidłowo akcentuje większość wyrazów, recytuje poprawnie utwór, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje podstawowe rodzaje upodobień głosek, prawidłowo akcentuje wszystkie wyrazy, w czasie recytacji poprawnie wymawia i akcentuje wyrazy, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje zjawiska fonetyczne związane z różnicami między wymową a pisownią wyrazów, prawidłowo akcentuje wszystkie wyrazy, stosuje w wypowiedzi odpowiednią intonację zdaniową, interpretuje głosowo recytowany utwór,

<p>Henryk Sienkiewicz <i>Latarnik</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • krótko przedstawia bohatera utworu, • przypomina, jak bohater wszedł w posiadanie książki; odtwarza zakończenie utworu, • wie, że utwór jest nowelą, • na podstawie wzoru układa krótki opis przeżyć wewnętrznych, 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o najważniejszych wydarzeniach w życiu bohatera, • nazywa i omawia przeżycia bohatera w czasie lektury <i>Pana Tadeusza</i>, • wymienia elementy fabuły, charakterystyczne dla noweli, • układa samodzielnie opis przeżyć wewnętrznych, 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa cechy charakteru i osobowości bohatera, zestawia je z wydarzeniami z jego życia, • wyjaśnia, czym stał się <i>Pan Tadeusz</i> dla bohatera, • wskazuje w tekście wydarzenia odpowiadające kolejnym elementom fabuły noweli, • układa opis przeżyć wewnętrznych, stara się stosować odpowiednie środki językowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia i charakteryzuje bohatera utworu, • wyjaśnia, jak lektura <i>Pana Tadeusza</i> zmieniła życie bohatera, • uzasadnia, dlaczego utwór jest nowelą; wskazuje w tekście retrospekcję, wyjaśnia jej znaczenie dla fabuły utworu, • układa opis przeżyć wewnętrznych, stosuje funkcjonalnie odpowiednie środki językowe, kończy tekst puentą,
<p><i>Świat się rusza</i> – wywiad z Ryszardem Kapuścińskim; <i>„Wyjechani” to my</i> – wywiad z Katarzyną Kawecką</p>	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje ogólny temat obu wywiadów, • wie, jak graficznie zapisać wywiad, • układa proste pytania do projektowanego wywiadu, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa cel obu wywiadów, • rozpoznaje różne rodzaje pytań w wywiadzie, • szereguje pytania do projektowanego wywiadu według wskazanej zasady, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia problemy poruszane w obu wywiadach, • rozpoznaje sposoby nawiązania między pytaniem a odpowiedzią, • przeprowadza i zapisuje krótki wywiad, 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje oba wywiady, biorąc pod uwagę ich tematykę, cel i poruszane problemy, • wyjaśnia, czym cechuje się wywiad jako gatunek publicystyczny, • przedstawia zapis przeprowadzonego

				przez siebie wywiadu,
<i>Stary Testament. Księga Wyjścia (fragment Dziesięć ważnych słów)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że <i>Biblia</i> jest podstawowym źródłem kultury europejskiej, • odtwarza wydarzenia przedstawione we fragmencie, • wyjaśnia pojęcie <i>dekalog</i>, • z podanych określeń prawidłowo wybiera cechy stylu biblijnego, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pochodzenie nazwy <i>Biblia</i>, • odtwarza wydarzenia, dynamizuje relację przez zastosowanie czasu teraźniejszego, • korzystając z wzoru, układa słownikową definicję pojęcia <i>dekalog</i>, • wskazuje w tekście przykłady powtórzeń; wie, że jest to typowy dla stylu biblijnego środek stylistyczny, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia podstawowe części <i>Biblii</i>, • wie, kim był Mojżesz, wyjaśnia jego rolę w przedstawionych wydarzeniach, • nazywa wartości wynikające z przykazań biblijnego dekalogu, • nazywa środki stylistyczne charakterystyczne dla stylu biblijnego, podaje ich przykłady z tekstu, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego <i>Biblia</i> jest podstawowym źródłem kultury europejskiej, • wskazuje elementy symboliczne, wyjaśnia ich znaczenie, • formułuje ogólne przesłanie wynikające z dekalogu biblijnego, • wyjaśnia, na czym polega i z czego wynika specyfika stylu biblijnego,
Jan Paweł II <i>Przemówienie do młodzieży</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście informacje dotyczące okoliczności spotkania papieża z młodzieżą, • zna termin <i>styl retoryczny</i>; wie, że jest on charakterystyczny dla przemówienia, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia wartości przywołane w tekście, • wyjaśnia, czym cechuje się pytanie retoryczne; wie, że jest to środek stylu retorycznego, 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje temat przemówienia, • wymienia podstawowe środki językowe charakterystyczne dla stylu retorycznego, wskazuje ich 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje postawy życiowe przywołane przez papieża w jego przemówieniu, • wyjaśnia, na czym polega i czemu służy styl retoryczny

			przykłady w tekście,	wypowiedzi,
Jostein Gaarder <i>Świat Zofii</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza podstawowe informacje związane z postacią Sokratesa, • układa krótki tekst, w którym przedstawia kilka argumentów broniących Sokratesa, 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje pytania, które chciałby zadać Sokratesowi, • układa według podanego wzoru krótkie przemówienie w obronie Sokratesa, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza podstawowe poglądy Sokratesa na temat sposobów poznawania świata przez człowieka, • układa samodzielnie krótkie przemówienie w obronie Sokratesa, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia poglądy Sokratesa dotyczące wartości w życiu człowieka, • układa mowę w obronie Sokratesa, stosuje funkcjonalnie środki stylu retorycznego,
<i>Od mistrza do arcy mistrza</i> . Wyraz podstawowy i pochodny	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest wyraz podstawowy i pochodny, • wskazuje wyrazy podstawowe dla podanych wyrazów pochodnych, tworzy proste wyrazy pochodne od podanych wyrazów podstawowych, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest podstawa słowotwórcza i formant, • dzieli proste wyrazy na podstawę słowotwórczą i formant, 	<ul style="list-style-type: none"> • zna różne rodzaje formantów, • dzieli słowotwórczo wyrazy z różnymi rodzajami formantów, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest rodzina wyrazów, • odróżnia rdzeń od podstawy słowotwórczej, tworzy rozbudowane rodziny wyrazów,
Nancy Kleinbaum <i>Stowarzyszenie Umarłych Poetów</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza w punktach przebieg lekcji, • wie, co oznacza sformułowanie <i>carpe diem</i>, • na podstawie 	<ul style="list-style-type: none"> • z podanych propozycji wybiera określenia charakteryzujące opisaną lekcję, motywuje swój wybór przykładami z tekstu, 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia i komentuje atmosferę panującą na lekcji, • formułuje rady dla człowieka, który chciałby żyć według zasady <i>carpe diem</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega niezwykłość opisanego lekcji, • wyjaśnia sens wskazanych metafor, podaje ilustrujące je przykłady,

	<p>podanego wzoru próbuje napisać opinię,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • krótko wyjaśnia, na czym polega życie według zasady <i>carpe diem</i>, • na podstawie wzoru pisze opinię, 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze samodzielnie krótką opinię, 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze rozwiniętą opinię, uwzględnia wszystkie części kompozycyjne tej formy wypowiedzi,
<p><i>Architekci słowa</i>. Jak zbudowane są wyrazy pochodne?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wyrazy pochodne od jednego wyrazu podstawowego przez dodanie przyrostka lub przedrostka, 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wyrazy pochodne od wyrazów przymikowych, 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wyrazy pochodne od dwóch wyrazów podstawowych, 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy złożenia, zestawienia, zrosty,
<p>Stary Testament. Księga Rodzaju. Wygnanie z Raju</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza przebieg wydarzeń, • wymienia elementy świata przedstawionego, • opowiada, jak mógłby wyglądać pierwszy dzień ludzi po wygnaniu z raju, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza motywy działania bohaterów, • dostrzega symboliczne elementy świata przedstawionego, • opowiada z perspektywy Adama lub Ewy, jak mógłby wyglądać pierwszy dzień po opuszczeniu raju, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza i ocenia motywy działania bohaterów, • wymienia symboliczne elementy świata przedstawionego, • odtwarza i komentuje treść słów skierowanych przez Boga do ludzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia i komentuje motywy działania bohaterów, • wyjaśnia symboliczne znaczenia elementów świata przedstawionego, • wyjaśnia, co człowiek stracił a co zyskał, kiedy opuścił raj,
<p>Konstanty Ildefons Gałczyński <i>Teatrzyk „Zielona Gęś”</i>: <i>Żarłoczna Ewa</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje nawiązania tekstu do <i>Biblii</i>, • korzystając z podanego wzoru, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje wspólne elementy między tekstem a <i>Biblią</i>, • układa samodzielnie tekst 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega przekształcenie motywu biblijnego, • układa tekst przeprosin, stara się 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia cel nawiązania i literackiego przekształcenia motywu biblijnego,

	układa tekst przeprosin,	przeprosin,	nadać im żartobliwy charakter,	<ul style="list-style-type: none"> układa tekst żartobliwych przeprosin,
Jan Parandowski <i>Mitologia</i> (fragment) Tezeusz	<ul style="list-style-type: none"> odtwarza przebieg wydarzeń przedstawionych w tekście, przedstawia bohaterów mitu, posługując się cytatami, podaje dosłowne znaczenie labiryntu, nici Ariadny i postaci Minotaura, 	<ul style="list-style-type: none"> relacjonuje przebieg wybranych wydarzeń, stosuje narrację pierwszoosobową, przedstawia bohaterów mitu, zwracając uwagę na ich szczególne umiejętności, wyjaśnia przerośnięte znaczenie nici Ariadny, 	<ul style="list-style-type: none"> łączy wydarzenia z odpowiednimi miejscami akcji, przedstawia emocje i przeżycia wybranych bohaterów mitu, wyjaśnia przerośnięte znaczenie nici Ariadny, labiryntu, postaci Minotaura, 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje wydarzenia i miejsca, którym można przypisać znaczenia symboliczne; wyjaśnia te znaczenia, ocenia postawę Tezeusza, uzasadnia swą ocenę, wyjaśnia, jakie uniwersalne prawdy, dotyczące ludzkiego życia, przekazuje mit,
<i>W labiryntach słów.</i> Skrótowce	<ul style="list-style-type: none"> zna powszechnie używane skrótowce, poprawnie je zapisuje, wskazuje skrótowce w podanym tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> podaje znaczenie powszechnie używanych skrótowców, wskazuje i wyjaśnia znaczenie skrótowców w podanym tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> używa prawidłowej odmiany skrótowców, układa krótki tekst używając skrótowców, 	<ul style="list-style-type: none"> używa świadomie skrótowców, zna ich znaczenie, prawidłowo je zapisuje i odmienia, układa żartobliwy tekst, w którym źródłem komizmu są użyte skrótowce,
<i>Spider-man. Siła złego na jednego</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> streszcza historię przedstawioną w komiksie, opisuje wygląd bohatera, 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada własnymi słowami historię przedstawioną w komiksie, krótko 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada historię przedstawioną w komiksie, przytacza wypowiedzi bohaterów w mowie 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada historię przedstawioną w komiksie, dynamizuje narrację odpowiednimi środkami językowymi,

	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje podstawowe cechy komiksu jako formy słowno-obrazowej, 	<p>charakteryzuje bohatera komiksu,</p> <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje różne typy tekstu w komiksie, 	<p>zależnej,</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje bohatera komiksu, uwzględnia podwójną osobowość postaci, rozpoznaje sposoby łączenia obrazu i tekstu w komiksie, 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje bohatera komiksu z wybraną postacią herosa antycznego, tworzy definicję komiksu,
Wiktor Pielewin Helm grozy (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy świata przedstawionego, przypomina informacje z mitu dotyczące labiryntu, formułuje po jednym argumencie dotyczącym korzyści i zagrożeń, jakie niesie Internet, przy pomocy nauczyciela pisze rozprawkę, korzystając z podanego wzoru, 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia uczestników rozmowy, określa jej charakter, opisuje przestrzeń zaprezentowaną w tekście, dostrzega motyw labiryntu, wykorzystując podane pytania, formułuje argumenty dotyczące korzyści i zagrożeń, jakie niesie Internet, na podstawie podanego planu pisze rozprawkę, stara się pracować samodzielnie, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje w imionach postaci nawiązania literackie, próbuje je skomentować, wyjaśnia, w czym sieć internetowa przypomina labirynt, wypowiada się na temat korzyści i zagrożeń, jakie niesie Internet, pisze samodzielnie rozprawkę, dba o uporządkowanie argumentów, 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje świat zaprezentowany w utworze, rozpoznaje labirynt jako znak kulturowy, wyjaśnia związane z nim znaczenia, przedstawia własne stanowisko w dyskusji na temat korzyści i zagrożeń, jakie niesie Internet, pisze samodzielnie rozprawkę, stosuje słownictwo zaznaczające tok wyводу,
Krótko i najkrócej. Skróty	<ul style="list-style-type: none"> potrafi rozwinąć skróty wyrazów w podanym tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje i poprawnie zapisuje powszechnie stosowane skróty wyrazów, 	<ul style="list-style-type: none"> przekształca podany tekst, stosując prawidłowo skróty wyrazów, 	<ul style="list-style-type: none"> zna i stosuje zasady interpunkcyjne dotyczące pisowni skrótów wyrazów,

<p>Anna Onichimowska <i>Lot Komety</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia krótko bohaterów tekstu, • rozpoznaje tekst reklamowy, • na podstawie wzoru układa tekst reklamy, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza informacje na temat tego, czym się zajmują bohaterowie, co jest dla nich ważne w życiu, • z podanych opinii o reklamie wybiera te, z którymi się zgadza, uzasadnia swój wybór, • korzystając z podanych wskazówek, układa tekst reklamy, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa relacje między bohaterami utworu, • odróżnia perswazję od manipulacji, • układa samodzielnie tekst reklamy, 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia postępowanie bohaterów, wskazuje motywy, jakimi kierują się w relacjach z innymi osobami, • wyraża swoją opinię na temat tekstów reklamowych, • układa samodzielnie tekst reklamy, rozpoczyna go sloganem reklamowym,
<p>Św. Paweł <i>Hymn o miłości</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia części kompozycyjne utworu, tytułuje je, • rozpoznaje uosobienie jako środek poetycki służący do przedstawienia abstrakcyjnego pojęcia, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia wyliczone w tekście cechy miłości, rozwija je przez podanie przykładów, • nazywa środki językowe zastosowane w tekście, próbuje określić ich funkcję, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście określenia miłości, układa je w piramidę wartości, uzasadnia sposób ułożenia, • określa styl wypowiedzi poetyckiej, nastrój i ton wiersza, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa postawy człowieka zaprezentowane w tekście, komentuje je, • uzasadnia, dlaczego utwór jest hymnem,
<p>Wanda Markowska <i>Mity Greków i Rzymian</i> (fragment <i>Orfeusz i Eurydyka</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza najważniejsze wydarzenia mitu, • przypomina, jak narodziło się uczucie między bohaterami, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza etapy wędrówki Orfeusza po krainie zmarłych, • proponuje określenia, nazywające uczucie łączące 	<ul style="list-style-type: none"> • przypomina, jaki był warunek uwolnienia Eurydyki; wyjaśnia, dlaczego Hades poddał Orfeusza próbie, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co o człowieku i porządku świata mówi zakończenie mitu, • wyjaśnia, na czym polegała wyjątkowość

	<ul style="list-style-type: none"> • przytacza cytaty mówiące o reakcji ludzi, bogów i świata przyrody na muzykę Orfeusza, 	<p>bohaterów,</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa przymiotnikami muzykę Orfeusza, 	<ul style="list-style-type: none"> • z punktu widzenia wybranej postaci charakteryzuje miłość Orfeusza do Eurydyki, • komentuje cytaty, dotyczące muzyki Orfeusza, 	<p>miłości Orfeusza i Eurydyki,</p> <ul style="list-style-type: none"> • na podstawie mitu formułuje opinię na temat roli artysty i znaczenia sztuki w życiu człowieka,
<p><i>Kto miłości nie zna, ten żyje szczęśliwy?</i> Typy zdań</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia zdania pojedyncze od złożonych, • poprawnie układa krótki tekst składający się ze zdań pojedynczych, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zdania złożone współrzędnie i podrzędnie, • rozwija podane części wypowiedzeń w zdania złożone, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zdania złożone z równoważnikiem jako wypowiedzeniem składowym, • układa tekst ze zdaniami podrzędnie i współrzędnie złożonymi, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje wszystkie typy zdań, • układa tekst z zastosowaniem wszystkich typów zdań, stosuje prawidłowo zasady interpunkcji,
<p>Wiliam Szekspir <i>Romeo i Julia</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza podstawowe informacje o elementach świata przedstawionego, • opowiada, w jakiej sytuacji poznali się główni bohaterowie utworu, • odtwarza zakończenie dramatu, • podaje przynajmniej dwa przykłady utworów 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza kalendarium wydarzeń tragedii, • z punktu widzenia Romea lub Julii opowiada, w jakiej sytuacji poznali się ci bohaterowie, • na podstawie informacji z podręcznika wyjaśnia, czym cechuje się tragedia, • gromadzi tytuły 	<ul style="list-style-type: none"> • porządkuje informacje o bohaterach utworu, przyporządkowuje ich do odpowiednich rodzin, • opowiada, jak rozwijało się uczucie między bohaterami, • zna pojęcie winy tragicznej; wyjaśnia, co było winą tragiczną głównych bohaterów, • gromadzi 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza dzieje konfliktu między rodzinami, charakteryzuje oba zwaśnione rody, • wyjaśnia i komentuje, jak pod wpływem miłości zmieniają się Romeo i Julia, • wyjaśnia, na czym polega i z czego wynika sytuacja tragiczna w dramacie,

	<p>literackich lub filmowych, zawierających motyw nieszczęśliwej miłości,</p> <ul style="list-style-type: none"> • pisze krótkie sprawozdanie z filmu lub spektaklu, zawierające podstawowe informacje o dziele i jego tematyce, 	<p>dzieł z różnych dziedzin sztuki, inspirowanych historią głównych bohaterów dramatu Szekspira,</p> <ul style="list-style-type: none"> • pisze sprawozdanie z filmu lub spektaklu, zawierające ogólną ocenę gry aktorskiej, 	<p>argumenty wyjaśniające dlaczego historia miłości Romea i Julii wciąż inspiruje twórców,</p> <ul style="list-style-type: none"> • pisze sprawozdanie z filmu lub spektaklu, zawierające ocenę reżyserii, scenografii i gry aktorskiej, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega ponadczasowość tragedii Szekspira, • pisze pełne sprawozdanie z filmu lub spektaklu, prezentuje ocenę i opinię, zachęcając lub zniechęcając do obejrzenia omawianego dzieła,
Halina Poświatowska *** (<i>Jestem Julią</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • wypisuje z tekstu wiersza słowa i wyrażenia związane z przeżywaniem miłości, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście fragmenty nawiązujące do dramatu Szekspira, 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje hipotezę dotyczącą tematyki wiersza, próbuje ją uzasadnić, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia metaforyczne znaczenia wynikające z wykorzystanego w tekście paradoksu,
Adam Mickiewicz <i>Niepewność</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje wyrazy i formy gramatyczne, ujawniające osobę mówiącą, zna termin <i>liryka bezpośrednia</i>, • wskazuje refren; wie, że obecność refrenu wpływa na muzyczność wiersza, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego wiersz reprezentuje lirykę bezpośrednią, • wskazuje rymy, nazywa ich rodzaj i wyjaśnia, w jaki sposób wpływają one na muzyczność wiersza, 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu, • wymienia elementy tworzące rytm wypowiedzi poetyckiej, 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje stan uczuć osoby mówiącej, zwraca uwagę na subiektywizm jej wypowiedzi, • wyjaśnia, z czego wynika muzyczność wiersza,
<i>Kocha, lubi, szanuje.</i> Typy zdań współrzędnie złożonych	<ul style="list-style-type: none"> • ze zdań pojedynczych tworzy zdania współrzędnie 	<ul style="list-style-type: none"> • ze zdań pojedynczych tworzy różne rodzaje zdań 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje różnorodne typy połączeń w stworzonych zdaniach 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wszystkie rodzaje zdań współrzędnie

	złożone,	współrzędnie złożonych,	współrzędnie złożonych,	złożonych, przestrzega zasad interpunkcji przy ich zapisie,
Bolesław Leśmian *** (<i>W malinowym chruśniaku</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia sytuację liryczną zaprezentowaną w wierszu, • przytacza określenia dotyczące malin, próbuje określić stworzony w ten sposób nastrój, 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje i dookreśla bohaterów lirycznych wiersza, • wypisuje z tekstu neologizmy, wyjaśnia ich znaczenia, 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa przeżycia i emocje bohaterów; wyjaśnia, co jest ich źródłem, • wyodrębnia z tekstu sformułowania przywołujące kolory, dźwięki, zapachy, wyjaśnia ich rolę w budowaniu atmosfery wiersza, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przedstawione w utworze elementy przyrody; ocenia, jaka ranga została przypisana światu natury, • analizuje język poetycki utworu; komentuje sposób kreowania świata,
Gabriel Garcia Márquez <i>Miłość w czasach zarazy</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia kolejne wydarzenia, tytułuje je, • wie, czym są zdrobnienia i zgrubienia, rozpoznaje je w tekście, • proponuje zawartość treściową kilku ujęć w projektowanym scenopisie, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza okoliczności poznania się młodych bohaterów, omawia przeszkody, które musieli pokonać, • wie, w jakim celu używane są w wypowiedzi zdrobnienia i zgrubienia, • dobiera plany filmowe do kilku ujęć w projektowanym 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje bohaterów; wyjaśnia, co wywierało wpływ na ich zachowanie, • tworzy krótki tekst związany z treścią fragmentu utworu, używa funkcjonalnie zdrobnień i zgrubień, • dobiera ruchy kamery do kilku ujęć w projektowanym scenopisie, uzasadnia swój projekt, 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje, w jaki sposób realia życia wpływają na uczucia i sposób ich wyrażania przez ludzi, • z punktu widzenia wybranych bohaterów utworu tworzy tekst, w którym stosuje wyrazy ekspresywne, • przygotowuje fragment scenopisu filmowego,

		scenopisie,		
<i>Dziewczyna, którą kochał...</i> Zdanie podrzędnie złożone przydawkowe	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje proste zdania podrzędnie złożone przydawkowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca zdanie pojedyncze z przydawką w zdanie podrzędnie złożone przydawkowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zdania podrzędnie złożone przydawkowe, używa spójników i zaimków względnych, 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zdania podrzędnie złożone przydawkowe, przestrzega zasad interpunkcji,
Aleksander Fredro <i>Zemsta</i>	<ul style="list-style-type: none"> • szereguje wydarzenia głównego wątku utworu, • krótko przedstawia głównych bohaterów dramatu, • na podstawie wzoru układa krótką charakterystykę porównawczą bohaterów, • wymienia przykłady zabawnych wydarzeń, sytuacji; odtwarza ich przebieg, • wie, że utwór jest komedią, 	<ul style="list-style-type: none"> • przypomina, czym jest wątek utworu; wskazuje i tytułuje wszystkie wątki dramatu, • dostrzega znaczące nazwiska bohaterów, podaje ich pochodzenie, wyjaśnia, w jaki sposób charakteryzują ich osobowość, • układa krótką charakterystykę porównawczą bohaterów, nazywa główne podobieństwa i różnice, • wskazuje przykłady komizmu postaci wynikającego z ich zachowania i wypowiedzi, • wie, że komedia 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje sposób łączenia wątków w dramacie, • określa relacje między bohaterami utworu; ustala, co wpływa na charakter tych relacji, • układa charakterystykę porównawczą bohaterów, podaje przykłady ilustrujące ich cechy, • dostrzega wyolbrzymienie i karykaturę jako sposoby budowania komizmu, wskazuje przykłady z tekstu, • wyjaśnia, czym cechuje się komedia jako gatunek, 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje przebieg akcji dramatu, • przypomina przyczyny konfliktu między głównymi bohaterami; wyjaśnia, jak ich osobowość wpłynęła na rozwój konfliktu, • układa charakterystykę porównawczą bohaterów, wykorzystuje cytaty, przedstawia swoją ocenę postaci, • nazywa różne rodzaje komizmu, wskazuje ich przykłady w tekście, wyjaśnia mechanizmy wywoływania śmiechu u odbiorcy, • uzasadnia, dlaczego

		jest gatunkiem dramatu,		utwór jest komedią,
Spotkania ze sztuką. Pieter Bruegel <i>Wieża Babel</i>	<ul style="list-style-type: none"> wylicza elementy przedstawione na obrazie, wie, że warstwa przedstawieniowa obrazu nawiązuje do fragmentu <i>Biblii</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę przedstawioną na obrazie, wskazuje podobieństwa w warstwie przedstawieniowej między fragmentem <i>Biblii</i> i obrazem, 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje elementy związane z budowlą, które mogą mieć znaczenia symboliczne; wyjaśnia te znaczenia, wskazuje, jakie nowe znaczenia w stosunku do fragmentu <i>Biblii</i> wnosi dzieło malarskie, 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje środki języka malarskiego służące do eksponowania przenośnych znaczeń dzieła, wyjaśnia kulturową symbolikę wieży Babel,
Tadeusz Różewicz <i>List do ludożerców</i>	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje wersy pozwalające określić adresata wypowiedzi, nazywa środki stylistyczne służące wskazaniu adresata, odtworza zachowanie i sposób myślenia adresatów wypowiedzi, odszukuje w tekście frazeologizmy, wyjaśnia ich znaczenie, korzystając z wzoru i pomocy nauczyciela, pisze 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przenośne znaczenie pojęcia <i>ludożerca</i>, próbuje komentować zachowanie i sposób myślenia adresatów wypowiedzi, formułuje postulaty dotyczące sposobu życia wynikające z wypowiedzi podmiotu lirycznego, korzystając z wzoru, pisze list otwarty, wyraźnie informuje, w jakiej 	<ul style="list-style-type: none"> określa stosunek osoby mówiącej do adresatów wypowiedzi, ocenia zachowanie i sposób myślenia adresatów wypowiedzi, wyjaśnia różnice między nakazem i prośbą; ustala, które z tych słów można odnieść do tekstu, uzasadnia swój wybór, pisze list otwarty, przedstawia w nim argumenty 	<ul style="list-style-type: none"> określa sposób patrzenia na świat osoby mówiącej, zestawia sytuacje przedstawione w utworze z realiami współczesnego świata, formułuje wnioski, formułuje przesłania etyczne wynikające z utworu, pisze list otwarty, przedstawia propozycje zmian w sprawie, której list dotyczy, stosuje odpowiednie środki

	krótki list otwarty,	sprawie występuje jako nadawca,	uzasadniające prezentowane stanowisko,	perswazyjne,
<i>Przeczytałem, że...</i> Zdanie podrzędne dopełnieniowe	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca zdanie pojedyncze z dopełnieniem w zdanie podrzędnie złożone dopełnieniowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje w wypowiedziach zdania podrzędne dopełnieniowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zdania dopełnieniowe dla wyrażenia swojej opinii, 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje funkcjonalnie zdania dopełnieniowe, przestrzega zasad interpunkcji,
Wisława Szymborska <i>Nienawiść</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje bohatera lirycznego utworu, rozpoznaje uosobienie jako poetycki sposób prezentacji bohatera, • przywołuje przykłady utworów literackich mówiących o bohaterach, kierujących się nienawiścią, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście określenia nienawiści, nazywa wykorzystane środki poetyckie, • wymienia wartości przywołane w wierszu, które zostały przeciwstawione nienawiści, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście przerośnie wykorzystane do prezentacji abstrakcyjnego pojęcia, wyjaśnia wynikające z nich znaczenia, • komentuje sposób, w jaki podmiot liryczny mówi o wartościach przeciwstawionych nienawiści, 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat bohatera lirycznego utworu i poetyckich sposobów jego prezentacji, • rozpoznaje ironię jako sposób wypowiedziania się podmiotu lirycznego, wskazuje i komentuje cytaty ujawniające ironiczną postawę nadawcy,
Ryszard Kapuściński <i>Spotkanie z Innym jako wyzwanie XXI wieku</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kogo autor nazywa <i>Innym</i>, • wyjaśnia znaczenie słowa <i>tolerancja</i>, tworzy z nim poprawne związki 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przedstawione w tekście postawy wobec Innego, • podaje przykłady braku tolerancji, 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia, czym cechują się przedstawione w tekście postawy wobec Innego, • podaje przykłady, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co i dlaczego autor uznaje za klęskę człowieka, a co za jego siłę i szansę, • przedstawia swoje refleksje na temat

	wyrazowe,		pokazujące jak różne kultury wzajemnie na siebie wpływają,	odmienności kulturowej i przyjmowanych wobec niej postaw przez człowieka,
Piotr Stasiak <i>Człowiek z ekranu</i>	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada, jaką rolę w jego życiu zajmują media, • rozpoznaje podstawowe cechy kompozycyjne artykułu prasowego, • korzystając z wzoru, pisze artykuł o charakterze informacyjnym, 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu mediów na życie człowieka, • streszcza poszczególne części kompozycyjne artykułu jednym zdaniem złożonym, • pisze artykuł o charakterze informacyjnym, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>globalna wioska</i>, • przytacza sformułowaną w artykule tezę, szereguje w punktach uzasadniające ją argumenty, • pisze artykuł zawierający komentarz dotyczący przedstawianych informacji, 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat możliwości i zagrożeń związanych z rozwojem technologii informacyjnych, • wyjaśnia, dlaczego tekst ma charakter publicystyczny, • pisze artykuł problemowy zawierający komentarz i ocenę,
Przypowieść o synu marnotrawnym	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia wydarzenia, zapisuje je w formie planu, • nazywa cechy charakteru postaci, • wie, że tekst jest przypowieścią, • zna zasady uczestniczenia w dyskusji, przysłuchuje się aktywnie dyskusji, 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o przebiegu wydarzeń, • dokonuje charakterystyki postaci, • wymienia cechy przypowieści, • stara się brać udział w dyskusji, formułuje rzeczowe argumenty, 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje przebieg wydarzeń, dostrzega ich związek przyczynowo-skutkowy, • charakteryzuje bohaterów, ocenia ich postępowanie, • wyjaśnia, dlaczego tekst jest przypowieścią, • bierze aktywny 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega uniwersalizm wydarzeń i postaci, • wskazuje i komentuje motyw postępowania bohaterów, • formułuje prawdy moralne wynikające z przypowieści, • wyraźnie precyzuje własne stanowisko w

			udział w dyskusji, stosuje różne rodzaje argumentów,	dyskusji, wykorzystuje różne rodzaje argumentów, nawiązuje do wypowiedzi innych uczestników dyskusji,
Spotkania ze sztuką. Rembrandt <i>Powrót syna marnotrawnego</i> (reprodukcja)	<ul style="list-style-type: none"> • zestawia tematykę obrazu z przypowieścią; ustala, który fragment tekstu jest tematem obrazu, • określa kolorystykę obrazu, • tworzy opis obrazu prezentujący warstwę przedstawieniową dzieła, 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia postacie przedstawione na obrazie, komentuje ich usytuowanie, wygląd, gesty, - ustala, jakie znaczenia naddane mogą wynikać z zastosowanych barw, - tworzy opis obrazu, zwraca uwagę na kompozycję dzieła, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyodrębnia plany obrazu, ustala ich zawartość tematyczną, - analizuje światło i cień na obrazie, odczytuje wynikające ze światłocienia znaczenia naddane, - tworzy opis obrazu, uwzględnia w nim podstawowe środki języka malarskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje warstwę przedstawieniową obrazu, - analizuje środki języka malarskiego, odczytuje wynikające z nich znaczenia naddane, - tworzy opis obrazu, zawiera w nim interpretację znaczących elementów dzieła, przedstawia własną ocenę,
Zbigniew Herbert <i>Domysły na temat Barabasa</i>	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada sytuację przedstawioną w Ewangelii, do której nawiązuje tekst wiersza, • ustala, które z ewangelicznych postaci są bohaterami lirycznymi wiersza, 	<ul style="list-style-type: none"> • ustala, w jaki sposób wiersz nawiązuje do Ewangelii, • opisuje uczucia uwolnionego Barabasa, przypomina przedstawione w 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jakim celu w wierszu przywołana została sytuacja opisana w Ewangelii, • analizuje i interpretuje sposób przedstawienia Chrystusa w wierszu, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa, jaką postawę przyjmuje osoba mówiąca wobec przywoływanych wydarzeń, • wyjaśnia, na czym polega i z czego wynika reinterpretacja przywołanego motywu

		wierszu hipotezy dotyczące jego dalszych losów,		biblijnego,
John Steinbeck <i>Na wschód od Edenu</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • łączy logicznie podane części zdań, odtwarzających treść tekstu, 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o relacjach łączących członków przedstawionej rodziny i panującej wśród nich atmosferze, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia intencje, motywy i konsekwencje działań bohaterów, 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje i ocenia postępowanie bohaterów,
<i>Aby pozbyć się poczucia winy...</i> Zdania podrzędne okolicznikowe	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca zdania pojedyncze z okolicznikiem w zdania podrzędnie złożone okolicznikowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zdania okolicznikowe miejsca, czasu, sposobu, celu, przyczyny, 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje wszystkie rodzaje zdań okolicznikowych, 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadza zdania okolicznikowe za pomocą spójników, zaimków względnych; stosuje prawidłowo zasady interpunkcji,
Czesław Miłosz <i>Który skrzywdziłeś...</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia osoby, o których jest mowa w wierszu, charakteryzuje je, • rozpoznaje lirykę pośrednią, • czyta uważnie fragment <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • ustala relacje między osobami, o których jest mowa w wierszu, • ustala, kim może być osoba mówiąca, dlaczego nie ujawnia się bezpośrednio, • wypisuje z fragmentu <i>Powszechnej Deklaracji...</i> słowa, które uznaje za 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje przestrogi kierowane do adresata wypowiedzi, • nazywa wartości, po stronie których opowiada się osoba mówiąca, • nazywa wartości, o których mówi fragment <i>Powszechnej Deklaracji...</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kim dla zbiorowości jest artysta, na czym polega jego misja, • wyjaśnia, jak artysta wypełnia swoją misję, • porównuje styl tekstu poetyckiego i styl dokumentu, ocenia ich wpływ na odbiorcę,

		najważniejsze,		
Adam Mickiewicz <i>Reduta Ordona</i>	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza plan wydarzeń przedstawionych w utworze, • wskazuje środki językowe, za pomocą których zostały przedstawione walczące wojska, • wskazuje elementy świata, którym przypisane zostały barwy, • odtwarza treść pytań skierowanych do cara, • sprawdza w podanych źródłach informacje o Ordonie jako postaci historycznej, 	<ul style="list-style-type: none"> • nadaje tytuły wyodrębnionym wydarzeniom, • nazywa środki językowe zastosowane w tekście, wyjaśnia ich funkcję, • zestawia i porównuje elementy świata, które zostały przedstawione za pomocą barw, • określa, w jaki sposób został ukazany car, - przedstawia Ordona jako bohatera tekstu literackiego, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje formy pozwalające określić narratora, krótko go przedstawia, • rozpoznaje kontrast jako zasadę kompozycyjną służącą przedstawieniu obu walczących stron, odczytuje przypisane im wartościowanie, • wyjaśnia symboliczne znaczenie barw, • prezentuje postawę Polaków wobec cara, popiera swą wypowiedź cytataми, • porównuje Ordona jako postać historyczną i literacką, formułuje wnioski, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia z tekstu części narracyjne, opisowe i refleksyjne, • komentuje poetyckie sposoby tworzenia obrazów poetyckich, • wyjaśnia symbolikę występujących w tekście motywów, • rozpoznaje i nazywa uczucia, związane z prezentowaniem cara i narodu polskiego, wyjaśnia ich źródła, • wyjaśnia cel kreowania poetyckiej legendy,
Karolina Lanckorońska <i>Wspomnienia wojenne</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wydobywa z tekstu informacje związane z czasem i miejscem wspominanych 	<ul style="list-style-type: none"> • wylicza charakterystyczne dla opisywanej rzeczywistości wydarzenia, • układa samodzielnie opis 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje przebieg opisywanych wydarzeń, • tworzy opis sytuacji, stosuje zwroty eksponujące czas, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia realia wspominanego we fragmencie świata, • tworzy opis sytuacji, dynamizuje wypowiedź, • dostrzega literacki

	<ul style="list-style-type: none"> wydarzeń, korzystając z wzoru, układa opis sytuacji, wie, że fragmenty tekstu prezentują świat rzeczywisty, 	<p>sytuacji,</p> <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje dokumentalny charakter tekstu; <p>wyjaśnia, z czego on wynika,</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega wspomnieniowy charakter tekstu, 	<p>charakter wspomnień, wskazuje i komentuje cytaty świadczące o literackości tekstu,</p>
<p><i>Atakujący i atakowani.</i> Imiesłów przymiotnikowy</p>	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje imiesłowy przymiotnikowe w wypowiedzi, 	<ul style="list-style-type: none"> przekształca zdania złożone w zdania pojedyncze, stosując imiesłowy przymiotnikowe, 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy imiesłowy od czasowników, stosuje je w wypowiedzi, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje imiesłowy przymiotnikowe w wypowiedzi cudzej, stosuje imiesłowy przymiotnikowe w wypowiedzi własnej,
<p>Arkady Fiedler Dywizjon 303</p>	<ul style="list-style-type: none"> w podanych źródłach szuka informacji na zadany temat związany z lekturą, rozpoznaje bohatera zbiorowego w utworze, nazywa główne etapy bitwy o Anglię, 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje zebrane informacje na zadany temat związany z lekturą, na podstawie tekstu opowiada, kiedy i w jakich okolicznościach został uformowany polski dywizjon lotniczy w Anglii, opowiada przebieg wybranego etapu bitwy o Anglię, 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy album prezentujący zebrane informacje i ilustracje, opowiada o dokonaniach pilotów z polskiego dywizjonu, komentuje przebieg bitwy o Anglię, 	<ul style="list-style-type: none"> w wybranej funkcjonalnie formie prezentuje informacje na wybrany przez siebie temat związany z lekturą, wyjaśnia, na czym polegało historyczne znaczenie walk polskich sił lotniczych w Anglii, wyjaśnia znaczenie

				bitwy o Anglię dla Europy,
Miron Białoszewski <i>Pamiętnik z powstania warszawskiego</i> (fragmenty)	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia główne zdarzenia przedstawione w tekście, tytułuje je za pomocą równoważników zdań, zapoznaje się z wirtualną ekspozycją Muzeum Powstania Warszawskiego, mówi o swoich wrażeniach, wie, czym są kolokwializmy; wskazuje ich przykłady w tekście Białoszewskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia wydarzenia związane z działaniami wojskowymi, opisuje wygląd powstańców, wymienia eksponaty wirtualnej ekspozycji Muzeum Powstania Warszawskiego, budzące szczególne zainteresowanie, wyjaśnia dlaczego, wyjaśnia rolę kolokwializmów w tekście Białoszewskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada o warunkach życia w powstańczej Warszawie, ocenia obejrzaną wirtualną ekspozycję Muzeum Powstania Warszawskiego, wskazuje i nazywa środki językowe charakterystyczne dla testu Białoszewskiego, próbuje określić ich funkcję, 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje zachowanie i postawy ludności cywilnej, przedstawia argumenty uzasadniające potrzebę gromadzenia i chronienia historycznych pamiątek Powstania Warszawskiego, formułuje wnioski dotyczące języka i stylu tekstu Białoszewskiego,
Antoni Słonimski <i>Elegia miasteczek żydowskich</i>	<ul style="list-style-type: none"> wypisuje z tekstu słowa związane z kulturą żydowską, korzystając z podanych źródeł wyjaśnia je, wyjaśnia znaczenie słowa <i>holocaust</i>, przygotowuje słownik pojęć związanych z 	<ul style="list-style-type: none"> odtworza przedstawiony w wierszu obraz życia w żydowskim miasteczku, wskazuje w tekście fragmenty mówiące o zagładzie narodu żydowskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje atmosferę panującą w prezentowanym świecie, przytacza i komentuje odpowiednie cytaty, wyjaśnia metaforę kończącą utwór, przygotowuje informacje na 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia, jaką postawę przyjmuje osoba mówiąca wobec kultury żydowskiej, komentuje poetycki obraz holocaustu, przygotowuje wypowiedź na temat korzyści wynikających ze

	kulturą żydowską,	<ul style="list-style-type: none"> opisuje elementy typowego stroju żydowskiego, 	temat pisarzy i artystów żydowskiego pochodzenia,	współlistnienia różnych kultur,
Jan Kochanowski <i>Treny</i> (V, VII, VIII)	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje bohaterów lirycznych trenów, wskazuje i nazywa podstawowe środki poetyckie, wie, że tren jest gatunkiem lirycznym, na podstawie wzoru układa tekst kondolencji, 	<ul style="list-style-type: none"> omawia sytuację liryczną przedstawioną w trenach, wskazuje i nazywa środki poetyckie, służące kreacji bohatera lirycznego, na podstawie definicji wyjaśnia, czym cechuje się tren jako gatunek liryczny, układa tekst kondolencji, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje, przedstawia i charakteryzuje osobę mówiącą, rozpoznaje zasady kompozycji wewnętrznej w kolejnych trenach, omawia kompozycję utworów, wyjaśnia, dlaczego utwory Kochanowskiego reprezentują tren jako gatunek liryczny, układa tekst kondolencji, zawiera w nim informacje o zasługach zmarłej osoby, 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje adresatów kolejnych trenów, określa uczucia, emocje wyrażane zwrotami do nich, omawia poetyckie sposoby kreacji świata w trenach, wyjaśnia, z czego wynika i na czym polega nowatorstwo trenów Kochanowskiego w stosunku do antycznej tradycji, układa tekst kondolencji zgodnie z wszystkimi wymogami tej formy wypowiedzi,
Marian Hemar <i>Ostatni tren</i> (fragmenty)	<ul style="list-style-type: none"> odtwarza realia przedstawionej sytuacji, przypomina, jak gość uzasadniał propozycję skierowaną do Jana 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia bohaterów, łączy ich z tradycją literacką, nazywa uczucia bohaterów ujawniające się w 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia symbolikę postaci fantastycznej, wyjaśnia, w jaki sposób bohaterowie radzili sobie z własnymi 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia sposób i cel literackiego nawiązania, przedstawia możliwe decyzje Kochanowskiego, omawia ich

	<p>Kochanowskiego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • w miarę swoich możliwości bierze udział w przygotowaniu słuchowiska radiowego, 	<p>kolejnych wypowiedziach,</p> <ul style="list-style-type: none"> • bierze udział w przygotowaniu słuchowiska radiowego, określa sposób wypowiedzenia kwestii przez bohaterów, 	<p>uczuciami,</p> <ul style="list-style-type: none"> • opracowuje propozycję warstwy dźwiękowej do przygotowywanego słuchowiska radiowego, 	<p>pozytywne i negatywne skutki,</p> <ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu przygotowuje słuchowisko radiowe,
<p>Eric Emanuel Schmitt <i>Oskar i pani Róża</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • krótko przedstawia narratora-bohatera, • odtwarza krótko treść kolejnych listów pisanych przez bohatera, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i charakteryzuje osoby, z którymi spotyka się bohater, • uogólnia treść kolejnych listów, 	<ul style="list-style-type: none"> • relacjonuje, jak zmienia się samopoczucie bohatera pod wpływem spotkań z innymi ludźmi, • wyjaśnia, dlaczego bohater wybrał Boga na adresata swoich listów, 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje, co zawdzięcza bohater rozmowom z panią Różą, • dostrzega filozoficzne uogólnienia w wypowiedziach bohaterów, próbuje je komentować ze swojego punktu widzenia,
<p><i>Mając lat dziesięć, przeżywszy lat sto...</i> Imiesłów przysłówkowy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje imiesłowy przysłówkowe w wypowiedzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie stosuje imiesłowy przysłówkowe w swoich wypowiedziach, 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca zdania w wypowiedzenia złożone z imiesłowowym równoważnikiem zdania, 	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo i funkcjonalnie stosuje imiesłowy przysłówkowe i wypowiedzenia złożone z imiesłowowym równoważnikiem

				zdania,
Jan Twardowski <i>Spieszmy się</i>	<ul style="list-style-type: none"> • uzupełnia tekst znakami interpunkcyjnymi, proponuje głosową interpretację wiersza, • wskazuje w tekście wyrażenia o charakterze przeciwstawień, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście kluczowe słowa, uzasadnia swój wybór, • wyodrębnia obrazy poetyckie, objaśnia ich zawartość treściową, 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje wstępne hipotezy interpretacyjne, • wyjaśnia znaczenia wynikające z zastosowanych przeciwstawień, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście sformułowania o charakterze aforyzmu, komentuje je, • komentuje, w jaki sposób poeta mówi o śmierci,
Spotkania ze sztuką. Pieter Bruegel <i>Pejzaż z upadkiem Ikarą</i> (reprodukcja obrazu)	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tytułu obrazu łączy go z mitem; określa, który fragment mitu został zobrazowany w dziele malarskim, • wymienia postacie umieszczone na obrazie; ustala, w jakiej sytuacji zostały przedstawione, • przypomina wynikające z mitu symboliczne znaczenia postaci Ikarą, 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje tytuł obrazu; rozpoznaje dwie płaszczyzny znaczeniowe, sygnalizowane tytułem dzieła, • wymienia elementy pejzażu; określa sposób ich przedstawienia, • wskazuje i krótko omawia elementy obrazu, które mogą mieć znaczenia symboliczne, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy obrazu odpowiadające dwóm płaszczyznom znaczeniowym, sygnalizowanym przez tytuł, • wyodrębnia plany obrazu, ustala ich zawartość, wskazuje istotne elementy przedstawione, • formułuje i wyjaśnia symboliczne znaczenia warstwy przedstawieniowej obrazu, 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób połączenia dwóch płaszczyzn znaczeniowych, sygnalizowanych przez tytuł, formułuje wnioski, • rozpoznaje i nazywa zasady kompozycji obrazu; • wyjaśnia, z czego wynika i na czym polega reinterpretacja mitu na obrazie,
Jarosław Iwaszkiewicz <i>Ikar</i>	<ul style="list-style-type: none"> • określa miejsce i czas wydarzeń, • rozpoznaje narrację 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza realia okupacyjnej rzeczywistości, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak rzeczywistość okupacyjna wpłynęła 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje wnioski dotyczące wpływu świata zewnętrznego

	<p>pierwszoosobową,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia głównego bohatera opowiadania, • dostrzega związek opowiadania z mitem i obrazem, 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie wypowiedzi narratora określa jego cechy, • wskazuje podobieństwa bohatera z Ikarzem, wyjaśnia przenośne znaczenie tytułu, • zestawia elementy treściowe opowiadania, mitu i obrazu, 	<p>na bieg wydarzeń,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia z narracji opisy, relacje, refleksje; • wyjaśnia, na czym polega tragizm mitycznego Ikara i bohatera opowiadania, 	<p>na życie człowieka,</p> <ul style="list-style-type: none"> • ustala, czego dotyczą opisy, relacja i refleksje narratora; nazywa jego emocje, wskazuje, czym zostały wywołane, • uogólnia znaczenie motywu ikaryjskiego, wykorzystanego w opowiadaniu,
<p>Tadeusz Różewicz <i>Prawa i obowiązki</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega dwie części kompozycyjne utworu, wskazuje granicę między nimi, • wskazuje wyrazy, zwroty, na podstawie których można określić i scharakteryzować osobę mówiącą w wierszu, • wymienia elementy obrazu przywołane w wierszu, • na podstawie podanych źródeł wymienia tytuły dzieł wykorzystujących motyw ikaryjski, 	<ul style="list-style-type: none"> • przyporządkowuje częściom kompozycyjnym kategorie czasu, wskazuje sposób sygnalizowania upływu czasu, • porządkuje informacje o nadawcy wypowiedzi, • wyszukuje i wyjaśnia określenia odnoszące się do Ikara • precyzuje temat prezentacji związanej z przedstawieniem dzieł wykorzystujących motyw Ikara, dobiera 	<ul style="list-style-type: none"> • ustala, jakie postawy życiowe osoby mówiącej zostały przedstawione w obydwu częściach kompozycyjnych wiersza, • formułuje wnioski na temat nadawcy wypowiedzi, • komentuje, w jaki sposób w wierszu przywołany został obraz Bruegla, • przy pomocy nauczyciela przygotowuje prezentację, w której przedstawia dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> • uogólnia wnioski na temat przyczyn i kierunków zmian w życiowej postawie człowieka, • przedstawia rozwiniętą wypowiedź na temat różnych postaw człowieka wobec świata, • wyjaśnia, czemu służy przywołanie obrazu w wierszu, • przygotowuje samodzielnie prezentację, w której przedstawia dzieła nawiązujące do mitu o Ikarze,

		do niej tytuły utworów,	nawiązujące do mitu o Ikarze,	
Edward Stachura <i>Życie to nie teatr</i>	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje bohaterów lirycznych utworu, określa sytuację liryczną, wyodrębnia sformułowania o charakterze tezy, 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje zachowania bohaterów lirycznych, odtworza argumenty, które można przyporządkować obu tezom, 	<ul style="list-style-type: none"> omawia i nazywa postawy życiowe bohaterów lirycznych, wydobywa z tekstu sądy wartościujące, przedstawia je własnymi słowami, 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega kontrast jako zasadę prezentowania postaw życiowych wobec świata, wyjaśnia rolę tej zasady kompozycyjnej w utworze, samodzielnie wartościuje przedstawione w tekście postawy życiowe,
Paulo Coelho <i>Alchemik</i> (fragmenty)	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje główne składniki świata przedstawionego w utworze, streszcza opowiadanie starca, 	<ul style="list-style-type: none"> wstępnie analizuje główne składniki świata przedstawionego, proponuje własne zakończenie historii przedstawionej we fragmencie, 	<ul style="list-style-type: none"> określa sposób kreacji świata przedstawionego, wyjaśnia metaforyczne znaczenie tytułu, ustala jego związek ze znaczeniami tekstu, 	<ul style="list-style-type: none"> nazywa i komentuje sposób kreacji świata przedstawionego, ustala, jakie prawdy o życiu człowieka zawiera opowiadanie starca,
<i>Od słowa do legendy.</i> Treść znaczeniowa wyrazu	<ul style="list-style-type: none"> układa definicje podanych wyrazów, 	<ul style="list-style-type: none"> określa treść i zakres podanych wyrazów, 	<ul style="list-style-type: none"> porządkuje ciągi wyrazów według ich treści i zakresu znaczeniowego, 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi wyjaśnić, czym różni się treść wyrazu od jego zakresu znaczeniowego,
Ursula K. Le Guin	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje 	<ul style="list-style-type: none"> opowiada o 	<ul style="list-style-type: none"> określa sposób

<p><i>Czarnoksiężnik z Archipelagu</i></p>	<p>najciekawsze wydarzenie utworu, opowiada o nim,</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje dzieciństwo głównego bohatera, • wymienia reprezentantów sił dobra i zła, • wypowiada się na temat swoich wrażeń wywołanych lekturą. 	<p>wydarzenia ważne dla losów bohatera, opowiada o nich,</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiada o przyjaźni bohatera, przedstawia dowody przyjaźni, • opowiada, w jaki sposób siły dobra i zła zmagają się ze sobą, • wypowiada się na temat walorów powieści. 	<p>przeżyciach i emocjach bohatera związanych z wybranym wydarzeniem, stosuje narrację pierwszoosobową,</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje bohatera, zwraca uwagę na zmiany jego osobowości pod wpływem wydarzeń, • wskazuje nawiązania do innych utworów literackich, • ocenia, w jaki sposób lektura utworu może wpływać na czytelnika. 	<p>konstruowania fabuły utworu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa, co było głównym celem bohatera; ocenia, co było jego największym osiągnięciem, • komentuje rolę nawiązań do innych utworów literackich, • ocenia, w jaki sposób kreacja świata w utworze wpływa na odbiorcę.
--	---	--	---	---

KRYTERIA OGÓLNE

SPRAWNOŚCI	WYMAGANIA			
	konieczne (ocena: dopuszczający)	podstawowe (ocena: dostateczny)	rozszerzone (ocena: dobry)	dopełniające (ocena: bardzo dobry)
UCZEŃ				

Słuchanie	<ul style="list-style-type: none"> • krytycznie słucha tekstów reklamowych, • wstępnie selekcjonuje informacje z cudzej wypowiedzi, • wydobywa z cudzej wypowiedzi argumenty, 	<ul style="list-style-type: none"> • w trakcie słuchania odróżnia informacje od opinii, • selekcjonuje i wstępnie hierarchizuje informacje z cudzej wypowiedzi, • wydobywa główną tezę i związane z nią argumenty z cudzej wypowiedzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia perswazję od manipulacji, • hierarchizuje i wartościuje informacje z cudzej wypowiedzi, • wydobywa wnioski i konkluzję z cudzej wypowiedzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega manipulację w cudzej wypowiedzi, potrafi się jej przeciwstawić, • odczytuje intencje zawarte w wypowiedzi, • wydobywa główne przesłanki myślowe z cudzej wypowiedzi,
Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo akcentuje wyrazy ze stałym akcentem, • stara się poprawnie recytować utwór, • wstępnie prezentuje informacje z podanych źródeł na temat związany z lekturą, • przedstawia podstawowe materiały do prezentacji, • streszcza historię przedstawioną w komiksie, • włącza się w miarę swych możliwości do dyskusji, • mówi o swoich wrażeniach po 	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo akcentuje większość wyrazów, • recytuje poprawnie utwór, • prezentuje samodzielnie zdobyte informacje na temat związany z lekturą, • przedstawia w uporządkowany sposób materiały do prezentacji, • opowiada własnymi słowami historię przedstawioną w komiksie, • bierze udział w dyskusji, • opowiada o eksponatach 	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo akcentuje wszystkie wyrazy, • w czasie recytacji poprawnie wymawia i akcentuje wyrazy, • w ciekawy sposób prezentuje samodzielnie zdobyte informacje na temat związany z lekturą, • przedstawia wszystkie materiały do prezentacji, łączy je z własnym komentarzem, • opowiada historię przedstawioną w komiksie, przytacza słowa bohaterów, stosując mowę 	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo akcentuje wszystkie wyrazy, stosuje w wypowiedzi odpowiednią intonację zdaniową, • interpretuje głosowo recytowany utwór, • w wybranej funkcjonalnie formie prezentuje informacje na wybrany przez siebie temat związany z lekturą, • przedstawia samodzielnie przygotowaną prezentację, • opowiada historię przedstawioną w

	<p>obejrzeniu ekspozycji wirtualnego muzeum,</p> <ul style="list-style-type: none"> • w miarę swoich możliwości bierze udział w przygotowaniu słuchowiska radiowego, 	<p>ekspozycji wirtualnego muzeum,</p> <ul style="list-style-type: none"> • bierze udział w przygotowaniu słuchowiska radiowego, określa sposób wypowiedzania kwestii przez bohaterów, 	<p>niezależną,</p> <ul style="list-style-type: none"> • bierze aktywny udział w dyskusji, formułuje różne rodzaje argumentów, • ocenia obejrzaną ekspozycję wirtualnego muzeum, • opracowuje propozycję warstwy dźwiękowej do przygotowywanego słuchowiska radiowego, 	<p>komiksie, dynamizuje wypowiedź odpowiednimi środkami językowymi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • bierze aktywny udział w dyskusji, prezentuje wyraźnie swoje stanowisko, nawiązuje do wypowiedzi innych uczestników dyskusji, • wypowiada się na temat potrzeby gromadzenia i chronienia pamiątek przeszłości, • na podstawie tekstu przygotowuje słuchowisko radiowe,
<p>Czytanie. Odbiór tekstów literackich i innych tekstów kultury</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że <i>Biblia</i> jest podstawowym źródłem kultury europejskiej, • rozpoznaje tekst jako przypowieść, • wie, że styl biblijny odróżnia się od stylu innych tekstów, • zna pojęcie <i>styl retoryczny</i>, • wskazuje wyrazy i 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pochodzenie i znaczenie słowa <i>Biblia</i>, • wymienia cechy przypowieści, • wskazuje i nazywa podstawowe dla stylu biblijnego środki językowe, • rozpoznaje styl retoryczny w 	<ul style="list-style-type: none"> • zna podstawowe części <i>Biblii</i>, • wyjaśnia, dlaczego tekst jest przypowieścią, • wskazuje i nazywa środki językowe cechujące styl biblijny, • zna podstawowe środki językowe stylu retorycznego, • charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego <i>Biblia</i> jest podstawowym źródłem kultury europejskiej, • formułuje przesłanie moralne przypowieści, • wyjaśnia, na czym polega i z czego wynika specyfika stylu biblijnego, • wyjaśnia, na czym

	<p>ich formy, które pozwalają rozpoznać nadawcę w tekście,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym różni się narrator od autora utworu, • posługuje się terminami <i>liryka bezpośrednia</i>, <i>liryka pośrednia</i>, • rozpoznaje w tekście neologizmy, • rozpoznaje w tekście zdrobienia i zgrubienia, • rozpoznaje w tekście literackim kolokwializmy i frazeologizmy, • odróżnia postacie i wydarzenia historyczne od fikcyjnych, • dostrzega w utworze nawiązania do innych tekstów, • podaje dosłowne znaczenia wybranych elementów tekstu, • nazywa wartości, o których jest mowa w tekście, 	<p>wypowiedzi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa, kto i w którym imieniu wypowiada się w tekście, • odróżnia narrację pierwszoosobową od trzecioosobowej, • wyjaśnia znaczenie terminów <i>liryka bezpośrednia</i>, <i>liryka pośrednia</i>, • wyjaśnia, czym jest neologizm, • wstępnie rozpoznaje funkcje zdrobnień i zgrubień w tekście, • wstępnie rozpoznaje funkcję kolokwializmów i frazeologizmów w tekście literackim, • zestawia postacie i wydarzenia historyczne i fikcyjne, • podaje tytuły i autorów przywołanych w tekście utworów, rozpoznaje wspólne dla tych tekstów motywy, 	<p>osobę nadawcy w tekście,</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzega subiektywizm narracji pierwszoosobowej i obiektywizm narracji trzecioosobowej, • łączy lirykę bezpośrednią z subiektywizmem, a lirykę pośrednią z obiektywizmem wypowiedzi poetyckiej, • analizuje budowę neologizmu, wyjaśnia jego znaczenie, • łączy używanie zdrobnień i zgrubień z wyrażaniem emocji, • łączy kolokwializmy i frazeologizmy ze stylem potocznym, • określa relacje między postaciami i wydarzeniami historycznymi i fikcyjnymi, • komentuje sposób przywołania w tekście innych utworów, 	<p>polega i czemu służy retoryczny styl wypowiedzi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa relacje między nadawcą a światem przedstawionym w tekście, • określa wpływ rodzaju narracji na sposób kreowania świata przedstawionego, • bierze pod uwagę typ liryki przy określaniu relacji między nadawcą tekstu a prezentowaną przez niego rzeczywistością, • wyjaśnia, w jaki sposób subiektywizm wypowiedzi związany z liryką bezpośrednią wpływa na obraz prezentowanej rzeczywistości, • określa funkcję neologizmów w wypowiedzi, • określa funkcję kolokwializmów i
--	---	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • wie, że tren jest gatunkiem lirycznym, • kojarzy nowelę z epiką jako rodzajem literackim, • wyjaśnia potoczne znaczenie pojęć <i>tragedia</i>, <i>tragiczny</i>, • odróżnia komedię od tragedii, wskazuje komiczne elementy utworu, • wie, że wywiad nie należy do literatury pięknej, • kojarzy artykuł z publicystyką, • przedstawia własne wrażenia związane z dziełem malarskim, • dostrzega związki warstwy przedstawieniowej obrazu z tekstem literackim, 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega przenośne znaczenia wybranych elementów tekstu, • rozpoznaje i nazywa wartości reprezentowane przez bohaterów tekstu, • na podstawie definicji wyjaśnia, czym cechuje się tren jako gatunek liryczny, • wie, czym cechuje się fabuła noweli, • wie, że tragedia to jeden z gatunków dramatu, • rozpoznaje komedię jako gatunek dramatu, podaje przykłady komizmu w utworze, • łączy wywiad z publicystyką, • rozpoznaje kompozycję artykułu, • przedstawia i próbuje uzasadnić własne wrażenia związane z dziełem malarskim, • wskazuje 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przenośne znaczenia wybranych elementów tekstu, • poddaje refleksji wartości, o których jest mowa w tekście, • wyjaśnia, dlaczego dany utwór reprezentuje tren jako gatunek liryczny, • wie, czym cechuje się nowela jako gatunek epicki, • wyjaśnia, czym cechuje się tragedia jako gatunek dramatu, • wyjaśnia, czym cechuje się komedia jako gatunek dramatu, nazywa rodzaje komizmu, • podaje główne cechy wywiadu, • rozpoznaje tezę i jej uzasadnienie w artykule, • przedstawia i uzasadnia własne wrażenia związane z dziełem malarskim, • wskazuje, jakie nowe znaczenia w 	<p>frazeologizmów w tekście literackim,</p> <ul style="list-style-type: none"> • odczytuje intencje wyrażane zdrobnieniami i zgrubieniami, • komentuje świat przedstawiony utworu, zawierający elementy historyczne i fikcyjne, • wyjaśnia, jakie znaczenia wynikają z nawiązania w tekście do innych utworów, • odczytuje przenośne znaczenia tekstu, • uogólnia refleksje dotyczące wartości, o których jest mowa w tekście, • uzasadnia, dlaczego dany utwór jest nowelą, • wyjaśnia, na czym polega nowatorstwo trenów Jana Kochanowskiego, • rozpoznaje i komentuje sytuację tragiczną w dramacie, • rozpoznaje komizm
--	--	--	---	--

		<p>podobieństwa między warstwą przedstawieniową obrazu i tekstem literackim,</p>	<p>stosunku do tekstu literackiego wnosi dzieło malarskie,</p>	<p>jako kategorię estetyczną,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym cechuje się wywiad jako gatunek publicystyczny, • wyjaśnia, dlaczego tekst ma charakter publicystyczny, • przedstawia i uzasadnia własne wrażenia związane z dziełem malarskim, próbuje ocenić dzieło, • wyjaśnia kulturową symbolikę wspólnych dla tekstu literackiego i obrazu motywów,
<p>Pisanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo zapisuje głoski jako litery, • poprawnie dzieli przy zapisie proste wyrazy na sylaby, • tworzy logiczny ciąg zdań pojedynczych, • ze zdań pojedynczych tworzy zdania współrzędnie złożone, • stosuje proste 	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo zapisuje głoski jako dwuznaki, • poprawnie dzieli przy zapisie trudniejsze wyrazy, • rozwija części wypowiedzeń w zdania złożone, • ze zdań pojedynczych tworzy różne rodzaje zdań współrzędnie złożonych, 	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo zapisuje głoski jako litery ze znakami diakrytycznymi, • poprawnie dzieli przy zapisie większość wyrazów, • tworzy logiczny ciąg zdań podrzędnie i współrzędnie złożonych, • stosuje różne rodzaje zdań współrzędnie 	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo zapisuje głoski miękkie, • poprawnie dzieli przy zapisie wszystkie wyrazy, • tworzy logiczny ciąg różnorodnych zdań, • stosuje wszystkie rodzaje zdań współrzędnie złożonych, • celowo stosuje

	<p>zдания podrzędnie złożone przydawkowe, dopełnieniowe, okolicznikowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykorzystuje imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe, • stara się przestrzegać zasad interpunkcji, • na podstawie wzoru układa: <ul style="list-style-type: none"> – rozprawkę, – sprawozdanie z filmu lub przedstawienia teatralnego, – krótki opis przeżyć wewnętrznych, – opis sytuacji, – krótkie przemówienie, – list otwarty, – krótką opinię, – przeprosiny, – pytania do projektowanego wywiadu, – tekst reklamy, – artykuł o charakterze informacyjnym, • proponuje zawartość treściową kilku ujęć w 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zdania podrzędnie złożone przydawkowe, dopełnieniowe, okolicznikowe miejsca, czasu, sposobu, celu, przyczyny, • stosuje imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe, • przestrzega podstawowych zasad interpunkcji, • układa samodzielnie: <ul style="list-style-type: none"> – rozprawkę, – sprawozdanie z filmu lub przedstawienia teatralnego, – opis przeżyć wewnętrznych, – opis sytuacji, – przemówienie, – list otwarty, – opinię, – przeprosiny, – logiczny ciąg pytań do projektowanego wywiadu, – tekst reklamy, – artykuł o charakterze informacyjnym, 	<p>złożonych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosuje zdania podrzędnie złożone przydawkowe, używa spójników i zaimków względnych, zdania podrzędnie złożone dopełnieniowe, wszystkie rodzaje zdań okolicznikowych, • celowo stosuje imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe, • przestrzega zasad interpunkcji, • układa: <ul style="list-style-type: none"> – rozprawkę, dba o uporządkowanie argumentów, – sprawozdanie z filmu lub spektaklu, zawierające ocenę reżyserii, scenografii i gry aktorskiej, – opis przeżyć wewnętrznych, stara się stosować odpowiednie środki językowe, – opis sytuacji, stosuje zwroty eksponujące czas, – mowę obrończą, 	<p>zдания podrzędnie złożone przydawkowe, dopełnieniowe, okolicznikowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> • funkcjonalnie stosuje wszystkie rodzaje imiesłowów przymiotnikowych i przysłówkowych, • nie popełnia błędów interpunkcyjnych, • układa: <ul style="list-style-type: none"> – rozprawkę, stosuje słownictwo sygnalizujące tok wyводу, – sprawozdanie z filmu lub spektaklu, prezentuje ocenę i opinię, zachęcając lub zniechęcając do obejrzenia omawianego dzieła, – opis przeżyć wewnętrznych, stosuje funkcjonalnie odpowiednie środki językowe, – opis sytuacji, stosuje językowe środki dynamizujące wypowiedź, – mowę obrończą, stosuje funkcjonalnie środki stylu retorycznego,
--	---	---	---	--

	<p>projektowanym scenopisie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • tworzy opis obrazu prezentujący warstwę przedstawieniową dzieła. 	<ul style="list-style-type: none"> • dobiera plany filmowe do kilku ujęć w projektowanym scenopisie, • tworzy opis obrazu, zwraca uwagę na kompozycję dzieła. 	<ul style="list-style-type: none"> – list otwarty, prezentuje wyraźnie swoje stanowisko, – rozwiniętą opinię, – przeprosiny, stara się nadać im żartobliwy charakter, – pytania do wywiadu, zapisuje je wraz z uzyskanymi odpowiedziami, – tekst reklamy, – artykuł informacyjny z próbą komentarza, <ul style="list-style-type: none"> • projektuje ruchy kamery w przygotowywanym scenopisie, • tworzy opis obrazu, uwzględnia w nim podstawowe środki języka malarskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> – list otwarty, stosuje odpowiednie językowe środki perswazji, – opinię zawierającą wszystkie części kompozycyjne, – przeprosiny, nadaje im żartobliwy charakter, – zapis przeprowadzonego przez siebie wywiadu, – tekst reklamy, rozpoczyna go sloganem reklamowym, – artykuł problemowy, <ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje fragment scenopisu filmowego, • tworzy opis obrazu, zawiera w nim interpretację znaczących elementów dzieła, przedstawia własną ocenę.
--	---	---	---	---

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, którego osiągnięcia w znacznym stopniu wykraczają poza wymagania dopełniające i sytuują się na poziomie ponadprogramowym. Jego praca cechuje się samodzielnością i kreatywnością. Prezentuje wysoki poziom wiedzy i erudycji interdyscyplinarnej. Świadomie i funkcjonalnie posługuje się bogatym słownictwem terminologicznym. Samodzielnie analizuje i interpretuje teksty literatury pięknej, literatury faktu. Czyta, rozumie i wykorzystuje teksty popularnonaukowe, naukowe i publicystyczne. Potrafi analizować i interpretować dzieła malarskie z uwzględnieniem specyfiki środków języka malarskiego. Komentuje związki dzieła malarskiego z tekstem literackim.

Formułuje problemy, proponuje sposoby ich rozwiązania. Tworzy bezbłędne pod każdym względem wypowiedzi ustne i pisemne. Odnosi sukcesy w konkursach przedmiotowych, publikuje swoje teksty.

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, którego wyniki nie osiągają poziomu wymagań koniecznych, w związku z tym nie jest w stanie wykonać zadań o niewielkim stopniu trudności. Brak wiedzy i umiejętności wyklucza osiągnięcie nawet minimalnego postępu

KRYTERIA SZCZEGÓLWE KLASA III

LEKTURA I INNE TEKSTY KULTURY, NAUKA O JĘZYKU	WYMAGANIA			
	KONIECZNE (ocena: dopuszczający)	PODSTAWOWE (ocena: dostateczny)	ROZSZERZONE (ocena: dobry)	DOPEŁNIAJĄCE (ocena: bardzo dobry)
UCZEŃ				
Stary Testament (<i>Księga Rodzaju: Początki świata i ludzkości</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia w tekście kolejne dni stworzenia, odtwarza ich przebieg, • wskazuje w tekście fragmenty wypowiedzi, odzwierciedlające styl biblijny, • cytuje wypowiedź Boga do człowieka, próbuje ją odtworzyć własnymi słowami, 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu odtwarza przebieg stwórczego działania Boga, • wymienia podstawowe cechy stylu biblijnego, • wymienia przywileje i zadania, powierzone człowiekowi przez Boga, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście elementy o znaczeniu symbolicznym, • nazywa cechy stylu biblijnego, wskazuje ich przykłady w tekście, • wyjaśnia, jaki jest człowiek stworzony przez Boga i określa jego miejsce w świecie, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia i komentuje symboliczne znaczenia, wynikające z opisu aktu stworzenia świata, • wyjaśnia, czym cechuje się styl biblijny, • przedstawia i komentuje relacje między Bogiem, człowiekiem i światem,
Spotkania ze sztuką. <i>Michał Anioł Stworzenia Adama</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i nazywa elementy warstwy przedstawieniowej fresku, 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje sposób pokazania poszczególnych elementów warstwy przedstawieniowej dzieła, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje środki języka malarskiego (kolory, linie, płaszczyzny, kompozycję) omawia ich rolę w tworzeniu znaczeń dzieła, 	<ul style="list-style-type: none"> • zestawia obraz z tekstem biblijnym, komentuje związek tematyczny i znaczeniowy obu dzieł,

Zbigniew Herbert <i>Książka</i>	<ul style="list-style-type: none"> • łączy tytuł z <i>Biblią</i>, wskazuje wersy, na podstawie których można dokonać takiego zestawienia, • podaje podstawowe informacje o osobie mówiącej w wierszu, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje personifikację jako sposób przedstawienia <i>Biblii</i>, uzasadnia tę opinię odwołaniami do tekstu, • przedstawia w wyczerpujący sposób osobę mówiącą w wierszu, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaką funkcję pełni personifikacja jako środek poetycki, przedstawiający <i>Biblię</i>, • charakteryzuje styl wypowiedzi osoby mówiącej w wierszu, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje metafory, występujące w wierszu, wyjaśnia ich znaczenie, • podaje przykłady znanych mu nawiązań do <i>Biblii</i>, przedstawia znaczenie <i>Biblii</i> dla europejskiej kultury,
<p>Nauka o języku.</p> <p><i>Cudzymi słowami. O sztuce cytowania</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje w tekście cytaty, 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie graficznie zapisuje cytaty, 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadza do własnej wypowiedzi cytaty, 	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadza do własnej wypowiedzi cytaty, opatruje je przypisami,
Isabel Allende <i>Dwa słowa</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o swoich wrażeniach po przeczytaniu utworu, próbuje sformułować ogólną opinię na jego temat, • przedstawia bohaterów opowiadania, 	<ul style="list-style-type: none"> • układa pytania, dotyczące sensu opowiadania, • wyjaśnia, na czym polegały niezwykle umiejętności głównej bohaterki opowiadania, 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje wnioski na temat świata przedstawionego w utworze, • wskazuje fragmenty poświęcone roli słów, komentuje je, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa i komentuje sposób prezentowania świata w opowiadaniu, • na podstawie opowiadania wyjaśnia, jakie funkcje może pełnić język, podaje przykłady z tekstu,

<p>Nauka o języku. <i>Słownikowe A... B... C...</i> <i>Rodzaje i funkcje słowników</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna podstawowe rodzaje słowników, • sprawnie odszukuje potrzebne mu hasła w słowniku, 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, w jakich słownikach szukać potrzebnych podstawowych informacji, • orientuje się w budowie hasła słownikowego, 	<ul style="list-style-type: none"> • zna różne rodzaje słowników specjalnych, • sprawnie i poprawnie odczytuje hasło słownikowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • w swojej pracy korzysta z wszystkich rodzajów słowników, • sprawnie i poprawnie odczytuje hasło słownikowe, rozumie zawarte w nim skróty,
<p>Norman Davies <i>Europa</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu odtwarza informacje o mitologicznej Europie, przedstawia ją, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza treść mitu o porwaniu Europy, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pochodzenie nazwy <i>Europa</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu wyjaśnia symboliczne znaczenie mitu o porwaniu Europy,
<p><i>Rozmowy na koniec wieku</i> 3 (fragment). Z prof. Januszem Tazbirem o Europie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa główny temat rozmowy, • na podstawie wzoru pisze notatkę encyklopedyczną, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przywołanych w rozmowie polskich pisarzy, wskazuje zagadnienia, które poruszali, • samodzielnie tworzy notatkę encyklopedyczną, 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia fakty od opinii, podaje ich przykłady z tekstu, • samodzielnie tworzy notatkę encyklopedyczną, zachowuje zwięzłość i spójność tekstu, 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa wartości wspólne dla Europejczyków, przyporządkowuje je do odpowiednich kręgów kulturowych, • tworzy notatkę encyklopedyczną, hierarchizuje w niej informacje, zachowuje zwięzłość i spójność tekstu,

<p>Nauka o języku. <i>Zacytować czy zrelacjonować? Mowa niezależna i zależna</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje poprawnie graficznie mowę niezależną, 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca poprawnie mowę zależną w niezależną, 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca poprawnie mowę zależną w niezależną i odwrotnie, przestrzega zasad zapisu, 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie i funkcjonalnie stosuje w wypowiedziach mowę zależną i niezależną,
<p>Jan Parandowski <i>Mitologia</i> (fragment <i>Dwanaście prac Heraklesa</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podaje imiona bogów przedstawionych w micie, we wskazanych źródłach szuka informacji z nimi związanych, • przedstawia Heraklesa, wykorzystuje podstawowe informacje, dotyczące tego bohatera, • wymienia wszystkie prace Heraklesa, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolę, którą odegrali bogowie w życiu Heraklesa, • przedstawia Heraklesa z punktu widzenia wybranej postaci z mitu, • opowiada szczegółowo o wybranej pracy Heraklesa, 	<ul style="list-style-type: none"> • ze znanych mitów podaje przykłady wpływu bogów na życie ludzi, • ocenia Heraklesa, przedstawia argumenty uzasadniające ocenę, • ocenia, które zadanie Heraklesa było najtrudniejsze, uzasadnia swą opinię, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak i dlaczego mity przedstawiały związki świata bogów i świata ludzi, • wyjaśnia, jakie postawy człowieka może symbolizować postać Heraklesa, • odnosi treść mitu do współczesności, wskazuje zadania dla współczesnego Heraklesa,
<p>Nauka o języku. <i>Nec Hercules contra plures, czyli siła złego na jednego.</i> Frazeologizmy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia znaczenia frazeologizmów pochodzących z mitologii, • w podanych przykładach wskazuje poprawne związki frazeologiczne, układa z nimi zdania, 	<ul style="list-style-type: none"> • korzystając z odpowiedniego słownika, wyjaśnia znaczenie podanych frazeologizmów, • poprawia błędy w podanych przykładach 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady sytuacji, w których można użyć wskazanych frazeologizmów, • wyjaśnia mechanizm powstawania błędów w podanych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jakim celu używamy frazeologizmów w wypowiedziach, jakie efekty może przynieść ich wykorzystanie, • stosuje celowo w wypowiedziach prawidłowe związki

		związków frazeologicznych,	związkach frazeologicznych, poprawia te błędy,	frazeologiczne,
Agatha Christie <i>12 prac Herkulesa</i>	<ul style="list-style-type: none"> • krótko przedstawia głównego bohatera, tworzy wizytówkę tej postaci, • opowiada o przyczynach, przebiegu i rezultatach wybranego zadania, którym zajmował się główny bohater, 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje bohatera, przywołując opinie innych na jego temat, • ocenia, które z zadań Herkulesa Poirota było najciekawsze, uzasadnia swą opinię, 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie wybranego wydarzenia przedstawia tok myślenia bohatera, • przedstawia i omawia związek rozwiązywanych przez detektywa spraw z mitologiczną opowieścią o Heraklesie, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia Herkulesa Poirota jako określony typ postaci, obecny w literaturze popularnej, • przedstawia cechy powieści detektywistycznej, tworzy instrukcję, jak napisać dobry utwór tego rodzaju,
<i>Pieśń o Rolandzie</i> (fragmenty)	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza okoliczności (czas, miejsce, przyczyny, walczące strony), w jakich doszło do bitwy, przedstawionej w utworze, • opisuje wygląd tytułowego bohatera, • przedstawia okoliczności śmierci Rolanda, • formułuje podstawowe zasady kodeksu rycerskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia kolejne epizody bitwy, odtwarza jej przebieg, • charakteryzuje głównego bohatera, • odtwarza zachowanie, gesty, rekwizyty towarzyszące śmierci Rolanda, • formułuje zasady kodeksu rycerskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o przebiegu bitwy z punktu widzenia wybranego bohatera utworu, • nazywa wartości, które tytułowy bohater uważał za najważniejsze, przytacza fragmenty tekstu z tym związane, • wskazuje 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje literackie sposoby przedstawienia bitwy, wskazuje środki dynamizujące wypowiedź i przedstawiające przeżycia bohaterów, • przedstawia Rolanda jako wzorzec osobowościowy rycerza, • wyjaśnia symboliczne znaczenia, zawarte w

			<p>realistyczne, fantastyczne, symboliczne okoliczności śmierci Rolanda,</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje średniowiecznego rycerza z antycznym herosem, 	<p>opisie śmierci Rolanda,</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia z punktu widzenia człowieka współczesnego zasady kodeksu rycerskiego,
<p>Henryk Sienkiewicz <i>Krzyżacy</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje wzorcowe głośne czytanie fragmentu powieści, • tworzy plan wybranego wątku powieści, • przedstawia i krótko charakteryzuje wybraną postać z powieści, • wskazuje rycerstwo polskie i krzyżackie jako bohaterów zbiorowych powieści, • odróżnia rzeczywiste i fikcyjne miejsca wydarzeń, podaje przykłady z 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje wzorcowe głośne czytanie fragmentu powieści, który uważa za najciekawszy, • tytułuje wszystkie wątki powieści, streszcza jeden z nich, • z punktu widzenia wybranego bohatera powieści przedstawia i charakteryzuje dowolną postać z utworu, • wymienia bohaterów należących do obu grup rycerskich, • podaje przykłady postaci historycznych, wyjaśnia krótko, kim 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje wzorcowe głośne czytanie fragmentu powieści, który uważa za najciekawszy, uzasadnia swą opinię, • przedstawia i komentuje sposób łączenia wątków w utworze, podaje przykłady z tekstu, • wyjaśnia, którą postać z powieści można nazwać bohaterem dynamicznym, wyjaśnia dlaczego, charakteryzuje go, • podaje przykłady wydarzeń, w których dochodzi do 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje nagranie radiowej powieści w odcinkach złożone z najbardziej emocjonujących scen, • wyjaśnia, czym różni się akcja od fabuły utworu, wskazuje przykłady wydarzeń epizodycznych, retrospekcji, epilogu, • dokonuje charakterystyki porównawczej wybranych bohaterów powieści, • określa sposoby przedstawienia przez narratora bohaterów zbiorowych, wyjaśnia

	<p>tekstu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • w opisie bitwy pod Grunwaldem wskazuje i nazywa podstawowe środki stylistyczne, próbuje określić ich funkcję, 	<p>byli ci bohaterowie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • w opisie bitwy pod Grunwaldem wskazuje i nazywa istotne środki stylistyczne, określa ich funkcję, 	<p>konfrontacji bohaterów zbiorowych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady składników świata przedstawionego o charakterze historycznym i fikcyjnym, • analizuje język opisu bitwy pod Grunwaldem, 	<p>cel, który dzięki tym sposobom został osiągnięty,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego utwór jest powieścią historyczną, • analizuje i interpretuje opis bitwy pod Grunwaldem,
<p>Nauka o języku. <i>Drzewiej bywało...</i> Archaizmy i archaizacja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje w tekście archaizmy, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje w tekście archaizmy, próbuje określić ich typy, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym są archaizmy, rozróżnia ich typy, wskazuje przykłady w tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega archaizacja, jakim celom służy,

Spotkania ze sztuką. Jan Matejko <i>Bitwa pod Grunwaldem</i>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy warstwy przedstawieniowej obrazu, łączy je z tematem dzieła, 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje malarskie sposoby przedstawienia wybranych postaci obrazu, 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wykorzystane przez artystę środki języka malarskiego, wyjaśnia ich funkcję, 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje i komentuje przyczyny i efekty sposobu kreowania przez artystę malarskiej wizji historycznego wydarzenia,
Andrzej Sapkowski Granica możliwości (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje główne elementy świata przedstawionego w utworze, wyjaśnia, jaki był cel wyprawy opisanej w utworze, określa charakterystyczne cechy języka, którym posługuje się wybrany bohater, 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia uczestników wyprawy, przedstawia ich, określa motywy, które skłoniły bohaterów do udziału w ekspedycji, analizuje język, którym posługuje się wybrana postać z utworu, 	<ul style="list-style-type: none"> określa relacje łączące bohaterów utworu, ocenia pobudki, którymi kierowali się poszczególni bohaterowie biorący udział w wyprawie, rozpoznaje stylizację w utworze, nazywa jej rodzaje, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego opowiadanie należy do utworów fantasy, przedstawia i komentuje postawy życiowe, reprezentowane przez bohaterów, wyjaśnia, czemu służy zastosowana w utworze stylizacja językowa,
Nauka o języku <i>Składniowe łamigłówki.</i> Wypowiedzenia wielokrotnie złożone	<ul style="list-style-type: none"> przekształca podane zdania pojedyncze w wielokrotnie złożone, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje i tworzy zdania wielokrotnie złożone, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje i tworzy różne rodzaje zdań wielokrotnie złożonych, 	<ul style="list-style-type: none"> świadomie i celowo stosuje w wypowiedziach różne rodzaje zdań wielokrotnie złożonych,
Jan Twardowski <i>Trochę plotek o świętych</i>	<ul style="list-style-type: none"> wprowadza do tekstu wiersza znaki 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia niektóre określenia 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje 	<ul style="list-style-type: none"> omawia poetyckie

	interpunkcyjne, odczytuje zgodnie z nimi głośno tekst,	prezentujące bohaterów wiersza, próbuje wyjaśnić ich znaczenie,	przykłady kolokwializmów i paradoksów; wyjaśnia, jakie znaczenia zostały dzięki nim wyeksponowane,	sposoby przedstawiania bohaterów, wyjaśnia wynikające z nich znaczenia,
Wiktor Hugo Katedra Marii Panny w Paryżu (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie tekstu wyjaśnia, jakie funkcje pełniła tytułowa katedra w czasach średniowiecza, z podanych propozycji wybiera te, które wskazują cechy wspólne gotyckich świątyń i wielkich dzieł literackich, 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie tekstu opisuje fasadę katedry, z podanych propozycji wybiera te, które wskazują cechy wspólne gotyckich świątyń i wielkich dzieł literackich, uzasadnia swój wybór, 	<ul style="list-style-type: none"> z punktu widzenia paryskiego przewodnika opisuje fasadę katedry, próbuje samodzielnie wskazać wspólne cechy gotyckich świątyń i wielkich dzieł literackich, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jakie symboliczne funkcje pełniła główna fasada katedry, porównuje literacki opis katedry z podanymi dziełami malarskimi,
Nauka o języku. Kropka, kreska, kropka, czyli interpunkcyjne SOS Interpunkcja w wypowiedzeniach	<ul style="list-style-type: none"> zna najczęściej stosowane znaki interpunkcyjne, stara się je stosować w praktyce, 	<ul style="list-style-type: none"> zna wszystkie znaki interpunkcyjne, stara się je stosować w praktyce, 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje poprawnie wszystkie znaki interpunkcyjne, 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje poprawnie wszystkie znaki interpunkcyjne ze świadomością funkcji, które pełnią,
Miron Białoszewski <i>Fioletowy gotyk</i>	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia w tekście wiersza obrazy poetyckie, na podstawie wzoru pisze podanie, 	<ul style="list-style-type: none"> korzystając z podanych propozycji, wyjaśnia znaczenie niektórych metafor tworzących obrazy poetyckie, 	<ul style="list-style-type: none"> próbuje samodzielnie wyjaśnić znaczenia wynikające z metaforyki utworu, pisze samodzielnie podanie, stosuje 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega różne perspektywy, z których patrzy osoba mówiąca, wyjaśnia znaczenie tego zabiegu,

		<ul style="list-style-type: none"> • pisze samodzielnie podanie, 	właściwy układ graficzny zapisu,	<ul style="list-style-type: none"> • pisze podanie, przestrzega wszystkich wyznaczników tej formy wypowiedzi,
Irving Stone <i>Udręka i ekstaza</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia etapy pracy nad posągiem, • wskazuje nawiązania do biblijnej opowieści, 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu opisuje sposób pracy Michała Anioła, • wyjaśnia, dlaczego biblijny Dawid stał się postacią przedstawioną przez artystę, 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu przedstawia przeżycia twórcy w czasie rzeźbienia, • omawia wzorce, do których odwoływał się w swej pracy Michał Anioł, 	<ul style="list-style-type: none"> • relacjonuje i komentuje przebieg procesu twórczego przedstawionego w tekście, • na podstawie tekstu i innych źródeł wyjaśnia, z czego wynika i na czym polega niezwykłość rzeźby Michała Anioła,

<p>Nauka o języku.</p> <p>Od mecenasa do sponsora</p> <p>Zapożyczenia w języku polskim</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje wyraźne zapożyczenia w tekście; wie, w jakim słowniku szukać informacji na ich temat, 	<ul style="list-style-type: none"> • zastępuje zapożyczenia wyrazami rodzimymi, korzysta z odpowiedniego słownika, 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca tekst, zastępując zapożyczenia wyrazami rodzimymi, zachowuje jego spójność i logikę, 	<ul style="list-style-type: none"> • świadomie i celowo stosuje zapożyczenia, zna i stosuje zasady ich używania,
<p>Jan Kochanowski <i>Na swoje księgi; O żywocie ludzkim</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • korzystając z przypisów, przekłada tekst na język współczesny, • przedstawia podstawowe wiadomości na temat twórczości Jana Kochanowskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa tematykę fraszek, ustala, kim może być osoba mówiąca, • wymienia utwory Jana Kochanowskiego, potrafi określić ich gatunek i tematykę, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza sposób myślenia i wartościowania zawarty w obu fraszkach, • wyjaśnia, dlaczego Jana Kochanowskiego można nazwać humanistą, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje motyw teatru świata, tłumaczy jego znaczenie, • zbiera wiadomości dotyczące twórczości Jana Kochanowskiego; porządkuje je, prezentuje,
<p>Wisława Szymborska <i>Utopia</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie słowa <i>utopia</i>, tworzy z nim poprawne związki wyrazowe, • wypisuje z tekstu nazwy własne, ustala, czego dotyczą, 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady obrazujące, co może być utopią, • wyjaśnia sposób tworzenia nazw własnych w utworze, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, o jakiej utopii jest mowa w wierszu, • łączy nazwy własne, użyte w tekście, ze sposobem myślenia człowieka, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia metaforykę wiersza, wykorzystuje podane znaczenie metafor do sformułowania znaczeń tekstu, • odtwarza refleksje osoby mówiącej na temat wartości w życiu człowieka, przedstawia

				własną opinię na ten temat,
Stanisław Barańczak <i>Południe</i>	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje pytania do tekstu, • dostrzega niezwykłość graficznego zapisu tekstu, próbuje wyjaśnić jego związek z tematyką wiersza, 	<ul style="list-style-type: none"> • z podanych propozycji hipotez interpretacyjnych wybiera tę, którą uważa za najtrafniejszą, • wyjaśnia związek graficznego zapisu tekstu z tytułem i tematyką utworu, 	<ul style="list-style-type: none"> • próbuje samodzielnie sformułować hipotezę interpretacyjną dotyczącą znaczeń tekstu, • z podanych propozycji wybiera znaczenia metafor występujących w wierszu, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia własną propozycję interpretacji utworu, • wyjaśnia znaczenie metafor, występujących w utworze,

<p>Molier <i>Skąpiec</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wybiera z tekstu fragmenty, na podstawie których można nazwać cechy charakteru i osobowości głównego bohatera, próbuje je komentować, • wymienia członków rodziny, krótko ich przedstawia, • wskazuje fragmenty, które uznaje za komiczne, próbuje określić źródło komizmu, • pisze zawiadomienie o klasowej inscenizacji fragmentów <i>Skąpca</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa stosunek głównego bohatera do różnych wartości, popiera swą opinię przykładami z tekstu, • przedstawia i opisuje relacje łączące członków rodziny, • podaje z tekstu przykłady komizmu postaci, sytuacji, słowa, • pisze opowiadanie, w którym bohaterem jest współczesniona postać skąpca, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza opinie innych bohaterów o tytułowej postaci, komentuje je, • określa i ocenia więzi emocjonalne między członkami przedstawionej rodziny, • omawia różne rodzaje komizmu wykorzystane w utworze, określa ich rolę i cel, • tworzy charakterystykę głównego bohatera, 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia i komentuje sposób przedstawienia postaci w dramacie, wyjaśnia, na czym polega komedia charakterów, • uogólnia sądy o ludziach przedstawionych w utworze, • wyjaśnia, na czym polega komizm jako kategoria estetyczna, wykorzystuje odwołania do tekstu, • proponuje współczesnioną wersję <i>Skąpca</i>,
<p>Ignacy Krasicki <i>Hymn do miłości ojczyzny</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje adresata utworu, • rozpoznaje tezę zawartą w utworze, formułuje ją własnymi słowami, • przypomina, czym 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście apostrofę; określa charakter adresata, • wskazuje wersy o charakterze argumentacyjnym, odtwarza ich zawartość treściową, • wyjaśnia, dlaczego utwór reprezentuje 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega i wyjaśnia związek adresata z tonacją uczuciową wiersza, • określa kompozycję utworu, wydziela w niej tezę, argumenty, konkluzję, komentuje związek kompozycji z 	<ul style="list-style-type: none"> • określa osobę mówiącą w wierszu, ustala, w czym imieniu się wypowiada i jaki jest jej związek z adresatem, rozpoznaje lirykę zwrotu do adresata, • określa styl utworu, dostrzega i nazywa

	<p>cechuje się hymn jako gatunek liryczny,</p> <ul style="list-style-type: none"> • pod kierunkiem nauczyciela pisze rozprawkę, 	<p>hymn jako gatunek liryczny,</p> <ul style="list-style-type: none"> • pisze samodzielnie rozprawkę, gromadzi wystarczające do udowodnienia tezy argumenty, 	<p>tematem,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia związek gatunku utworu z jego tematyką, • pisze rozprawkę, hierarchizuje argumenty, zbiera wnioski, 	<p>językowe środki, wpływające na cechy tego stylu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady innych utworów reprezentujących gatunek hymnu; zestawia je z tekstem Krasickiego, wskazuje podobieństwa i różnice, • pisze rozprawkę, realizuje wszystkie cechy tej formy wypowiedzi,
<p>Ignacy Krasicki <i>Bajki</i> (wybór)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza własnymi słowami treść poznanych bajek, • wie, że pod postaciami zwierzęcych bohaterów przedstawieni zostali ludzie, • cytuje fragmenty, z których wynika pouczenie, • wymienia cechy bajki jako gatunku literackiego, 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje tematy kolejnych bajek, • wie, czym jest alegoria, wskazuje jej przykłady w tekstach bajek, • wyjaśnia, czym jest morał, wskazuje jego przykłady z tekstów, • wyjaśnia, dlaczego poznane utwory reprezentują bajkę jako gatunek literacki, 	<ul style="list-style-type: none"> • dzieli poznane bajki ze względu na podejmowany przez nie temat, • wyjaśnia, na czym polega i z czego wynika alegoryczny charakter bajek, • wyjaśnia rolę morału w bajkach, • wie, że bajka jest gatunkiem pogranicznym, wskazuje cechy epickie i liryczne, 	<ul style="list-style-type: none"> • uogólnia spostrzeżenia związane z tematyką bajek Krasickiego, • uogólnia sądy na temat bohaterów bajek, • wyjaśnia, na czym polega i z czego wynika dydaktyczny charakter bajek, • omawia bajkę jako gatunek literacki, rozróżnia bajki epigramatyczne i

				narracyjne,
Zofia Kossak-Szczucka <i>Obiad czwartkowy</i>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza podstawowe informacje o obiadach czwartkowych (miejsce, czas, cel, uczestnicy), 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia wszystkich uczestników obiadów czwartkowych, przedstawia ich, 	<ul style="list-style-type: none"> • zbiera i przedstawia dodatkowe informacje o uczestnikach obiadów czwartkowych i przebiegu ich spotkań, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polegała ważna dla polskiej kultury rola obiadów czwartkowych,
Nauka o języku <i>Na pomoc Matejce i Sapieszce, czyli stąpanie po kruchym lodzie...</i> O odmianie nazwisk	<ul style="list-style-type: none"> • zna podstawowe reguły odmiany nazwisk, stara się je stosować w praktyce, 	<ul style="list-style-type: none"> • stara się poprawnie odmieniać nazwiska, 	<ul style="list-style-type: none"> • zna reguły odmiany nazwisk, stosuje je w praktyce, 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie odmienia wszystkie typy nazwisk,
Adam Mickiewicz <i>Świtez</i>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza główne wydarzenia utworu, • wymienia bohaterów utworu, dzieli je na postaci fantastyczne i realistyczne, • przypomina główne cechy ballady, • wskazuje i nazywa podstawowe środki poetyckie służące do przedstawienia elementów krajobrazu, 	<ul style="list-style-type: none"> • porządkuje wydarzenia przedstawione w utworze, dzieli je na fantastyczne i realistyczne, • określa postawy bohaterów przedstawionych w retrospekcji z punktu widzenia dobra i zła, • wskazuje cechy ballady w utworze, • dostrzega różnorodność 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia dwa plany czasowe w utworze, przyporządkowuje im odpowiednie wydarzenia, • określa postawy bohaterów i narratora wobec rzeczywistości, • wskazuje w utworze cechy różnych rodzajów literackich, • wskazuje przykłady środków poetyckich 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, czym jest retrospekcja; wyjaśnia, czemu służy w toku narracji i jakie skutki wywołuje, • komentuje, w jaki sposób ukazany został problem winy i kary w utworze, • przedstawia balladę jako gatunek literacki, • analizuje język utworu, łączy swe spostrzeżenia z tematyką i gatunkiem

		zastosowanych środków poetyckich, nazywa środki budujące nastrój, określa ten nastrój,	związanych z wrażeniami plastycznymi i akustycznymi tworzącymi nastrój, omawia ich funkcję,	utworu,
Nauka o języku. <i>Gdziekolwiek będziesz...</i> Nazwy miejscowe i ich odmiana	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje poprawną odmianę popularnych i często używanych nazw miejscowych, 	<ul style="list-style-type: none"> • stara się stosować poprawną odmianę nazw miejscowych, 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie odmienia nazwy miejscowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • zna reguły odmiany nazw miejscowych, poprawnie stosuje je w praktyce,
Adam Mickiewicz <i>Do M***</i>	<ul style="list-style-type: none"> • określa, kim może być osoba mówiąca i adresat utworu, przywołuje odpowiednie fragmenty tekstu, • dostrzega rytmiczność utworu, próbuje ustalić, z czego ona wynika, 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa relacje łączące osobę mówiącą i adresata, popiera swe ustalenia przykładami z tekstu, • omawia układ rymów, budowę strof, wskazuje te elementy jako sposób rytmizacji utworu, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa sytuację liryczną, wyodrębnia zdarzenia i sytuacje, o których mówi podmiot liryczny, • wymienia wszystkie sposoby rytmizacji tekstu, 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia stan psychiczny osoby mówiącej, nazywa jej uczucia, łączy tekst z biografią poety, podaje argumenty, • omawia sposoby rytmizacji tekstu; wyjaśnia, jak wpływa ona na nastrój i przedstawiane emocje,
Juliusz Słowacki <i>Hymn</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wybiera fragmenty opisujące przestrzeń, wydobywa z nich znaczenia dosłowne, • ustala, kim może 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia obrazy poetyckie, związane z przestrzenią, ustala ich zawartość, • wskazuje 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje sposób tworzenia obrazów poetyckich związanych z przestrzenią, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa symboliczny charakter przestrzeni, łączy ją z emocjami osoby mówiącej,

	<p>być osoba mówiąca, uzasadnia swą opinię przykładami z tekstu,</p> <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje refren w utworze, wyjaśnia jego rolę, 	<p>fragmenty mówiące o przeszłości i przyszłości bohatera lirycznego, komentuje je,</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje budowę tekstu, wskazuje powtarzające się elementy, 	<ul style="list-style-type: none"> określa stan psychiczny i emocje bohatera; ustala, czym są spowodowane, omawia kompozycję wewnętrzną i budowę wiersza, łączy je z nastrojem utworu, 	<ul style="list-style-type: none"> zna pojęcie liryki osobistej; wyjaśnia, dlaczego utwór należy do tego typu liryki, analizuje budowę i kompozycję wewnętrzną, zestawia je ze stylem wypowiedzi poetyckiej, formułuje wnioski,
<p>Spotkania ze sztuką. Caspar David Friedrich <i>Wędrowiec nad morzem</i> <i>chmur</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy przedstawione na obrazie, opisuje widok, który roztacza się przed patrzącym, wskazuje podstawowe środki języka malarskiego, wykorzystane w dziele, 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje elementy, które mogą mieć znaczenia symboliczne, próbuje ustalić te znaczenia, wskazuje podstawowe środki języka malarskiego wykorzystane w dziele, próbuje odczytać wynikające z nich znaczenia, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia symboliczne znaczenia elementów, przedstawionych na obrazie, analizuje kompozycję obrazu, wyjaśnia wynikające z niej znaczenia przenośne, 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia dosłowne i symboliczne znaczenia dzieła, skazuje i nazywa zasady kompozycyjne, którym podporządkowane jest dzieło, określa wynikające z kompozycji znaczenia,
<p>Juliusz Słowacki <i>Testament mój</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje wersy, w których poeta mówi o swoim życiu, na ich podstawie odtwarza konkretne informacje, wskazuje 	<ul style="list-style-type: none"> komentuje wersy dotyczące życia bohatera, zestawia je z informacjami biograficznymi dotyczącymi poety, 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje wersy mówiące o twórczości, wyjaśnia ich metaforykę, odtwarza treść nakazów i prośb 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia portret człowieka i artysty wpisany w tekst, komentuje refleksje

	<p>fragmenty, ujawniające adresatów wypowiedzi,</p>	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje adresata konkretnego i uogólnionego, 	<p>skierowanych do adresatów, komentuje je,</p>	<p>dotyczące wpływu twórczości na potomnych,</p>
<p>Cyprian Norwid <i>Za wstęp (Ogólniki)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> własnymi słowami odtwarza treść kolejnych strof, wskazuje, co niezwykłego dostrzega w budowie i zapisie utworu, 	<ul style="list-style-type: none"> określa, o jakich etapach życia człowieka mówi wiersz, podaje cytaty z tekstu, omawia warstwę interpunkcyjną utworu, próbuje określić efekty uzyskane za pomocą znaków interpunkcyjnych, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie metafor przedstawiających etapy życia człowieka, analizuje język poetycki utworu, formułuje wnioski, 	<ul style="list-style-type: none"> odtwarza poglądy poety na temat roli poezji, wskazuje, które wartości uznaje on za najważniejsze, przedstawia nowatorstwo formy i języka utworu,
<p>Bolesław Prus <i>Kamizelka</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> odtwarza przebieg wydarzeń przedstawionych w utworze, wypisuje i porządkuje informacje o wszystkich bohaterach utworu, 	<ul style="list-style-type: none"> porządkuje informacje na temat elementów świata przedstawionego, przedstawia bohaterów utworu, posługuje się odpowiednimi cytatami, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego utwór ma charakter realistyczny, omawia relacje i uczucia łączące głównych bohaterów, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób prezentacja świata przedstawionego podporządkowana została wymogom gatunku, na podstawie tekstu uogólnia refleksje na temat związków między ludźmi,

<p>Bolesław Prus <i>Kroniki</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje temat tekstu, • wskazuje słowa i wypowiedzi charakterystyczne dla języka potocznego, próbuje ustalić cel ich użycia w tekście przez autora, • pisze sprawozdanie z wydarzenia, którego był świadkiem lub uczestnikiem, 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje problemy, poruszane w tekście, • wskazuje zastosowane środki stylistyczne, określa ich funkcję, • pisze sprawozdanie, próbuje stosować funkcjonalny styl wypowiedzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza opinie i oceny autora tekstu, • nazywa najważniejsze cechy stylu autora, popiera je przykładami, • pisze artykuł związany tematycznie ze wskazanymi problemami, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego tekst ma charakter publicystyczny, • charakteryzuje styl tekstu, zwraca uwagę na jego specyficzne cechy, • pisze artykuł poruszający problemy, które uznaje za ważne,
<p>Gatunki dziennikarskie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie informacji wstępnych wylicza najważniejsze zadania tekstów prasowych, • przedstawia ostatnio przeczytane teksty prasowe, określa ich tematykę, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje podstawowe gatunki prasowe, • próbuje ocenić przeczytane ostatnio teksty prasowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia gatunki prasowe, zna ich podstawowe cechy, rozpoznaje je w tekstach, • wartościuje przeczytane ostatnio teksty prasowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między tekstem literackim a tekstem dziennikarskim, • komentuje, ocenia i wartościuje poznawane samodzielnie teksty prasowe,
<p>Ryszard Kapuściński <i>Jeszcze dzień życia</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - streszcza poznany fragment reportażu, - wyodrębnia z tekstu fragmenty opisowe; ustala, czego dotyczą, 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje najważniejsze wydarzenia, ustala powiązania przyczynowo-skutkowe między nimi, - we fragmentach opisowych wskazuje i 	<ul style="list-style-type: none"> - na podstawie przedstawionych wydarzeń określa tematykę i problematykę reportażu, - wyodrębnia z tekstu dygresje, ustala, czego dotyczą, jaką pełnią rolę 	<ul style="list-style-type: none"> - komentuje, jakie prawdy ogólne i refleksje można sformułować po zapoznaniu się z treścią reportażu, - charakteryzuje styl reportażu Kapuścińskiego,

	- wymienia podstawowe cechy reportażu jako gatunku,	nazywa środki językowe, określa ich funkcję, - wyjaśnia, czym cechuje się reportaż jako gatunek, podaje przykłady utworów,	w tekście, - rozpoznaje cechy stylu publicystycznego,	- porównuje styl publicystyczny ze stylem naukowym, formułuje wnioski,
Kazimierz Przerwa Tetmajer <i>O Panu Jezusie i zbójnikach</i>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia bohaterów opowiadania, proponuje zasadę ich podziału, wyodrębnia wyrazy gwarowe, próbuje je wyjaśnić na podstawie kontekstu, 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia wydarzenia utworu, dzieli je na realistyczne i fantastyczne, tłumaczy fragmenty zdań, w których występuje stylizacja gwarowa, 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia punkt kulminacyjny, określa kompozycję utworu, rozpoznaje różne sposoby stylizacji gwarowej, podaje ich przykłady z tekstu, 	<ul style="list-style-type: none"> formułuje problematykę utworu, omawia różnice między sprawiedliwością ludzką a Boską, ozumie całość tekstu, tłumaczy go na język literacki, wyjaśnia, na czym polega i czemu służy stylizacja gwarowa,
Nauka o języku. Jak głowa, taka mowa Gwary i dialekty	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela język ogólny i gwarowy, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie najczęściej spotykanych regionalizmów, 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje cechy języka własnego regionu, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jakie znaczenie dla kultury narodowej mają regionalne odmiany języka
Stefan Żeromski <i>Silaczka</i> (fragmenty)	<ul style="list-style-type: none"> odtwarza historię życia Pawła Obareckiego, porządkuje chronologicznie 	<ul style="list-style-type: none"> przypomina, jakie idee chciał początkowo realizować bohater, podaje przyczyny, dla 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje postawy życiowe Obareckiego i Bozowskiej, ocenia życiowe wybory bohaterów, 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega ironię narratora, wyjaśnia jej znaczenie dla oceny postawy Obareckiego, uogólnia refleksje

	<p>wydarzenia z nim związane,</p> <ul style="list-style-type: none"> • odtwarza, w jaki sposób Obarecki ocenił życiowe wybory Stasi Bozowskiej, 	<p>których z nich zrezygnował,</p> <ul style="list-style-type: none"> • próbuje ocenić życiowe wybory bohaterów, 	<p>popiera swą ocenę argumentami,</p>	<p>na temat życiowych wyborów człowieka, ich przyczyn i skutków,</p>
<p>Bolesław Leśmian <i>Dziewczyna</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza własnymi słowami historię opowiedzianą w utworze, • prezentuje swoje wrażenia związane z poznaniem tekstem, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia realistyczne i fantastyczne elementy przedstawionego świata, • wymienia neologizmy, ustala, od jakich wyrazów pochodzą i co oznaczają, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia symboliczne znaczenia elementów świata przedstawionego w utworze, • określa nastrój utworu; wskazuje i nazywa środki językowe, dzięki którym został on stworzony, 	<ul style="list-style-type: none"> • omentuje, jakie postawy wobec świata zaprezentowane są w tekście, określa postawę osoby mówiącej wobec nich, • analizuje język utworu, wskazuje jego specyficzne cechy,
<p>Maria Pawlikowska-Jasnorzewska <i>Wiersze</i> (wybór)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa ogólną tematykę wszystkich wierszy, • wskazuje elementy wypowiedzi pozwalające określić osobę mówiącą, • wskazuje i nazywa podstawowe środki 	<ul style="list-style-type: none"> • konkretyzuje temat każdego utworu, • określa osobę mówiącą, • wskazuje i nazywa podstawowe środki języka 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje wspólne elementy tematyczne utworów, • nazywa emocje, określa stan uczuciowy osoby mówiącej, • wyodrębnia obrazy poetyckie, omawia 	<ul style="list-style-type: none"> • łączy tematykę utworów z poezją o tematyce uczuciowej, podaje przykłady innych, podejmujących ją twórców, • opisuje sytuacje liryczne zobrazowane w wierszach, łączy z nimi stany uczuciowe

	języka poetyckiego,	poetyckiego, określa ich znaczenie dla tekstu,	sposoby ich kreowania,	osoby mówiącej, • dostrzega puenty, komentuje ich rolę w budowaniu znaczeń całości,
Magdalena Samozwaniec <i>Maria i Magdalena</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia uczestników spotkania, przedstawia ich, - na podstawie wzoru pisze CV, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia twórców biorących udział w spotkaniu, gromadzi o nich dodatkowe informacje, • pisze samodzielnie CV, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia realia życia literackiego zaprezentowane w utworze, • pisze CV, zachowuje formę graficzną tej formy wypowiedzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje intencje wypowiedzi bohaterów, • pisze CV, realizuje wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi,
Konstanty Ildefons Gałczyński <i>Prośba o wyspy szczęśliwe;</i> Pieśń III	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje nadawcę i adresata wypowiedzi poetyckiej, • wskazuje anaforę, 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje sytuację liryczną w obu tekstach, • określa rolę anafory w tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> • określa nastrój utworów, • wskazuje, nazywa środki poetyckie kreujące nastrój utworów, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje w tekście motyw arkadyjski, komentuje jego związek z tematyką utworów, • komentuje sposoby kreowania obrazów poetyckich,

<p>Ernest Hemingway <i>Stary człowiek i morze</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ● relacjonuje kolejne etapy walki bohatera z marlinem, ● przedstawia głównego bohatera, opisuje jego wygląd, ● wskazuje fragmenty opisowe w tekście, ustala ich tematykę, ● wypisuje z tekstu zdania o charakterze sentencji, ● 	<ul style="list-style-type: none"> ● relacjonuje w czasie teraźniejszym przebieg walki bohatera z marlinem, ● wymienia cechy charakteru głównego bohatera, przywołuje potwierdzające je sytuacje, ● analizuje fragmenty opisowe utworu, ● przedstawia swoje rozumienie sentencji, zawartych w utworze, 	<ul style="list-style-type: none"> ● relacjonuje przebieg zmagania bohatera z marlinem, eksponuje emocje i uczucia, ● tworzy psychologiczny portret głównego bohatera, ● analizuje i komentuje fragmenty opisowe utworu, ● komentuje sentencje zawarte w tekście, ● 	<ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia metaforyczny sens walki bohatera z marlinem, ● określa motywy postępowania głównego bohatera, komentuje je i ocenia, ● ustala przerośnięte znaczenia wynikające z fragmentów opisowych utworu, ● uogólnia refleksje, związane ze znaczeniami wynikającymi z sentencji, ●
<p>Aleksander Kamiński <i>Kamienie na szaniec</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ● odtwarza podstawowe realia okupowanej Warszawy, ● wymienia główne 	<ul style="list-style-type: none"> ● opowiada o realiach okupowanej Warszawy, przywołuje fragmenty tekstu, ● wyjaśnia, czym był Mały Sabotaż, porządkuje informacje 	<ul style="list-style-type: none"> ● przedstawia, jak żyli ludzie w okupowanej Warszawie, uzupełnia informacje z tekstu wiadomościami zdobytymi 	<ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia, do jakiego typu literatury można zaliczyć utwór Kamińskiego, uzasadnia swą opinię, ● komentuje, jaką rolę odgrywały akcje

	<p>akcje Małego Sabotażu, opowiada o przebiegu jednej z nich,</p> <ul style="list-style-type: none"> • korzystając ze słownika, wyjaśnia różnice między sabotażem a dywersją, • przedstawia bohaterów utworu, podaje ich imiona, nazwiska, pseudonimy, zainteresowania, • według wzoru tworzy notkę biograficzną, • odtwarza przebieg akcji pod Arsenalem, • według wzoru tworzy opis sytuacji, • wyjaśnia, skąd pochodzi tytuł utworu, 	<p>związane z akcjami małego sabotażu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiada o wybranej akcji dywersyjnej opisanej w utworze, • ustala, co łączyło głównych bohaterów utworu, • tworzy notkę biograficzną, • opowiada o przebiegu akcji pod Arsenalem, • tworzy opis sytuacji, • opowiada o wydarzeniach związanych z przywołaniem fragmentu wiersza Słowackiego, 	<p>samodzielnie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • zbiera wiadomości na temat akcji Małego Sabotażu, uogólnia je, • zbiera, porządkuje i uogólnia informacje związane z akcjami dywersyjnymi opisanymi w utworze, • porównuje głównych bohaterów utworu, formułuje wnioski, • tworzy notkę biograficzną, zwraca uwagę na porządek informacji, • relacjonuje przebieg akcji pod Arsenalem, • tworzy opis sytuacji, dynamizuje wypowiedź, • wyjaśnia metaforyczne znaczenie tytułu, 	<p>Małego Sabotażu dla ludności okupowanej stolicy,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia refleksje związane z dylematami moralnymi, jakie przeżywali bohaterowie biorący udział w akcjach dywersyjnych, • przedstawia głównych bohaterów utworu jako reprezentantów „pokolenia Kolumbów”, • tworzy notkę biograficzną, selekcjonuje, porządkuje informacje, • relacjonuje przebieg akcji pod Arsenalem, przedstawia emocje uczestników, • tworzy opis sytuacji, stosuje funkcjonalnie środki językowe, dynamizujące wypowiedź,
--	---	---	---	---

				<ul style="list-style-type: none"> • komentuje, w jaki sposób bohaterowie zrealizowali przesłanie poetyckie Słowackiego,
Krzysztof Kamil Baczyński <i>Elegia o...[chłopcu polskim]</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wyodrębnia obrazy poetyckie, • ustala, kto może być osobą mówiącą, a kto adresem utworu, 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega i omawia zasadę tworzenia obrazów poetyckich, • komentuje relacje łączące osobę mówiącą z adresem, przywołuje odpowiednie sformułowania z tekstu, 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega dwa plany czasowe, wyjaśnia zasadę ich zestawienia, • wyjaśnia symboliczne znaczenie tytułu, formułuje uniwersalne przesłanie utworu, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia metaforę utworu, • uogólnia refleksje na temat postaw człowieka wobec zła,
Anna Świrszczyńska <i>Strzelać w oczy człowieka; Jej śmierć ma szesnaście lat</i>	<ul style="list-style-type: none"> • ustala, co łączy bohaterów lirycznych obu wierszy, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jakie wspólne przeżycia i doświadczenia mieli bohaterowie obu utworów, 	<ul style="list-style-type: none"> • uogólnia sądy na temat postawy moralnej bohaterów obu wierszy, 	<ul style="list-style-type: none"> • uogólnia refleksje wynikające ze znaczeń obu tekstów,
Melchior Wańkowicz <i>Ziele na kraterze</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, z jakimi rzeczywistymi wydarzeniami związany jest tekst Wańkowicza, 	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie tekstu wymienia, w jaki sposób wyraża się pamięć o poległych powstańcach, 	<ul style="list-style-type: none"> • przyporządkowuje symboliczne znaczenia zdarzeniom przedstawionym w tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> • łączy bohaterów utworu z tradycjami walki o niepodległość, dostrzega ciągłość historii i uniwersalizm postaw,
Tadeusz Różewicz <i>Warkoczyk</i>	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza sytuację liryczną, z którą 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega kontrast, wskazuje elementy 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega, że wiersz należy do liryki 	<ul style="list-style-type: none"> • określa styl wypowiedzi osoby

	związana jest wypowiedź osoby mówiącej,	kontrastujące ze sobą, wyjaśnia rolę kontrastu w tworzeniu znaczeń,	pośredniej, wyjaśnia, jakie ma to znaczenie dla wymowy utworu,	mówiącej; wyjaśnia, w jaki sposób wpływa ona na wymowę utworu,
Ida Fink <i>Zabawa w klucz</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega i z czym jest związana sytuacja bohaterów opowiadania, • porządkuje wydarzenia przedstawione w opowiadaniu, • 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kim są bohaterowie opowiadania, z czego wynika ich zachowanie, • wyodrębnia kolejne etapy akcji opowiadania, • 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, z czego wynika i na czym polega tragizm tytułowej zabawy, • odtwarza zmiany napięcia akcji, ustala, z czym są związane, 	<ul style="list-style-type: none"> • uogólnia refleksje na temat postaw człowieka w sytuacji zagrożenia, • wyjaśnia, w jaki sposób konstrukcja akcji opowiadania podkreśla jego dramatyzm, •
Wisława Szymborska <i>Koniec i początek</i>	<ul style="list-style-type: none"> • wypisuje z tekstu sformułowania wiążące się z wojną, • wyodrębnia obrazy poetyckie, 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynności wykonywane przez ludzi po wojnie, uogólnia je, • wskazuje frazeologizmy, wyjaśnia ich rolę w tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje tytuł utworu, zestawia go z treścią wypowiedzi poetyckiej, • dostrzega ironię w wypowiedzi; ustala, czego dotyczy 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia i komentuje stosunek ludzi do minionych wojennych wydarzeń, • analizuje język wypowiedzi poetyckiej,
Aldous Huxley <i>Nowy wspaniały świat</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • ustala miejsce, czas opisywanych wydarzeń, • przedstawia swoje wrażenia, związane ze 	<ul style="list-style-type: none"> • porządkuje informacje dotyczące tego, co widzieli studenci w czasie wizyty w ośrodku, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaki był cel działań prowadzonych w ośrodku, • ocenia świat 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje, jaki jest świat przedstawiony w utworze, • wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>antyutopia</i>,

	światem opisanym w tekście,	• ocenia świat opisany w tekście,	opisany w tekście, przedstawia argumenty,	uzasadnia, dlaczego można je łączyć z poznanym tekstem,
George Orwell <i>Folwark zwierzęcy</i>	<ul style="list-style-type: none"> • omawia podstawowe elementy świata przedstawionego w utworze, • wymienia bohaterów utworu, krótko ich przedstawia, • wypisuje zwroty charakterystyczne dla języka propagandy, • na podstawie wzoru pisze protokół, 	<ul style="list-style-type: none"> • porządkuje informacje dotyczące świata przedstawionego w utworze, • dostrzega alegorię jako sposób prezentacji bohaterów, • wskazuje charakterystyczne cechy języka propagandy, • pisze protokół związany z wydarzeniami przedstawionymi w powieści, 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób prezentacji świata przedstawionego w utworze, • wyjaśnia, jakie ludzkie postawy prezentują poszczególne zwierzęta, • omawia mechanizmy manipulacji językowej, • pisze protokół związany z rzeczywistymi wydarzeniami, 	<ul style="list-style-type: none"> • kreśla cele, jakim służy sposób prezentacji świata przedstawionego w utworze, • formułuje uniwersalne przesłania wynikające ze sposobu kreacji bohaterów, • omawia językowe mechanizmy manipulowania świadomością ludzi, kreowania rzeczywistości, • pisze protokół, przestrzega wszystkich zasad realizowanych przez tę formę wypowiedzi,
Sławomir Mrozek <i>Rewolucja</i>	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada o działaniach bohatera, • ustala, co może śmieszyć czytelnika 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny postępowania bohatera, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jakie cele chciał osiągnąć bohater, jaki były skutki jego działania, 	<ul style="list-style-type: none"> • uogólnia sens działań bohatera opowiadania, • wyjaśnia, jaki jest

	opowiadania,	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje źródła komizmu, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co jest źródłem groteski w utworze, 	cel zastosowania konwencji groteski w utworze,
Nauka o języku. <i>Na początku było słowo, a na końcu frazes...</i> Perswazja i manipulacja językowa	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia perswazję od manipulacji językowej, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym różni się perswazja od manipulacji językowej, 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega w tekstach przejawy perswazji i manipulacji językowej, 	<ul style="list-style-type: none"> ozumie mechanizmy perswazji i manipulacji językowej,
Stanisław Barańczak <i>Określona epoka</i>	<ul style="list-style-type: none"> określa sytuację odtwarzaną przez tekst wiersza, dostrzega nawiązania do języka przemówień, wskazuje ich przykłady, 	<ul style="list-style-type: none"> ustala, kim może być osoba mówiąca, wskazuje typowe cechy języka przemówień występujące w tekście wiersza, 	<ul style="list-style-type: none"> podaje charakterystyczne cechy świata opisanego w utworze, ocenia styl języka wykorzystany w wierszu, 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega uniwersalny charakter prezentowanego świata, komentuje, w jaki sposób poeta uwidacznia w utworze swoją postawę,
Jerome David Salinger <i>Buszujący w zbożu</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> zbiera informacje o bohaterach (kim są, czym się zajmują, co ich łączy), nazywa rodzaj narracji w utworze, 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia stosunek bohatera do życia; ustala, przeciw czemu się buntuje, wyjaśnia, jaki wpływ na prezentację świata ma użyty rodzaj narracji, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, o czym świadczą marzenia i plany bohatera, wskazuje fragmenty, w których użyta została mowa potoczna, wyjaśnia, czemu służy taki zabieg stylistyczny, 	<ul style="list-style-type: none"> uogólnia refleksje na temat poszukiwania własnej drogi życia przez człowieka, komentuje sposób przedstawienia świata w utworze,
Małgorzata Hillar <i>My z II połowy XX wieku</i>	<ul style="list-style-type: none"> ustala, w czym imieniu wypowiada się osoba mówiąca, 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia osiągnięcia przywoływane przez 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega kontrast, wyjaśnia, czego dotyczy, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na jakie problemy zwraca uwagę poetka

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie <i>pokolenie</i>, 	<p>osobę mówiącą,</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje znane mu przykłady różnych pokoleń, przypomina ich wspólne doświadczenia, 	<ul style="list-style-type: none"> • próbuje scharakteryzować pokolenie, do którego należy, 	<p>wypowiedź,</p> <ul style="list-style-type: none"> • próbuje wskazać wartości ważne dla pokolenia, do którego należy,
Sylvia Plath <i>Szklany klosz</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia osiągnięcia bohaterki i jej pomysły dotyczące przyszłości, • na podstawie wzoru pisze list motywacyjny, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia, na czym polegały i z czego wynikały dylematy bohaterki, • pisze samodzielnie list motywacyjny, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia symboliczne znaczenie opowieści o drzewie figowym, • pisze list motywacyjny, zachowuje właściwą kompozycję, 	<ul style="list-style-type: none"> • uogólnia refleksje dotyczące wyborów życiowych człowieka, • pisze list motywacyjny, spełniający wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi,

<p>Spotkania ze sztuką.</p> <p>Paul Gauguin <i>Skąd przybywamy? Kim jesteśmy? Dokąd idziemy?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy warstwy przedstawieniowej obrazu, • wskazuje najważniejsze cechy kompozycji obrazu, • proponuje wyjaśnienie tytułu dzieła, 	<ul style="list-style-type: none"> • ustala, jakimi środkami malarskimi zostały przedstawiane najważniejsze elementy dzieła, • omawia zasady kompozycji postaci na obrazie, • interpretuje tytuł obrazu, 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje znaczenia wynikające z zastosowanych środków języka malarskiego, • proponuje sposób odczytania znaczeń wynikających z kompozycji obrazu, • wyjaśnia, z czego wynika uniwersalizm dzieła, 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia metaforykę obrazu, • wyjaśnia, jak kompozycja obrazu podkreśla jego znaczenia przenośne, • rozpoznaje na obrazie symbole znane z kultury i literatury,
<p>Max Ehrmann <i>Desiderata</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa wartości, o których jest mowa w tekście. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje i głośno odczytuje zasady życia, które uznaje za szczególnie ważne dla współczesnego człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia postawę życiową prezentowaną w tekście. 	<ul style="list-style-type: none"> • komentuje postawę życiową, która została przedstawiona w tekście.

KRYTERIA OGÓLNE

SPRAWNOŚCI	WYMAGANIA			
	KONIECZNE (ocena: dopuszczający)	PODSTAWOWE (ocena: dostateczny)	ROZSZERZONE (ocena: dobry)	DOPELNIAJĄCE (ocena: bardzo dobry)
UCZEŃ				
SLUCHANIE	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie większość komunikatów werbalnych, • odbiera wystarczającą dla zrozumienia całości ilość informacji, zawartych w dźwięku i obrazie, • porządkuje wysłuchane informacje, • odbiera ogólną intencję cudzej wypowiedzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie komunikaty werbalne, • odbiera większość informacji, zawartych w dźwięku i obrazie, • porządkuje i systematyzuje wysłuchane informacje, • odbiera intencje cudzej wypowiedzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie komunikaty werbalne o wysokim stopniu organizacji, • odbiera informacje zawarte w dźwięku i obrazie, • porządkuje wysłuchane informacje w zależności od ich funkcji, • rozpoznaje intencje cudzej wypowiedzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie komunikaty werbalne o wysokim stopniu skomplikowania, • odróżnia informacje werbalne oraz zawarte w dźwięku i obrazie, • porządkuje i systematyzuje wysłuchane informacje w zależności od ich funkcji, • rozpoznaje i odbiera charakter wypowiedzi i wyrażane w niej intencje,
MÓWIENIE	<ul style="list-style-type: none"> • cytuje fragmenty 	<ul style="list-style-type: none"> • cytuje odpowiednie 	<ul style="list-style-type: none"> • cytuje odpowiednie 	<ul style="list-style-type: none"> •

	<p>tekstu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • formułuje krótką wypowiedź na temat swoich odczuć wywołanych przez dzieło, • przestrzega podstawowych zasad etyki i etykiety mowy w różnych sytuacjach komunikacyjnych, • formułuje ogólną opinię na temat utworu, • tworzy krótką wypowiedź na temat ogólnej problematyki utworu, • odtwarza w wypowiedzi podstawową treść utworu w porządku chronologicznym, • wypowiada się na temat elementów świata przedstawionego w utworze, • prezentuje w wypowiedzi znaczenia dosłowne utworu lirycznego, 	<p>fragmenty tekstu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • formułuje wypowiedź związaną z odczuciami, jakie wywołuje dzieło, • przestrzega zasad etyki i etykiety mowy w różnych sytuacjach komunikacyjnych, • przedstawia swoją opinię na temat utworu, • przedstawia w wypowiedzi problematykę utworu, • odtwarza w wypowiedzi w porządku chronologicznym treść utworu, • tworzy wypowiedź, w której porządkuje informacje, dotyczące świata przedstawionego w utworze, • przedstawia i omawia w wypowiedzi znaczenia dosłowne utworu lirycznego, • wypowiada się na temat przeczytanych 	<p>fragmenty tekstu, uzasadnia ich wybór,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat odczuć, jakie może wywoływać dzieło u odbiorcy, • świadomie dostosowuje swoje wypowiedzi do zasad etyki i etykiety mowy, • przedstawia swoją opinię na temat utworu, uzasadnia ją odwołaniami do dzieła, • tworzy logiczną, zwartą wypowiedź prezentującą problematykę utworu, • przedstawia treść utworu, • formułuje wnioski na temat sposobu prezentowania świata przedstawionego w utworze, • przedstawia w wypowiedzi znaczenia przenośne utworu lirycznego, • wartościuje przeczytane 	<p>ytuje i komentuje odpowiednie fragmenty tekstu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • t woczy zwartą wypowiedź związaną tematycznie z odczuciami, jakie dzieło może wywoływać u odbiorców, • d ostosowuje swoje wypowiedzi do zasad etyki i etykiety mowy, ma świadomość konsekwencji stosowanych w wypowiedzi form językowych, • p przedstawia uzasadnioną opinię na temat utworu, zawiera w niej elementy wartościowania, • t woczy pełną, wyczerpującą, logiczną wypowiedź, prezentującą tematykę utworu,
--	--	---	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat przeczytanych samodzielnie tekstów prasowych, • tworzy wypowiedź prezentującą elementy warstwy przedstawieniowej obrazu, • stosuje w wypowiedzi odpowiednie słownictwo, • tworzy wypowiedzi z poprawnymi konstrukcjami składniowymi, 	<p>samodzielnie tekstów prasowych, wstępnie je ocenia,</p> <ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź, w której omawia środki języka malarskiego wykorzystane dla zaprezentowania warstwy przedstawieniowej obrazu, • stosuje w wypowiedzi bogate słownictwo, • tworzy wypowiedzi z różnorodnymi konstrukcjami składniowymi, 	<p>samodzielnie teksty prasowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź, w której omawia metaforę dzieła malarskiego, • stosuje w wypowiedzi bogate, różnorodne słownictwo, • tworzy wypowiedzi z urozmaiconymi konstrukcjami składniowymi, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia treść utworu, wplata w wypowiedź odwołania do kontekstów, p • komentuje sposób prezentowania świata w utworze, k • przedstawia i komentuje w wypowiedzi znaczenia przenośne utworu lirycznego, p • komentuje, ocenia i wartościuje samodzielnie przeczytane teksty prasowe, k • tworzy wypowiedź, w której przedstawia i komentuje metaforę dzieła malarskiego, t • stosuje w wypowiedzi różnorodne słownictwo, dba o odpowiedni do tematu dobór leksyki, s • t
--	--	--	--	---

				worzy wypowiedzi z różnorodnymi, funkcjonalnie dobraćanymi konstrukcjami składniowymi,
CZYTANIE ODBIÓR TEKSTÓW LITERACKICH I INNYCH TEKSTÓW KULTURY	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje styl biblijny, • rozumie występujące w tekście archaizmy, • rozumie wyrazy gwarowe występujące w tekście, • rozpoznaje w tekście różne rodzaje stylizacji językowej, • odróżnia perswazję od manipulacji językowej, • rozpoznaje w utworze nawiązania do innych dzieł, • rozróżnia literaturę wysoką i popularną, • wydobywa z tekstu informacje, dotyczące faktów, • rozpoznaje podstawowe środki stylistyczne w tekście, • wyodrębnia obrazy 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia podstawowe cechy stylu biblijnego, • rozpoznaje w tekście archaizację, • rozumie tekst, w którym występuje stylizacja gwarowa, • rozpoznaje i nazywa różne rodzaje stylizacji językowej w tekście, • wyjaśnia, czym różni się perswazja od manipulacji językowej, • wyjaśnia sposób nawiązania w utworze do innych dzieł, • dostrzega podstawowe różnice między utworami literatury wysokiej i popularnej, • wydobywa z tekstu informacje, dotyczące 	<ul style="list-style-type: none"> • określa cechy stylu biblijnego, wskazuje ich przykłady w tekście, • określa funkcje archaizacji w tekście, • określa rolę stylizacji gwarowej w tekście, • rozpoznaje różne rodzaje stylizacji, komentuje jej znaczenie w utworze, • dostrzega w tekstach przejawy perswazji i manipulacji językowej, • wyjaśnia rolę nawiązań w utworze do innych dzieł, • dostrzega i komentuje nawiązania do literatury wysokiej w utworach literatury popularnej, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym cechuje się styl biblijny, łączy jego cechy z tematyką i problematyką tekstu, • komentuje rolę archaizacji w tekście, • wyjaśnia, na czym polega i czemu służy stylizacja gwarowa, • wyjaśnia, czemu służy zastosowana w utworze stylizacja językowa, • rozumie mechanizmy perswazji i manipulacji językowej, • komentuje nawiązania do innych dzieł w utworze, • wartościuje utwory literatury wysokiej i popularnej, • odróżnia relacje od opinii, komentuje ich

	<p>poetyckie w utworze lirycznym,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje podstawowe cechy budowy utworu lirycznego, • przedstawia bohatera literackiego, krótko go charakteryzuje, • odtwarza wzory osobowościowe, kreowane w utworach, • dostrzega związki fikcyjnego świata utworu z realną rzeczywistością, • rozpoznaje groteskowy charakter utworu, • wie, czym cechuje się bajka jako gatunek literacki, odróżnia bajkę od baśni, • wie, że reportaż jest gatunkiem publicystycznym, rozpoznaje go wśród innych tekstów, • omawia warstwę przedstawieniową obrazu, 	<p>faktów i opinii,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i nazywa środki stylistyczne w tekście, • odtwarza dosłowne znaczenia obrazów poetyckich, • omawia budowę utworu lirycznego, • charakteryzuje bohatera literackiego, • przedstawia wzory osobowościowe, kreowane w utworach, • wskazuje konkretne odniesienia fikcyjnych elementów świata przedstawionego w utworze do realnej rzeczywistości, • wyjaśnia, na czym polega groteskowe przedstawienie świata w utworze, • wymienia cechy gatunkowe bajki, • wyjaśnia, czym cechuje się reportaż jako gatunek publicystyczny, • omawia warstwę 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia relację od opinii, • rozpoznaje, nazywa środki stylistyczne w tekście, określa ich funkcję, • odczytuje przenośne znaczenia obrazów poetyckich, • omawia budowę utworu lirycznego, wyodrębnia sposoby rytmizacji tekstu, • charakteryzuje bohatera literackiego, omawia motywy jego postępowania, • przedstawia i komentuje wzory osobowościowe kreowane w utworach, • omawia odniesienia fikcyjnych elementów świata przedstawionego w utworze do realnej rzeczywistości, • tłumaczy mechanizmy groteski jako konwencji literackiej, • wie, że bajka jest 	<p>powiązanie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jaką rolę pełnią środki stylistyczne w kreowaniu świata w tekście, • komentuje znaczenia obrazów poetyckich, omawia sposób ich tworzenia, • omawia budowę utworu lirycznego, łączy ją z warstwą treściową tekstu, • charakteryzuje bohatera literackiego, komentuje jego postępowanie, ocenia wybory, których dokonał, • ocenia z punktu widzenia człowieka współczesnego wzory osobowościowe, kreowane w utworach, • komentuje związki między fikcją literacką a realną rzeczywistością, • wyjaśnia, na czym polega i czemu służy groteska jako
--	---	---	---	---

		<p>przedstawieniową obrazu, wstępnie określa malarskie sposoby jej prezentacji,</p>	<p>gatunkiem pogranicznym, wskazuje jej epickie i liryczne cechy,</p> <ul style="list-style-type: none"> • komentuje tematykę i problematykę reportażu, • analizuje dzieło malarskie, wstępnie je interpretuje, 	<p>konwencja literacka,</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia bajkę jako gatunek literacki, rozróżnia różne typy bajek, • komentuje problematykę reportażu, wykorzystuje obserwacje stylu, • analizuje i interpretuje dzieło malarskie,
PISANIE	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta z podstawowych słowników, • tworzy proste przypisy, • stara się dobierać odpowiedni styl do wypowiedzi, • stara się stosować różnorodne słownictwo, • stosuje prawidłowo podstawowe formy gramatyczne i ortograficzne nazw własnych, nazwisk, nazw miejscowych, • stosuje różne typy 	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta z odpowiednich słowników, • tworzy przypisy, • dobiera odpowiedni styl do wypowiedzi, • stosuje różnorodne słownictwo, • stosuje prawidłowe formy gramatyczne i ortograficzne nazw własnych, nazwisk, nazw miejscowych, • stosuje poprawnie różne typy zdań złożonych, 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie dociera do potrzebnych informacji, • tworzy przypisy, przywołując cytaty, • wykorzystuje stylizację w tworzonym tekście, • stosuje bogate słownictwo z różnych kręgów tematycznych, 	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta z różnorodnych źródeł informacji, • sprawnie posługuje się przypisami, • celowo i funkcjonalnie stosuje stylizację w tworzonym tekście, • świadomie dobiera słownictwo w tworzonym tekście, • zapisuje bezbłędnie pod względem gramatycznym i ortograficznym

	<p>zdań złożonych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przestrzega zasad interpunkcji, • stosuje w tworzonym tekście mowę zależną i niezależną, • posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny, • tworzy według wzoru formy użytkowe: <ul style="list-style-type: none"> • – podanie, • – cv, • – protokół, • – list <p>motywacyjny,</p> <ul style="list-style-type: none"> • układa według wzoru notatkę encyklopedyczną, • samodzielnie pisze krótką rozprawkę, • samodzielnie pisze charakterystykę postaci, • tworzy samodzielnie opis sytuacji, • wyszukuje i poprawia błędy we własnym tekście. 	<ul style="list-style-type: none"> • przestrzega zasad interpunkcji, • stosuje poprawnie w tworzonym tekście mowę zależną i niezależną, • sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny, • tworzy samodzielnie formy użytkowe: <ul style="list-style-type: none"> • – podanie, • – cv, • – protokół, • – list <p>motywacyjny,</p> <ul style="list-style-type: none"> • układa samodzielnie notatkę encyklopedyczną, • pisze rozprawkę, wyraźnie formułuje tezę i przedstawia argumenty, • pisze rozwiniętą charakterystykę postaci, • układa opis sytuacji, dynamizuje wypowiedź, • poprawia błędy we własnym tekście, 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje poprawnie pod względem gramatycznym i ortograficznym nazwy własne, nazwiska, nazwy miejscowe, • celowo stosuje różne typy zdań złożonych, • stosuje poprawną, różnorodną interpunkcję, • celowo stosuje w tworzonym tekście mowę zależną i niezależną, • dobiera odpowiednio do tworzonego tekstu oficjalną i nieoficjalną odmianę polszczyzny, • tworzy poprawnie formy użytkowe: 	<p>nazwy własne, nazwiska, nazwy miejscowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> • celowo i poprawnie stosuje różne typy zdań wielokrotnie złożonych, • tworzy tekst bezbłędny pod względem interpunkcji, • celowo i funkcjonalnie stosuje w tworzonym tekście mowę zależną i niezależną, • wykorzystuje funkcjonalnie oficjalną i nieoficjalną odmianę polszczyzny, • tworzy formy użytkowe, zachowując ich wszystkie wymogi: <ul style="list-style-type: none"> • – podanie, • – cv, • – protokół, • – list motywacyjny,
--	--	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • • • 	<p>koryguje styl.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • – podanie, • – cv, • – protokół, • – list motywacyjny, • układa notatkę encyklopedyczną, dba o skrótowość tekstu, • pisze rozprawkę, prezentuje wyraźnie i uzasadnia swoje stanowisko, • pisze rozwiniętą charakterystykę postaci literackiej, wykorzystuje odwołania do tekstu, • tworzy rozwinięty opis sytuacji, szczegółowo prezentuje okoliczności, • koryguje własny tekst, dodaje uzupełnienia. 	<ul style="list-style-type: none"> • układ notatkę encyklopedyczną, świadomie i poprawnie stosuje odpowiednie skróty, • pisze rozprawkę, przedstawia swoje tezy, opinie, oceny, uzasadnia je różnymi rodzajami argumentów, • pisze rozwiniętą charakterystykę postaci literackiej, wzbogaca ją komentowanymi cytatami i odwołaniami do tekstu, • tworzy opis sytuacji, celowo dobiera sposób narracji i styl wypowiedzi, • samodzielnie redaguje własny tekst.
--	---	---	--	---

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, którego osiągnięcia w znacznym stopniu wykraczają poza wymagania dopełniające i sytuują się na poziomie ponadprogramowym. Jego praca cechuje się samodzielnością i kreatywnością. Prezentuje wysoki poziom wiedzy i erudycji interdyscyplinarnej. Świadomie i funkcjonalnie posługuje się bogatym słownictwem terminologicznym. Samodzielnie analizuje i interpretuje teksty literatury

pięknej, literatury faktu. Czyta, rozumie i wykorzystuje teksty popularnonaukowe, naukowe i publicystyczne. Potrafi analizować i interpretować dzieła malarskie z uwzględnieniem specyfiki środków języka malarskiego. Komentuje związki dzieła malarskiego z tekstem literackim. Analizuje i interpretuje dzieła filmowe i teatralne. Dostrzega i komentuje związki między różnymi dziełami sztuki. Formułuje problemy, proponuje sposoby ich rozwiązania. Tworzy bezbłędne pod każdym względem wypowiedzi ustne i pisemne. Samodzielnie planuje swoją pracę. Potrafi ocenić własne dokonania. Odnosi sukcesy w konkursach przedmiotowych, publikuje swoje teksty.

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, którego wyniki nie osiągają poziomu wymagań koniecznych, w związku z tym nie jest w stanie wykonać zadań o niewielkim stopniu trudności. Brak wiedzy i umiejętności wyklucza osiągnięcie nawet minimalnego postępu.